భాగవత గణనాధ్యాయి

పోతన తెలుగు భాగవతము

సప్తమ స్కంధము

ఊలపల్లి సాంబశివ రావు

[Pick the date]

Copy Rights :

Pothana Telugu Bhagavatam by V Sambasiva Rao is licensed under a Creative Commons Attribution-Non-Commercial 2.5 India License as of September 2009

పోతన తెలుగు భాగవతము - సప్తమ స్కంధము

తృతీయ ప్రచురణ 2014

ప్రథమ ప్రచురణ 2010

ద్వితీయ ప్రచురణ 2013

రచయిత బమ్మెర పోతన

సంకలన కర్త ఊలపల్లి సాంబశివ రావు.

vsrao50@gmail.com

+91 9959613690

ప్రచురణ తెలుగుభాగవతం.ఆర్గ్

చదువుకుందా భాగవతం; బాగుపడదాం మనం అందరం

సప్తమ స్కంధము

భూమిక

చదువుకుందా భాగవతం; బాగుపడదాం మనం అందరం

బమ్మెర పోతనామాత్యులు సహజకవి, కవిత్వసామ్రాజ్య పట్టాభిషిక్తుడు. సహజకవి. పరమ భాగవతుడు, భక్తాగ్రేసరుడు. అంతే కాదు నాదోపాసకుడు. నాద మాధుర్య సంకలిత సుందర శబ్దవిన్యాసభూయిష్ఠ వాగ్విశేషములతో పండించిన మహానుభావుడు. పండితులు చెప్పినది, తానాకళింపుజేసుకున్నది, తనకు కనవచ్చినది, తను జెప్పగలిగినది మాత్రం చెప్తాను అని సవినయంగా సరస గంభీరంగా చెప్పుట పోతన్నకే చెల్లింది. అంతటి పోతరాజు కలంనుంచి జాలువారిని మహాద్భుత భక్తిరసపూర్ణ ప్రహ్లాద చరిత్ర,, నరసింహావతార, హిరణ్యకశిపు వృత్తాంతాలు భాగవతంలోనే కాదు సాహితీ విశ్వంలోనే చెప్పుకోదగ్గవి. ఈ స్కంధంలో మరువరాని పోతన భాగవతం అనగానే ముఖ్యంగా గుర్తువచ్చేవి అద్భుతమైన పద్యాలు ఎన్నో ఉన్నాయి వాటిలో కొన్ని

చదువనివాఁ డజ్ఞుం డగు
జదివిన సదసద్వివేక చతురత గలుగుం
జదువఁగ వలయును జనులకుఁ
జదివించెద నార్యులొద్దఁ జదువుము తండ్రీ!

ఈ స్కంధంలోని సీస పద్యాలు. వీటికి వేరే వివరించవలసిన పనిలేదు. ఈ స్కంధం చూడగానే సీసం చెప్పాలంటే పోతనే చెప్పాలని అనిపించక మానదు.

మందారమకరందమాధుర్యమునఁ దేలు; మధుపంబుపోవునే మదనములకు?
నిర్మల మందాకినీవీచికలఁ దూఁగు; రాయంచ జనునె తరంగిణులకు?
లలిత రసాలపల్లవ ఖాదియై చొక్కు; కోయిల చేరునే కుటజములకుఁ?
బూర్ణేందుచంద్రికా స్ఫురితచకోరక; మరుగునే సాంద్రనీహారములకు?
నంబుజోదర దివ్యపాదారవింద
చింతనామృతపానవిశేషమత్త
చిత్త మేరీతి నితరంబుఁ జేరనేర్చు?
వినుతగుణశీల! మాటలు వేయునేల?

మరి కందపద్యం అందాన్ని బహుచక్కగా చూపించాలి అంటే మన బమ్మెర వారే చూపాలి. అందుకే అమృతగుళికలు అంటే యివే అంటారు పండితుల నుండి పామరుల వరకు సర్వులు.

ఇందు గలఁ డందు లేఁ డని
సందేహము వలదు చక్రి సర్వోపగతుం
డెం దెందు వెదకి చూచిన
నందందే కలఁడు దానవాగ్రణి! వింటే.

నరమూర్తిగాదు కేవల
హరిమూర్తియుఁ గాదు మానవాకారముఁ గే
సరియాకారము నున్నది
హరిమాయారచిత మగు యథార్థము చూడన్.

భాగవత అవతరణ

మన దౌర్భాగ్యమెట్టిదో కాని ముందునుంచి మన కవుల కాలాదులు, వంశాదులు అందుబాటులో లేవు. మన పోతన్న విషయం కూడ అంతే. కాని పోతన భాగవతం మిక్కిలితర ప్రజాభిమానం సంతరించుకున్నది కనుక తెలుగు ప్రజల నాలుకలపై ఎన్నో కథలు ప్రాచుర్యం పొందాయి. వానిలో ఒకటి.

ఒకప్పుడు వ్యాసులవారు కాశీకి పోయి, పరమేశ్వరుని భాగవతం ప్రజలకు మరింత చేరు వగుటకు సంస్కృత మంత సారవంత మైన భాషను కవిని యిమ్మని ప్రార్థించెనట. శంకరుడు పోతన పుట్టి తెలుగు భాషలో చెప్తాడు అని వరమిచ్చాడట. వాయుదేవుడు వెళ్ళి ఇంద్రునికి యిది చెప్పాడట. యింద్రుడు "దేవభాష సంస్కృతం మాత్రమే. తత్వం చెడకుండ భాగవతాన్ని ఏ యితర భాషలోనైన చెప్పబడితే ఆ భాషకు మూడు జన్మల పాటు దాసోహ మంటాను" అన్నాడట. పిమ్మట పోతన రచించబోతున్నా డని తెలిసి, ఎలాగైనా ఆపాలని సింగభూపాలునిగా జన్మంచి అమ్మహాగ్రంథాన్ని పాతిపెట్టించేడు. అంతట రాముడు కలలో శిక్షించగా, ఆమ్మహాగ్రంథాన్ని వెలికి తీయించి, క్రిమిదష్టమైన భాగాలను పూరింపజేసి, పోతనభాగవతానికి తెలుగు భాషకు దాసోహ మ్మని సేవజేసెను. అటుపిమ్మట శ్రీకృష్ణదేవరాయలు, రఘునాథరాయలుగా రెండు, మూడు జన్మలలో పుట్టి దేవేంద్రుడు ఆంధ్రభాషకు సేవ చేసెను అంటారు.

కృతజ్ఞతలు

ఈ కృషికి వలసిన సమస్త పుస్తకముల రచయితలకు, ప్రచురణకర్తలకు, అంతర్జాల సంస్థలకు, సహకరించిన ప్రోత్సాహించిన మిత్రులకు, ఇతర

వ్యక్తులకు, మా తెలుగుభాగవతం అంతర్జాల జాలగూడు ఆదులను నిర్మించుట నిర్వహించుట మున్నగు వాటికి అమూల్య సహాయం అందించిన వారికి, అంతులేని సహకారం అందించిన కుటుంబ సభ్యులు అందరికి పేరుపేరునా కృతజ్ఞతలు.

ఊలపల్లి సాంబశివ రావు, భాగవత గణనాధ్యాయి.

పోతన తెలుగు భాగవతము

సంప్రదించిన ముఖ్య గ్రంధాదులు

శ్రీమద్భాగవతము : సుందర చైతన్య స్వామి : సెట్టు
శ్రీమద్భాగవత ప్రకాశము (షష్ఠ స్కంధము వరకు) : 2003లో : మాస్టర్ ఇ కె బుక్ ట్రస్ట్, విశాఖపట్నం : సెట్టు
శ్రీమదాంధ్రమహాభాగవతము, దశమస్కంధము, (టీక తాత్పర్యాదుల సహితము) : 1992లో : శ్రీసర్వారాయ ధార్మిక విద్యాసంస్థ, కాకినాడ - 533001 : సెట్టు.
శ్రీమదాంధ్రమహాభాగవతము (12 స్కంధములు) : 1956లో : వెంకట్రామ అండ్ కో., బెజవాడ, మద్రాసు : సెట్టు
శ్రీమదాంధ్రమహాభాగవతము (12 స్కంధములు) : 1924లో : అమెరికన్ ముద్రాక్షరశాల, చెన్నపట్నము : పుస్తకము
శ్రీమదాంధ్ర మహా భాగవత పురాణరాజము (12 స్కంధములు) – వ్రాతప్రతి – కృషి ఎవరిదో తెలపబడనిది.
శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము, సప్తమ స్కంధము టీక తాత్పర్య సహితము : 1968లో : వావిళ్ళ రామస్వామి అండ్ సన్స్, చెన్నపురి : పుస్తకము
శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము (అష్టమ నుండి ఏకాదశ స్కంధము వరకు) : వావిళ్ళ రామస్వామి అండ్ సన్స్, చెన్నపురి : పుస్తకము
శ్రీ మహాభాగవతము (12 స్కంధములు) : 1983లో : ఆంధ్ర సాహిత్య ఎకడమి, హైదరాబాదు - 500004 : సెట్టు
శబ్దార్థ చంద్రిక : 1942లో : వావిళ్ళ రామస్వామి అండ్ సన్స్, చెన్నపురి : పుస్తకము

శబ్దరత్నాకరము (బి. సీతారామాచార్యులువారి) : 2007లో : ఆసియన్ ఎడ్యుకేషనల్ సర్వీసెస్, న్యూఢిల్లీ, చెన్నై : పుస్తకము
విద్యార్థి కల్పతరువు (విద్వాన్ ముసునూరి వెంకటశాస్త్రిగారి) : 1959లో : వెంకట్రామ అండ్ కో., బెజవాడ, మద్రాసు : పుస్తకము
విక్టరీ తెలుగు వ్యాకరణము : విక్టరీ పబ్లిషర్స్, విజయవాడ, 520002 : పుస్తకము
లిటిల్ మాస్టర్స్ డిక్షనరీ - ఇంగ్లీషు - తెలుగు : 1998లో : పుస్తకము
బ్రౌన్స్ ఇంగ్లీషు - తెలుగు నిఘంటువు : పుస్తకము
పోతన తెలుగు భాగవతము (12 స్కంధములు) : 1990 దశకములో : తితిదే వారి ప్రచురణ : సెట్టు
పెదబాలశిక్ష (గాజుల రామారావు) : గాజుల రామారావు : పుస్తకము
తెవికె - (తెలుగు వికిజిడియా) : అంతర్జాలము
తెలుగు పర్యాయపద నిఘంటువు (ఆచార్య జి ఎన్ రెడ్డిగారి) : 1998లో : విశాలాంధ్ర పబ్లిషింగ్ హౌస్, హైదరాబాదు - 500001 : పుస్తకము
గజేంద్రమోక్షము : సుందర చైతన్య స్వామి : పుస్తకము
అనంతుని ఛందము : 1921లో : వావిళ్ళ రామస్వామి అండ్ సన్స్, చెన్నపురి : పుస్తకము
శ్రీసూర్యారాయాంధ్ర నిఘంటువు, 1982 : సాహిత్య ఎకాడమీ వారి ముద్రణ.

సంజ్ఞలు - చిహ్నాలు

పద్యగద్యలకు వాడిన సంజ్ఞ = **స$_1$-స$_2$-ప.**

స$_1$ = స్కంధం సంఖ్య. 5, 10 ల దశాంశ స్థానం లోని 1, 2 పంచమ, దశమ స్కంధాల భాగాలని సూచిస్తుంది. మిగతా వాటికి దశాంశ స్థానం ఉండదు.

స$_2$ = ఆ స్కంధలోని పద్యగద్య యొక్క వరుస సంఖ్య. దంశాశ స్థానంలో 1 ఉంటే అంది సీస పద్యం కింది తేటగీతి / ఆటవెలదిని సూచిస్తుంది. మిగతా వాటికి దశాంశ స్థానం ఉండదు.

ప = పద్యగద్య పేరు సూచిస్తుంది. పద్యగద్యల సంజ్ఞల జాబితా "పోతన తెలుగు భాగవతములో వాడబడిన ఛందోప్రక్రియలు. చిహ్నాలు, సంఖ్యలు"లో ఉన్నాయి.

ఈ జాబితాలోని సంఖ్య ఈ స్కంధంలో ఆ పద్యగద్య లెన్నున్నాయో సూచిస్తుంది.

పద్యాలలోని అక్షరం కింది గీత యతి స్థానాలని సూచిస్తుంది.

పద్యాలలోని అక్షంరం **బొద్దుగా ఉండటం ప్రాస** స్థానాన్ని సూచిస్తుంది.

వృత్తాల వారీ పద్యాల లెక్క

పద్యగద్యలు 483 +తేసీతో 27 +ఆసీతో 21 =531	
పద్యం	సప్తమ స్కంధము
మొత్తం	531
వ.	163
క.	116
సీ.	48
తేసీతో.	27
మ.	34
చ.	9
ఉ.	35
ఆ.	23
తే.	1
శా.	49
ఆసీతో.	21
మత్త.	3
గ.	1
మా.	1

సప్తమ స్కంధము

విషయ సూచిక

సప్తమ స్కంధము........ i
భూమిక........ i
సంప్రదించిన ముఖ్య గ్రంధాదులు........v
7-1-ఉపోద్ఘాతము........ 1
7-2-నారాయణునివైషమ్యాభావం........ 1
7-3-హిరణ్యాక్షహిరణ్యకశిపులకథ........ 6
7-4-సుయజ్ఞోపాఖ్యానము........ 13
7-5-బ్రహ్మవరములిచ్చుట........ 25
7-6-ప్రహ్లాద చరిత్రము........ 38
7-7-ప్రహ్లాదుని హింసించుట........ 61
7-8-ప్రహ్లాదుని జన్మంబు........ 75
7-9-నృసింహరూపావిర్భావము........ 97
7-10-దేవతల నరసింహ స్తుతి........ 106
7-11-ప్రహ్లాదుడు స్తుతించుట........ 118
7-12-త్రిపురాసుర సంహారము........ 136
7-13-వర్ణాశ్రమ ధర్మంబులు........ 142
7-14-ప్రహ్లాదాజగర సంవాదము........ 154
7-15-ఆశ్రమాదుల ధర్మములు........ 160
7-16-నారదుని పూర్వజన్మంబు........ 174
7-17-పూర్ణి........ 176

పోతన తెలుగు భాగవతము

సప్తమ స్కంధము

7-1-ఉపోద్ఘాతము

7-1-కంద పద్యము

శ్రీ మద్వ్యాఖ్యాతిలతా
క్రామితరోదోంతరాళ! కమనీయమహా
జీమూతతులితదేహ
శ్యామలరుచిజాల! రామచంద్రనృపాలా!

7-2-వచనము

మహనీయగుణగరిష్ఠు లగు నమ్మునిశ్రేష్ఠులకు నిఖిలపురాణ వ్యాఖ్యాన వైఖరీసమేతుం డయిన సూతుం డిట్లనియె; నట్లు ప్రాయోపవిష్టుం డయిన పరీక్షిన్నరేంద్రుడు శుకయోగీంద్రు నవలోకించి.

7-2-నారాయణునివైషమ్యాభావం

7-3-సీస పద్యము

సర్వభూతములకు సముఁడు నెచ్చలి ప్రియుం;
డైన వైకుంఠుఁ డనంతుఁ డాద్యుఁ
డింద్రునికొఱకు దైత్యేంద్రుల నేటికి;
విషముని కైవడి వెదకి చంపె?
నసురులఁ జంపంగ నమరులచేఁ దన, ;

కయ్యెడి లాభ మింతైనఁ గలదె?
నిర్వాణనాథుండు నిర్గుణుం డగు తన, ;
కసురుల వలని భయంబుఁ బగయుఁ

7-3.1-ఆటవెలది

గలుగనేర వట్టి ఘనుఁడు దైత్యులఁ జంపి
సురులఁ గాచు చునికి చోద్య మనుచు
సంశయంబు నాకు జనియించె మునినాథ!
ప్రశ్నమెఱసి తెలియఁ బలుకవయ్య!

7-4-వచనము

అనిన శుకుం డిట్లనియె.

7-5-శార్దూల విక్రీడితము

నీ సంప్రశ్నము వర్ణనీయము గదా నిక్కంబు రాజేంద్ర! ల
క్ష్మీసంభావ్యుని సచ్చరిత్రము మహాచిత్రంబు చింతింపఁ ద
ద్గాసాఖ్యానము లొప్పు విష్ణుచరణధ్యానప్రధానంబు లై
శ్రీసంధానములై మునీశ్వరవచోజేగీయమానంబు లై.

7-6-కంద పద్యము

చిత్రంబులు త్రైలోక్య ప
విత్రంబులు భవలతాలవిత్రంబులు స
న్మిత్రంబులు మునిజన వన
చైత్రంబులు విష్ణుదేవు చారిత్రంబుల్.

7-7-వచనము

నరేంద్రా! కృష్ణద్వైపాయనునకు నమస్కరించి హరికథనంబులు జెప్పెద వినుము; వ్యక్తుండుగాక గుణంబులు లేక ప్రకృతిం జెందక, భవంబుల నొందక, పరమేశ్వరుండు దన మాయవలన నయిన గుణంబుల నావేశించి, బాధ్యబాధకత్వంబుల నొందు; నతండు గుణరహితుండు; సత్త్వరజస్తమంబులు ప్రకృతిగుణంబు; లా గుణంబులకు నొక్కొక్క కాలంబున హానివృద్ధులు గల; వా యీశ్వరుండు సత్త్వంబున దేవఋషులను, రజోగుణంబున నసురులను, దమోగుణంబున యక్ష రక్షోగణంబులను, విభజించె; సూర్యుండు పెక్కెడలం గానంబడియు నొక్కరుం డైన తెఱంగునఁ దద్విభుండును సర్వగతుండయ్యును భిన్నుండు గాఁడు; తత్త్వవిదులైన పెద్దలు దమలోనం బరమాత్మ స్వరూపంబున నున్న యీశ్వరు నివ్విధంబున నెఱుంగుదురు; జీవాత్మకుఁ బరుండైన సర్వమయుండు తన మాయచేత రజంబును విశ్వంబు సృజింపం గోరి, సత్త్వంబును గ్రీడింపం గోరి, తమంబును నిద్రింపం గోరి యుత్పాదించి, చరమైన కాలంబును సృజియించు; నా కాలంబున సర్వదర్శనుం డైన యీశ్వరుండును గాలాహ్వయుండును నై హరి సత్త్వగుణం బయిన దేవానీకంబునకు వృద్ధియు, రజ స్తమోగుణులయిన రాక్షసులకు హానియుం జేయుచుండు.

7-8-కంద పద్యము

జననాయక! యీ యర్థము
ఘనయశుఁ డగు ధర్మజునకుఁ గ్రతుకాలమునన్
మును నారదుండు చెప్పెను
వినిపించెద వినుము చెవులు విమలత నొందన్.

7-9-వచనము

మున్ను ధర్మరాజు చేయు రాజసూయయాగంబున బాలుండైన శిశుపాలుండు హరిని నిందించి నిశితనిర్వక్రచక్రధారాదళితమస్తకుం డయి తేజోరూపంబున వచ్చి

హరిదేహంబు జొచ్చినం జూచి వెఱఁగు పడి ధర్మజుండు సభలోనున్న నారదునిం జూచి యిట్లనియె.

7-10-ఆటవెలది

ఎట్టివారి కైన నేకాంతులకు నైన,
వచ్చి చొరఁగ రాని వాసుదేవు
తత్త్వమందుఁ జేది ధరణీశుఁ డహితుఁడై,
యెట్లు జొచ్చె? మునివరేణ్య! నేఁడు.

7-11-ఉత్పలమాల

వేనుఁడు మాధవుం దెగడి విప్రులు దిట్టిన భగ్నుఁడై తమో
లీనుఁడు గాఁడె తొల్లి; మదలిప్తుఁడు చైద్యుఁడు పిన్ననాటనుం
డేనియు మాధవున్ విన సహింపఁడు భక్తి వహింపఁ డట్టివాఁ
డే నిబిడప్రభావమున నీ పరమేశ్వరునందుఁ జొచ్చెనో?

7-12-మత్తేభ విక్రీడితము

హరిసాధింతు హరిన్ గ్రసింతు హరిఁ బ్రాణాంతంబు నొందింతుఁ దా
హరికిన్ వైరినటంచు వీఁడు పటురోషాయత్తుఁడై యెప్పుడుం
దిరుగుం, బ్రువ్వదు నోరు, వ్రీలిపడ దా దేహంబు, దాహంబుతో
నరకప్రాప్తియు నొందఁ, డే క్రియ జగన్నాథుం బ్రవేశించెనో?

7-13-వచనము

అదియునుం గాక, దంతవక్త్రుండును వీఁడును నిరంతరంబు గోవిందు నింద జేయుదురు; నిఖిలజనులు సందర్శింప నేఁడు వీనికి విష్ణు సాయుజ్యంబు గలుగుట కేమి హేతువు? వినిపింపుము; పవన చలితదీపశిఖయునుం బోలె నా హృదయంబు సంచలించుచున్న" దనిన, ధర్మనందనునకు నారదుం డిట్లనియె;

"దూషణభూషణతిరస్కా రంబులు శరీరంబునకుం గాని పరమాత్మకు లేవు; శరీరాభిమానంబునం జేసి దండవాక్పారుష్యంబులు హింసయై తోఁచు తెఱంగున; నేను నాయది యనియెడు వైషమ్యంబును భూతంబులకు శరీరంబు నందు సంభవించు; అభిమానంబు బంధంబు; నిరభిమానుండై వధించినను వధంబుగాదు; కర్తృత్వ మొల్లనివానికి హింసయు సిద్ధింపదు; సర్వభూతాత్మకుండైన యీశ్వరునికి వైషమ్యంబు లేదు; కావున.

7-14-ఆటవెలది

అలుక నైనఁ జెలిమి నైనఁ గామంబున
నైన బాంధవమున నైన భీతి
నైనఁ దగిలి తలఁప నఖిలాత్ముఁ డగు హరిఁ
జేర వచ్చు వేఱు జేయఁ డతఁడు.

7-15-కంద పద్యము

వైరానుబంధనంబునఁ
జేరిన చందమున విష్ణుఁ జిరతర భక్తిం
జేరఁగ రాదని తోఁచును
నారాయణభక్తి యుక్తి నా చిత్తమునన్.

7-16-కంద పద్యము

కీటకముఁ దెచ్చి భ్రమరము
పాటవమున బంభ్రమింప భ్రాంతంబై త
త్కీటకము భ్రమరరూపముఁ
బాటించి వహించుఁ గాదె భయయోగమునన్.

7-17-వచనము

ఇవ్విధంబున.

7-18-శార్దూల విక్రీడితము

కామోత్కంఠత గోపికల్, భయమునం గంసుండు, వైరక్రియా
సామాగ్రిన్ శిశుపాలముఖ్య నృపతుల్, సంబంధులై వృష్ణులుం,
బ్రేమన్ మీరలు, భక్తి నేము, నిదె చక్రింగంటి; మెట్లైన ను
ద్ధామధ్యానగరిష్ఠుఁడైన హరిఁ జెందన్ వచ్చు ధాత్రీశ్వరా!

7-19-వచనము

మఱియుం బెక్కండ్రు కామ ద్వేష భయ స్నేహ సేవాతిరేకంబులఁ జిత్తంబు హరిపరాయత్తంబుగాఁ జేసి తద్గతిం జెందిరి; హరి నుద్దేశించి క్రోధాదులైన యేనింటిలోపల నొక్కటి యైన వెన్నునికి లేని నిమిత్తంబున నతండు వ్యర్థుం డయ్యె; మీ తల్లి చెలియలి కొడుకు లయిన శిశుపాల దంతవక్త్రులు దొల్లి విష్ణుమందిర ద్వారపాలకులు విప్రశాపంబునఁ బదభ్రష్టులై భూతలంబున జన్మించిరి;" అనిన విని యుధిష్ఠిరుండు నారదున కిట్లనియె.

7-20-మత్తేభ విక్రీడితము

అలుగం గారణ మేమి విప్రులకు? మున్నా విప్రు లెవ్వారు? ని
శ్చలు లేకాంతులు నిర్జితేంద్రియులు నిస్సంసారు లీశాను వ
ర్తులు వైకుంఠపురీనివాసు లన విందున్ వారి కెట్లంగి నీ
ఖలజన్మంబులు వచ్చె? నారద! వినం గౌతూహలం బయ్యెడిన్.

7-3-హిరణ్యాక్షహిరణ్యకశిపులకథ

7-21-వచనము

అనిన నారదుం డిట్లనియె "నొక్కనాఁడు బ్రహ్మమానసపుత్రు లైన సనకసనందనాదులు దైవయోగంబున భువనత్రయంబు నందును సంచరించుచు నైదాఱేండ్లప్రాయంపు బాలకులభావంబున దిగంబరు లయి హరిమందిరంబునకు వచ్చి చొచ్చునెడ మొగసాల నున్న పురుషు లిరువురు వారలం జూచి.

7-22-కంద పద్యము

డింభకుల ననర్గళవి
స్రంభకుల రమాధినాథసల్లాప సుఖా
రంభకుల ముక్తమానస
దంభకులం జొరఁగనీక తఱిమి రధీశా!

7-23-కంద పద్యము

వారించిన తమకంబున
వారించుక నిలువలేక వడిఁ దిట్టిరి దౌ
వారికుల నసురయోని న
వారితులై పుట్టుఁ డనుచు వసుధాధీశా!

7-24-వచనము

మఱియు నా పిన్నపెద్దలు వారలం జూచి "మీర లియ్యెడనుండ నర్హులు గారు; నారాయణచరణకమలంబు విడిచి రజస్తమోగుణులై రాక్షసయోనిం బుట్టుం" డని శపియించిన, వారు నా శాపవశంబునఁ బదభ్రష్టులై కూలుచు మొఱలిడిన నమ్మహాత్ములు దయాళులై క్రమ్మఱం గరుణించి "మూఁడు జన్మంబులకు వైరంబున భగవత్సన్నిధానంబు గలిగెడు" మని నిర్దేశించి చని; రివ్విధంబున శాపహతు లై హరి పార్శ్వచరులైన పురుషు లిరువురు హిరణ్యకశిపు హిరణ్యాక్షు లన దితికి జన్మించి; రందుఁ గనిష్ఠుఁడైన హిరణ్యాక్షుని హరి వరాహ రూపంబున

సంహరించె; నగ్రజుండయిన హిరణ్యకశిపుండు నరసింహ మూర్తి యయిన శ్రీహరిచేత విదళితుం డయ్యె; నతని కొడుకు ప్రహ్లాదుండు దండ్రిచేత హింసితుఁడయ్యును నారాయణపరాయణుండై శాశ్వతుం డయ్యె; రెండవ భవంబునఁ గైకశి యను రాక్షసికి రావణ కుంభకర్ణులయి సంభవించిన, విశ్వంభరుడు రఘుకులంబున రాఘవుండయి యవతరించి వారల వధియించె; నమ్మహాత్ముని పరాక్రమంబులు మార్కండేయ ఋషి వలన నెఱింగెదవు; తృతీయ జన్మంబున మీ తల్లి చెలియలికి శిశుపాలదంతవక్త్రు లన నుద్భవించి.

7-25-శార్దూల విక్రీడితము

వక్రం బింతయు లేక పాయని మహావైరంబునన్ నిత్యజా
తక్రోధస్మరణంబులన్ విదళితోద్యత్పాపసంఘాతులై
చక్రచ్ఛిన్నశిరస్కులై మునివచశ్శాపావధిప్రాప్తులై
చక్రిం జెందిరి వారు పార్శ్వచరులై సారూప్యభావంబునన్.

7-26-వచనము

అనిన విని ధర్మనందనుం డిట్లనియె.

7-27-కంద పద్యము

బాలున్ హరిపదచింతా
శీలున్ సుగుణాలవాలు శ్రీమన్మేధా
జాలున్ సంతోషింపక
యేలా శిక్షించె రాక్షసేంద్రుం డనఘా!

7-28-కంద పద్యము

పరిభూతవ్యధనంబులు,
నిరుపమసంసారజలధినిర్మథనంబుల్

నరకేసరికథనంబులు,
పరిరక్షిత దేవయక్షఫణిమిథునంబుల్.

7-29-వచనము

మునీంద్రా! వినిపింపు" మనిన నారదుం డిట్లనియె "కమలోదరుచేతం దన సహోదరుండు హతమయ్యె నని విని హిరణ్యకశిపుండు రోష శోక దందహ్యమానమానసుం డయి ఘూర్ణిల్లుచు నాభీలదావదహన జ్వాలాకరాళంబులయిన విలోకనంబుల గగనంబునం బొగలెగయ నిరీక్షించుచుఁ దటిల్లతాంకురసంకాశధగద్ధగిత దంతసందష్టదశనచ్ఛదుండును, నదభ్రభయంకరభ్రుకుటిత ఫాలభాగుండును, నిరంతరాక్రాంతదురంత వైరవేగుండునునై మహాప్రభాజాల జటాలంబగు శూలంబుఁ గేలనందుకొని సభామండపంబున నిలువంబడి త్రిమస్తక, త్రిలోచన, శకుని, శంబర, శతబాహు, నముచి, హయగ్రీవ, పులోమ, విప్రచిత్తిప్రముఖులైన దైత్యదానవుల నాలోకించి యిట్లనియె.

7-30-శార్దూల విక్రీడితము

నాకుం దమ్ముఁడు మీకు నెచ్చెలి రణన్యాయైకదక్షుండు బా
హాకుంఠీకృతదేవయక్షుఁడు హిరణ్యాక్షుండు వానిన్ మహా
సౌకర్యాంగము దాల్చి దానవవధూసౌకర్యముల్ నీఱుగా
వైకుంఠుండు వధించిపోయెనఁట యీ వార్తాస్థితిన్ వింటిరే.

7-31-చంపకమాల

వనములనుండుఁ జొచ్చు ముని వర్గములోపల ఘోణిగాఁడు సం
జనన మెఱుంగ రెవ్వరును జాడ యొకింతయు లేదు తన్ను డా

సిన మఱి డాయు వెంటఁబడి చిక్కక చిక్కఁడు వీని నొక్క కీ
లున మన మెల్ల లోఁబడక లోఁబడఁ బట్టుకొనంగవచ్చునే?

7-32-సీస పద్యము

భుజశక్తి నాతోడఁ బోరాడ శంకించి;
మున్నీట మునిఁగిన మునుఁగుఁ గాక;
అలయించి పెనఁగు నా యచలసంభ్రమమున;
కెఱఁగి వెన్నిచ్చిన నిచ్చుఁ గాక;
జగడంబు సైఁపక సౌకర్యకాంక్షియై;
యిల క్రింద నీఁగిన నీఁగుఁ గాక;
క్రోధించి యటుగాక కొంత పౌరుషమున;
హరి భంగి నడరిన నడరు గాక;

7-32.1-ఆటవెలది

కరినశూలధారఁ గంఠంబు విదళించి,
వాని శోణితమున వాఁడి మెఱసి,
మత్సహోదరునకు మహిఁ దర్పణము జేసి,
మెఱసివత్తు మీకు మేలు దెత్తు.

7-33-కంద పద్యము

ఖండిత మూలద్రుమమున
నెండిన విటపములభంగి నితఁడు పడిన, నా
ఖండలముఖ్యులు పడుదురు,
భండనమున నితఁడు దమకుఁ బ్రాణము లగుటన్.

7-34-సీస పద్యము

పొండు దానవులార! భూసురక్షేత్ర సం;
గతయైన భూమికి గములు గట్టి
మఖతపస్స్వాధ్యాయ మౌనవ్రతస్థుల;
వెదకి ఖండింపుఁడు విష్ణుఁ డనఁగ
నన్యుఁ డొక్కఁడు లేఁడు యజ్ఞంబు వేదంబు;
నతఁడె భూదేవ క్రి యాదిమూల
మతఁడు దేవర్షి పిత్రాదిలోకములకు;
ధర్మాదులకు మహాధార మతఁడె

7-34.1-తేటగీతి

యే స్థలంబుల గో భూసురేంద్ర వేద
వర్ణధర్మాశ్రమంబులు వరుస నుండు
నా స్థలంబుల కెల్ల మీ రరిగి చెఱచి
దగ్ధములు జేసి రండు మీ దర్ప మొప్ప.

7-35-వచనము

అని యిట్లు నిర్దేశించిన దివిజమర్దను నిర్దేశంబులు శిరంబుల ధరియించి రక్కసులు పెక్కండ్రు భూతలంబునకుం జని.

7-36-సీస పద్యము

గ్రామ పురక్షేత్ర ఖర్వటఖేట ఘో;
షారామ నగరాశ్రమాదికములు
గాలిచి, కొలఁకులు గలఁచి, ప్రాకార గో;
పుర సేతువులు త్రవ్వి, పుణ్య భూజ
చయములు ఖండించి, సౌధ ప్రపా గేహ;

పర్ణశాలాదులు పాడుచేసి,
సాధు గో బ్రాహ్మణ సంఘంబులకు హింస;
గావించి, వేదమార్గములు జెఱచి,

7-36.1-ఆటవెలది

కుతల మెల్ల నిట్లు కోలాహలంబుగా
దైత్యు లాచరింపఁ దల్లడిల్లి
నష్టమూర్తు లగుచు నాకలోకము మాని
యడవులందుఁ జొచ్చి రమరవరులు.

7-37-వచనము

అంత హిరణ్యకశిపుండు దుఃఖితుండై, మృతుం డయిన సోదరునకు నుదక ప్రదానాదికార్యంబు లాచరించి, యతని బిడ్డల శకుని, శంబర, కాలనాభ, మదోత్కచప్రముఖుల నూఱడించి, వారల తల్లితోఁ గూడ హిరణ్యాక్షుని భార్యల నందఱ రావించి, తమ తల్లియైన దితి నవలోకించి యిట్లనియె.

7-38-శార్దూల విక్రీడితము

నీరాగారనివిష్టపాంథుల క్రియన్ నిక్కంబు సంసారసం
చారుల్ వత్తురు గూడి విత్తురు సదా; సంగంబు లే దొక్కచోఁ;
శూరుల్ వోయెడి త్రోవఁ బోయెను భవత్పుత్రుండు దల్లీ! మహా
శూరుం డాతఁడు తద్వియోగమునకున్ శోకింప నీ కేటికిన్.

7-39-సీస పద్యము

సర్వజ్ఞుఁ డీశుండు సర్వాత్ముఁ డవ్యయుం;
డమలుండు సత్యుఁ డనంతుఁ డాఢ్యుఁ
డాత్మరూపంబున నశ్రాంతమును దన;

మాయాప్రవర్తన మహిమవలన
గుణములఁగల్పించి గుణసంగమంబున;
లింగశరీరంబు లీలఁ దాల్చి
కంపితజలములోఁ గదలెడి క్రియఁ దోచు;
పాదపంబులభంగి భ్రామ్యమాణ

7-39.1-ఆటవెలది
చక్షువుల ధరిత్రి చలితయై కానంగఁ
బడినభంగి, వికల భావరహితుఁ
డాత్మమయుఁడు గంపితాంతరంగంబునఁ
గదలినట్లు తోఁచుఁ గదల కుండు.

7-4-సుయజ్ఞోపాఖ్యానము

7-40-వచనము
అవ్వా! యివ్విధంబున లక్షణవంతుండు గాని యీశ్వరుండు లక్షితుండై కర్మసంసరణంబున యోగవియోగంబుల నొందించు సంభవ వినాశ శోక వివేకావివేక చింతా స్మరణంబులు వివిధంబు; లీ యర్థంబునకుఁ బెద్దలు ప్రేతబంధు యమ సంవాదం బను నితిహాసంబు నుదాహరింతురు; వినుండు, చెప్పెద; నుశీనరదేశంబు నందు సుయజ్ఞుండను రాజు గలం; డతండు శత్రువులచేత యుద్ధంబున నిహతుం డయి యున్నయెడ.

7-41-సీస పద్యము
చిరిఁగిన బహురత్న చిత్రవర్మముతోడ;
రాలినభూషణ రాజితోడ
భీకరబాణ నిర్భిన్న వక్షముతోడఁ;

దఱచుఁ గాఱెడు శోణితంబుతోడఁ
గీర్ణమై జాఱిన కేశబంధముతోడ;
రయరోషదష్ట్రాధరంబుతోడ
నిమిషహీనంబైన నేత్రయుగ్మముతోడ;
భూరజోయుత ముఖాంబుజముతోడఁ

7-41.1-ఆటవెలది

దునిసిపడిన దీర్ఘ దోర్దండములతోడ
జీవరహితుఁ డగు నుశీనరేంద్రుఁ
జుట్టి బంధుజనులు సొరిది నుండఁగ భయా
క్రాంత లగుచు నతని కాంత లెల్ల.

7-42-శార్దూల విక్రీడితము

స్రస్తాకంపితకేశబంధములతో సంఛిన్నహారాళితో
హస్తాబ్జంబులు సాఁచి మోఁదికొనుచున్ హా నాథ! యంచున్ బహు
ప్రస్తావోక్తులతోడ నేడ్చిరి వగం బ్రాణేశుపాదంబుపై
నస్తోకస్తనకుంకమారుణ వికీర్ణాస్రంబు వర్షించుచున్.

7-43-మత్తేభ విక్రీడితము

అనఘా! నిన్ను నుశీనరప్రజల కర్థానందసంధాయిగా
మును నిర్మించిన బ్రహ్మ నిర్దయత నున్మూలించెనే వీరికిం
దనయశ్రేణికి మాకు దిక్కు గలదే ధాత్రీశ! నీటోఁటికిం
జనునే పాసి చనంగ భాతృజనులన్ సన్మిత్రులం బుత్రులన్.

7-44-మత్తేభ విక్రీడితము

జనలోకేశ్వర! నిన్నుఁ బాసిన నిమేషంబుల్ మహాబ్దంబులై
చను లోకాంతరగామివై మరల కీ చందంబునన్ నీవు పో
యిన మే మెట్లు చరింతు మొల్లముగదా యీ లోకవృత్తంబు నేఁ
డనలజ్వాలలఁ జొచ్చి వచ్చెదము నీ యంఘ్రిద్వయిం జూడగన్.

7-45-వచనము

అని యిట్లు రాజభార్య లా రాజశవంబు డగ్గఱి విలపింపం బ్రొద్దు గ్రుంకెడు సమయంబున వారల విలాపంబులు విని బ్రాహ్మణబాలకుం డై యముండు చనుదెంచి ప్రేతబంధువులం జూచి యిట్లనియె.

7-46-ఉత్పలమాల

మచ్చిక వీరికెల్ల బహుమాత్రముఁ జోద్యము దేహి పుట్టుచుం
జచ్చుచు నుంటఁ జూచెదరు చావక మానెడువారిభంగి నీ
చచ్చినవారి కేడ్చెదరు చావున కొల్లక డాఁగ వచ్చునే?
యెచ్చటఁ బుట్టె నచ్చటికి నేఁగుట నైజము ప్రాణికోటికిన్.

7-47-కంద పద్యము

జననీజనకులఁ బాసియు,
ఘనవృకముల బాధపడక కడుఁ బిన్నలమై
మనియెద మెవ్వఁడు గర్భం
బున మును పోషించె వాఁడె పోషకుఁ డడవిన్.

7-48-కంద పద్యము

ఎవ్వఁడు సృజించుఁ బ్రాణుల,
నెవ్వఁడు రక్షించుఁ ద్రుంచు నెవ్వఁ డనంతుం

డెవ్వఁడు విభుఁ డెవ్వఁడు వాఁ
డివ్విధమున మనుచుఁ బెనుచు హేలారతుఁడై.

7-49-ఆటవెలది

ధనము వీథిఁ బడిన దైవవశంబున
నుండు; పోవు మూల నున్న నైన;
నడవి రక్ష లేని యబలుండు వర్ధిల్లు;
రక్షితుండు మందిరమునఁ జచ్చు.

7-50-కంద పద్యము

కలుగును మఱి లేకుండును
గల భూతము లెల్లఁ గాలకర్మవశములై
నిలుఁవడు ప్రకృతిం దద్గుణ
కలితుఁడు గాఁ డాత్మమయుఁ డగమ్యుఁడు దలపన్.

7-51-సీస పద్యము

పాంచభౌతికమైన భవనంబు దేహంబు;
పురుషుఁడు దీనిలోఁ బూర్వకర్మ
వశమున నొకవేళ వర్తించు దీపించుఁ;
దఱియైన నొకవేళఁ దలఁగి పోవుఁ
జెడనేని దేహంబు జెడుఁగాని పురుషుండు;
చెడ డాతనికి నింత చేటులేదు
పురుషునకిని దేహపుంజంబునకు వేఱు;
గాని యేకత్వంబు గానరాదు

7-51.1-ఆటవెలది

దారువులఁ వెలుంగు దహనుని క్రైవడిఁ
గాయములఁ జరించు గాలిభంగి
నాళలీనమైన నభము చాడ్పున వేఱు
దెలియవలయు దేహి దేహములకు.

7-52-వచనము

అని మఱియు నిట్లనియె.

7-53-సీస పద్యము

భూపాలకుఁడు నిద్రపోయెడి నొండేమి;
విలపింప నేటికి వెఱ్ఱులార!
యెవ్వఁడు భాషించు నెవ్వఁ డాకర్ణించు;
నట్టి వాఁ డెన్నడో యరిగినాఁడు,
ప్రాణభూతుం డైన పవనుఁ డాకర్ణింప;
భాషింప నేరఁడు, ప్రాణి దేహ
ములకు వేఱై తాన ముఖ్యుఁడై యింద్రియ;
వంతుఁడై జీవుండు వలను మెఱయ,

7-53.1-ఆటవెలది

ప్రాభవమున భూతపంచకేంద్రియమనో
లింగదేహములను లీలఁ గూడు
విడుచు నన్యుఁ డొకఁడు విభుఁడు దీనికి మీరు
పొగల నేల? వగలఁ బొరల నేల?

7-54-కంద పద్యము

ఎందాఁక నాత్మ దేహము
నొందెడు నందాఁకఁ గర్మయోగము; లటపైఁ
జెందవు; మాయాయోగ
స్పందితులై రిత్త జాలిఁ బడ నేమిటికిన్?

7-55-మత్తేభ విక్రీడితము

చెలులుం దల్లులు దండ్రు లాత్మజులు సంసేవ్యుల్ సతుల్ చారు ని
ర్మలగేహంబు లటంచుఁ గూర్తురు మహామాయాగుణభ్రాంతులై
కలలోఁ దోచిన యోగముల్ నిజములే కర్మానుబంధంబులం
గలుగున్ సంగము లేక మానుఁ బిదపం గర్మాంతకాలంబునన్.

7-56-వచనము

మఱియు, మాయాగుణప్రపంచంబు నెఱింగెడు తత్త్వజ్ఞులు నిత్యానిత్యంబులం గూర్చి సుఖదుఃఖంబులం జెంద; రజ్ఞులు గొందఱు యోగ వియోగంబులకు సుఖదుఃఖంబుల నొందుదురు; తొల్లి యొక్క మహా గహనంబున విహగంబులకు నంతకభూతుం డైన యెఱుక గల డతం డొక్కనాఁడు ప్రభాతంబున లేచి వాటంబైన పేఁటతమకంబున,

7-57-కంద పద్యము

వల, లురులు, జిగురుఁ గండెలుఁ,
జలిదియు, జిక్కంబు, ధనువు, శరములుఁ గొనుచుం
బులుఁగులఁ బట్టెడు వేడుక
యలుఁగులు వెడలంగఁ గదలి యడవికిఁ జనియెన్.

7-58-వచనము

ఇట్లడవికిం జని తత్ప్రదేశంబు నందు.

7-59-కంద పద్యము

కట్టలుకఁ దడుకుచాటునఁ
బిట్టల నురిగోలఁ దిగిచి, బిఱుసున ఱెక్కల్
పట్టి విఱిచి, చిక్కములోఁ
బెట్టుచు విహరించె లోకభీకరలీలన్.

7-60-వచనము

మఱియు నానావిధంబు లగు శకుంతలంబుల నంతంబు నొందించుచు సకల పక్షి సంహారసంరబ్ధకుం డైన లుబ్ధకుండు దన ముందటఁ గాలచోదితంబై సంచరించుచున్న కుళింగపక్షి మిథునంబు గనుంగొని యందుఁ గుళింగి నురిం దిగిచి యొక్క చిక్కంబులో వైచినం జూచి దుఃఖించి కుళింగపక్షి యిట్లనియె.

7-61-చంపకమాల

అడవులమేఁత మేసి మనమన్నుల కెన్నఁడు నెగ్గు జేయ కి
క్కడ విహరింప నేఁ డకట కట్టిఁడి బ్రహ్మ కిరాతు చేతిలోఁ
బడు మని వ్రాసెనే నుదుటఁ బాపపు దైవము కంటి కింత యె
క్కుడు బరువయ్యెనే బ్రదుకు గోమలి! యే మన నేర్తుఁ జెల్లరే.

7-62-కంద పద్యము

ఒకమాటు మనల నందఱఁ
బ్రకటించి కిరాతువలలఁ బడఁజేయక ని
న్నొకతిన్ వలఁబడఁ జేసిన
వికటీకృతదక్ష మైన విధి నే మందున్.

7-63-ఉత్పలమాల

ఱెక్కలు రావు పిల్లలకు ఱేపటినుండియు మేఁత గానమిం
బొక్కెడు గూటిలో నెగసి పోవఁగ నేరవు; మున్ను తల్లి యీ
దిక్కుననుండి వచ్చు నని త్రిప్పని చూడ్కుల నిక్కినిక్కి న
ల్దిక్కులుఁ జూచుచున్న వతిదీనత నెట్లు భరింతు నక్కటా!

7-64-వచనము

అని యివ్విధంబున.

7-65-కంద పద్యము

కుంఠితనాదముతోడను
గంఠము శోషింప వగచు ఖగమును హననో
త్కంఠుండైన కిరాతుఁ డ
కుంఠితగతి నేసె నొక్క కోలం గూలన్.

7-66-కంద పద్యము

కాలము వచ్చిన శబరుని
కోలను ధరఁగూలె ఖగము ఘోషముతోడం
గాలము డాసిన నేలం
గూలక పో వశమె యెట్టి గుణవంతులకున్.

7-67-ఉత్పలమాల

కావున మీఱు చచ్చుతఱిఁ గానరు చచ్చి ధరిత్రిఁ బడ్డ ధా
త్రీవిభుదేహముం గదిసి దీనత నేడువ నేల? పొందు చిం
తావతులార! వత్సర శతంబుల కైన నిజేశు చక్కికిం
బోవుట దుర్లభంబు; మృతిఁ బొందినవారలు చేర వత్తురే.

7-68-వచనము

అని యిట్లు కపటబాలకుండై క్రీడించుచున్న యముని యుపలాల నాలాపంబులు విని సుయజ్ఞుని బంధువు లెల్ల వెఱఁగుపడి సర్వప్రపంచంబు నిత్యంబుగాదని తలంచి శోకింపక సుయజ్ఞునికి సంపరాయిక కృత్యంబులు జేసి చని;రంత నంతకుం డంతర్హితుం డయ్యె" నని చెప్పి హిరణ్యకశిపుండు దన తల్లిని దమ్ముని భార్యలం జూచి యిట్లనియె.

7-69-కంద పద్యము

పరులెవ్వరు దా మెవ్వరు
పరికింపఁగ నేక మగుట భావింపరు త
త్పరమజ్ఞానము లేమిని
బరులును నే మనుచుఁ దోఁచుఁ బ్రాణుల కెల్లన్.

7-70-వచనము

అని తెలియం బలికిన హిరణ్యకశిపుని వచనంబులు విని దితి గోడండ్రునుం దానును శోకంబు మాని తత్త్వవిలోకనంబు గలిగి లోకాంతరగతుండైన కొడుకునకు వగవక చనియె" నని చెప్పి నారదుండు ధర్మనందనున కిట్లనియె.

7-71-కంద పద్యము

అజరామరభావంబును
ద్రిజగద్రాజ్యంబు నప్రతిద్వంద్వము దో

ర్వి**జి**తాఖిలశాత్రవమును
గజరిపుబలమును హిరణ్యకశిపుఁడు గోరెన్.

7-72-వచనము

ఇట్లు గోరి మందరాచల ద్రోణికిం జని; యందుఁ గాలి పెనువ్రేల నేల నిలువంబడి, యూర్ధ్వబాహుండయి మిన్ను చూచుచు, వాఁడి మయూఖంబులతోడి ప్రళయకాల భానుండునుం బోలె దీర్ఘజటారుణ ప్రభాజాలంబులతోడ నెవ్వరికిం దేఱిచూడరాక పరమదారుణంబైన తపంబు జేయుచుండె; నిర్జరులు నిజస్థానంబుల నుండిరి; అంత.

7-73-మత్తేభ విక్రీడితము

అదిరెం గుంభుని, సాద్రియై కలఁగె నే డంభోనిధుల్, తారకల్
చెదరెన్ సగ్రహసంఘులై, దిశలు విచ్ఛిన్నాంతలై మండెఁ, బె
ల్లదరెన్ గుండెలు జంతుసంహతికి, నుగ్రాచార దైత్యేంద్రమూ
ర్ధదిశోద్ధూతసధూమ హేతిపటలోదంచత్తపోవహ్నిచేన్.

7-74-వచనము

ఇట్లు త్రైలోక్యసంతాపకరంబైన దైత్యరాజతపోవిజృంభణంబు సైరింపక నిలింపులు నాకంబు విడిచి బ్రహ్మలోకంబునకుం జని లోకేశ్వరుండయిన బ్రహ్మకు వినతులయి యిట్లని విన్నవించిరి.

7-75-కంద పద్యము

దితికొడుకు తపము వేఁడిమి
నతితప్తుల మైతి మింక నలజడి నమరా
వతి నుండ వెఱతు; మెయ్యది
గతి మాకును? దేవదేవ! కారుణ్యనిధీ!

7-76-శార్దూల విక్రీడితము

శంకాలేశము లేదు దేవ! త్రిజగత్సంహారమున్ దేవతా
సంకోచంబును వేదశాస్త్రపదవీసంక్షేపమున్ లేక యే
వంకన్ లేవ నటంచు దుస్సహతపోవ్యావృత్తి చిత్తంబులో
సంకల్పించె నిశాచరుండు ప్రతిసంస్కారంబు చింతింపవే.

7-77-శార్దూల విక్రీడితము

నీ వేరీతిఁ దపోబలంబున జగన్నిర్మాణముం జేసి యీ
దేవాధీశులకంటె నెక్కుడు సిరిం దీపించి తిబ్బంగిఁ దా
నీ విశ్వంబుఁ దపస్సమాధిమహిమన్ హింసించి వేఱొక్క వి
శ్వావిర్భావకరత్వశక్తి మదిలో నర్థించినాఁ డీశ్వరా!

7-78-వచనము

అదియునుం గాక, కాలాత్మకులగు జీవాత్మల కనిత్యత్వంబు గలుగుటం జేసి తపోయోగసమాధిబలంబునం దనకు నిత్యత్వంబు సంపాదింతు నని తలంచినా" డని మఱియు నిట్లనిరి.

7-79-మత్తేభ విక్రీడితము

భవదీయంబగు నున్నతోన్నత మహాబ్రహ్మైకపీఠంబు సం
స్తవనీయం బగు భూతియున్ విజయమున్ సౌఖ్యంబు సంతోషమున్
భువనశ్రేణికి నిచ్చి దైత్యుని తపస్స్ఫూర్తిన్ నివారించి యో
భువనాధీశ్వర! కావవే భువనముల్ పూర్ణప్రసాదంబునన్.

7-5-బ్రహ్మవరములిచ్చుట

7-80-వచనము

అని దేవతలు విన్నవించిన స్వయంభూతుండును భగవంతుండును నైన నలుమొగంబులప్రోడ భృగుదక్షాదులతోడ మందరపర్వతంబునకు వచ్చి యందు నియమయుక్తుండును, బిపీలకావృత మేదోమాంసచర్మరక్తుండును, వల్మీకతృణవేణు పరిచ్ఛన్నుండును, మహాతపఃప్రభావ సంపన్నుండును నై నీరంధ్ర నిబిడ నీరద నికర నివిష్ట నీరజబంధుండునుం బోలె నివసించి యున్న నిర్జరారాతిం జూచి వెఱఁగుపడి నగుచు నిట్లనియె.

7-81-మత్తకోకిలము

ఓ! సురారికులేంద్ర! నీ క్రియ నుగ్రమైన తపంబు మున్
చేసి చూపినవారు లే; రిఁకఁ జేయువారును లేరు; నే

నీ సమాధికి మెచ్చితిన్ విను నీ యభీష్టము లిత్తు నా
యాస మేటికి లెమ్ము లెమ్ము మహాత్మ! కోరుము కోరికల్

7-82-శార్దూల విక్రీడితము

దంశవ్రాతములుం బిపీలికలు మేదః క్రవ్య రక్తంబులన్
సంశీర్ణంబులు జేసి పట్టితినఁగా శల్యావశిష్టుండ వై
వంశచ్ఛన్న తృణావళీయుత మహావల్మీకమం దింద్రియ
భ్రంశం బింతయు లేక నీకు నిలువం బ్రాణంబు లెట్లుండెనో?

7-83-ఉత్పలమాల

ఉత్సుకతన్ జలాన్నముల నొల్లక యీ క్రియ నూఱుదివ్య సం
వత్సరముల్ శరీరమున వాయువులన్ నిలుపంగ వచ్చునే
యుత్సవమయ్యెఁ జూచి మము నుగ్రతపంబున గెల్చి తీవు నే
వత్సలతన్ నినుం గదియ వచ్చితిఁ గోరిక లెల్ల నిచ్చెదన్.

7-84-వచనము

అని పలికి వనమక్షికాపిపీలికాభక్షితం బైన రక్షోవిభుని దేహంబు మీఁదం గమండలు జలంబులు ప్రోక్షించిన నద్దానవేంద్రుండు గమలాసనకరకమల కమనీయ కనకమయ దివ్యామోఘ కమండలు నిర్గత నిర్మల నీరధారా బిందుసందోహ సంసిక్త సకలాంగుం డయి తపంబు చాలించి సాంద్రకీచకసంఘాత సంఛాదిత వామలూరుమధ్యంబు వెలువడి మహాప్రభావ బలసౌందర్యతారుణ్య

సహితుండును, వజ్రసంకాశ దేహుండును, దప్తసువర్ణుండును నై
నీరసేంధననికర నిర్గత వహ్నియునుంబోలె వెలుంగుచుం జనుదెంచి.

7-85-మత్తేభ విక్రీడితము

దివిజానీకవిరోధి మ్రొక్కెఁ, గని వాగ్దేవీమనోనేతకున్
సవిశేషోత్సవ సంవిధాతకు, నమత్సంత్రాతకున్, సత్తపో
నివహాభీష్టవరప్రదాతకు, జగన్నిర్మాతకున్, ధాతకున్,
వివిధప్రాణిలలాట లేఖన మహావిద్యాను సంధాతకున్.

7-86-వచనము

ఇట్లు దైత్యేశ్వరుండు దివి నున్న హంసవాహనునకు ధరణీతలంబున
దండప్రణామంబు లాచరించి సంతోషబాష్పసలిలసంవర్ధిత పులకాంకురుండై
యంజలి జేసి కంజాతగర్భునిమీఁద దృష్టి యిడి గద్గదస్వరంబున నిట్లని
వినుతించె.

7-87-సీస పద్యము

కల్పాంతమున నంధకారసంవృత మైన;
జగము నెవ్వఁడు దన సంప్రకాశ
మున వెలిగించుచు మూఁడుభంగుల రజ;
స్సత్త్వతమోగుణసహితుఁ డగుచుఁ
గల్పించు రక్షించుఁ గడపటఁ బ్రహరించు;

నెవ్వఁ డాద్యుఁడు సర్వహేతు వగుచు
శోభితుండై స్వయంజ్యోతియై యొక్కట;
విలసిల్లు నెవ్వఁడు విభుత మెఱసి

7-87.1-ఆటవెలది

సమయ మయిన మానసప్రాణబుద్ధీంద్రి
యములతోడ నెవ్వఁ డలఘు మహిమ
నడరు నట్టి సచ్చిదానందమయునకు,
మహితభక్తి నే నమస్కరింతు.

7-88-వచనము

దేవా! నీవు ముఖ్యప్రాణం బగుటంజేసి ప్రజాపతివి; మనోబుద్ధి చిత్తేంద్రియంబులకు నధీశ్వరుండవు; మహాభూతగణంబులకు నాధారభూతుండవు; త్రయీతనువునం గ్రతువులు విస్తరింతువు; సకల విద్యలు నీ తనువులు; సర్వార్థసాధకులకు సాధనీయుండ; వాత్మనిష్ఠాగరిష్ఠులకు ధ్యేయంబగు నాత్మవు; కాలమయుండవై జనులకు నాయుర్నాశంబు జేయుదువు; జ్ఞానవిజ్ఞానమూర్తి; వాద్యంతరహితుండ; వంతరాత్మవు; మూఁడు మూర్తులకు మూలంబగు పరమాత్మవు; జీవలోకంబునకు జీవాత్మవు; సర్వంబును నీవ నీవుగానిది లేశంబును లేదు; వ్యక్తుండవు గాక పరమాత్మవై పురాణపురుషుండవై యనంతుడవైన నీవు ప్రాణేంద్రియ మనోబుద్ధి గుణంబుల నంగీకరించి, పరమేష్ఠిపద విశేషంబున నిలిచి, స్థూలశరీరంబునం జేసి యింతయుం బ్రపంచింతువు; భగవంతుఁడవైన నీకు మ్రొక్కెద" నని మఱియు నిట్లనియె.

7-89-కంద పద్యము

కోరినవారలకోర్కులు
నేరుపుతో నిచ్చి మనుప నీ క్రియ నన్యుల్
నేరరు కరుణాకర నేఁ
గోరెద నీ విచ్చెదనిఁ గోరిక లభవా!

7-90-శార్దూల విక్రీడితము

గాలిం, గుంభిని, నగ్ని, నంబువుల, నాకాశస్థలిన్, దిక్కులన్,
రేలన్, ఘస్రములం, దమఃప్రభల, భూరిగ్రాహ, రక్షో, మృగ
వ్యాళాదిత్య, నరాది జంతు కలహవ్యాప్తిన్, సమస్తాస్త్ర శ
స్త్రాళిన్, మృత్యువులేని జీవనము లోకాధీశ! యిప్పింపవే.

7-91-వచనము

అని మఱియు రణంబులందుఁ దన కెదురులేని శౌర్యంబును, లోకపాలుర నతిక్రమించు మహిమయును, భువనత్రయజయంబును, హిరణ్యకశిపుండు గోరిన నతని తపంబునకు సంతోషించి దుర్లభం బయిన వరంబు లన్నియు నిచ్చి కరుణించి విరించి యిట్లనియె.

7-92-శార్దూల విక్రీడితము

అన్నా! కశ్యపపుత్ర! దుర్లభము లీ యర్థంబు లెవ్వారికిన్;
మున్నెవ్వారలుఁ గోర రీ వరములన్; మోదించితిన్ నీ యెడన్
నన్నుం గోరిన వెల్ల నిచ్చితిఁ బ్రవీణత్వంబుతో బుద్ధి సం
పన్నత్వంబున నుండు మీ సుమతిపై భద్రైకశీలుండవై.

7-93-వచనము

అని యిట్లమోఘంబు లయిన వరంబు లిచ్చి దితినందనుచేతం బూజితుండై యరవిందసంభవుండు బృందారకసందోహ వంద్యమానుం డగుచు నిజమందిరంబునకుం జనియె; ఇవ్విధమ్మున నిలింపారాతి వరపరంపరలు సంపాదించుకొని.

7-94-కంద పద్యము

సోదరుఁ జంపిన పగ కై
యాదర మించుకయు లేక యసురేంద్రుఁడు కం
జోదరుపై వైరము దు
ర్మాదరతుం డగుచుఁ జేసె మనుజాధీశా!

7-95-సీస పద్యము

ఒకనాఁడు గంధర్వయూధంబుఁ బరిమార్చు;
దివిజుల నొకనాఁడు దెరలఁ దోలు;
భుజగుల నొకనాఁడు భోగంబులకుఁ బాపు;

గ్రహముల నొకనాఁడు గట్టివైచు;
నొకనాఁడు యక్షుల నుగ్రత దండించు;
నొకనాఁడు విహగుల నొడిసిపట్టు;
నొకనాఁడు సిద్ధుల నోడించి బంధించు;
మనుజుల నొకనాఁడు మద మడంచు;

7-95.1-తేటగీతి
గడిమి నొకనాఁడు కిన్నర ఖచర సాధ్య
చారణప్రేత భూతపిశాచ వన్య
సత్త్వ విద్యాధరాదుల సంహరించు
దితితనూజుండు దుస్సహతేజుఁ డగుచు.

7-96-కంద పద్యము
అట్టళ్ళతోడఁ గోటలఁ
గట్టలుకం గూలఁ ద్రోచి క్రవ్యాదులతోఁ
జుట్టు విడిసి దిక్పాలుర
పట్టణములు గొనియె; నతఁడు బలమున నధిపా!

7-97-కంద పద్యము
కృశలై సంప్రాపిత దు
ర్దశలై సర్వంకషోగ్ర దైతేయాజ్ఞా

వశలై నిశలును దివములు
దిశ లెల్లను గట్టుబడియె దీనత ననఘా!

7-98-వచనము

మఱియు నద్దానవేంద్రుండు విద్రుమ సోపానంబులును, మరకత మణిమయప్రదేశంబులును, వైడూర్యరత్న స్తంభ సముదయంబులును, జంద్రికాసన్నిభ స్ఫటికసంఘటిత కుడ్యంబులును, పద్మరాగపీఠ కనక కవాట గేహాళీ విటంక వాతాయనంబులును, విలంబమాన ముక్తాఫల దామవితానశోభిత ధవళ పర్యంకంబులును, వివిధ చిత్ర విమానంబులును, నిరంతర సురభికుసుమఫలభరిత పాదపమహోద్యానంబులును, హేమారవిందసౌగంధికబంధుర సరోవరంబులును, రమణీయ రత్న ప్రసాదవిశేషంబులును మనోహరపరిమళ శీతల మందమారుతంబులును, మృదుమధురనినద కీరకోకిలకుల కోలాహలంబును గలిగి విశ్వకర్మనిర్మితంబై త్రైలోక్యరాజ్యలక్ష్మీ శోభితంబైన మహేంద్ర భవనంబు చొచ్చి.

7-99-మత్తేభ విక్రీడితము

దితిపుత్రుండు జగత్త్రయైకవిభుఁడై దేవేంద్రసింహాస నో
ద్ధతుఁడై యుండ హరాచ్యుతాంబుజభవుల్ దప్పించి భీతిన్ సమా
గతులై తక్కిన యక్ష కిన్నర మరుద్గంధర్వ సిద్ధాదు లా
నతులై కానుక లిచ్చి కొల్తు రతనిన్ నానా ప్రకారంబులన్.

7-100-శార్దూల విక్రీడితము

ఏ దిక్పాలురఁ జూచి నేఁ డలుగునో యే దేవు బంధించునో
యే దిగ్భాగముమీఁద దాడి చనునో యే ప్రాణులం జంపునో
యీ దైత్యేశ్వరుఁ డంచు నొండొరులు దా రింద్రాదు లాస్థాన భూ
వేదిన్ మెల్లన నిక్కి చూతురు భయావిర్భూత రోమాంచు లై.

7-101-సీస పద్యము

కోలాహలము మాని కొలువుఁడీ సురలార! ;
తలఁగి దీవింపుఁడీ తపసులార!
ఫణు లెత్తకుఁడు నిక్కి పన్నగేంద్రములార! ;
ప్రణతులై చనుఁడి దిక్పాలులార!
గానంబు చేయుఁడీ గంధర్వవరులార! ;
సందడిఁ బడకుఁడీ సాధ్యులార!
యాడుఁడీ నృత్యంబు లప్సరోజనులార! ;
చేరిక మ్రొక్కుఁడీ సిద్ధులార!

7-101.1-తేటగీతి

శుద్ధకర్పూర వాసిత సురభిమధుర
భవ్య నూతన మైరేయపాన జనిత
సుఖవిలీనత నమరారి సొక్కినాఁడు
శాంతి లేదండ్రు నిచ్చలుఁ జారు లధిప!

7-102-శార్దూల విక్రీడితము

లీలోద్యాన లతా నివాసములలో లీలావతీయుక్తుఁడై
హాలాపానవివర్ధమాన మదలోలావృత్త తామ్రాక్షుఁడై
కేళిం దేలఁగ నేనుఁ దుంబురుఁడు సంగీతప్రసంగంబులన్
వాలాయంబుఁ గరంగఁ జేయుదుము దేవద్వేషి నుర్వీశ్వరా!

7-103-కంద పద్యము

యాగములు బుధులు ధరణీ
భాగములం జేయుచుండఁ బఱతెంచి హవి
ర్భాగములు దాన కైకొనుఁ
జాగింపఁడు దైత్యుఁ డమరసంఘంబునకున్.

7-104-సీస పద్యము

సకల మహాద్వీప సహిత విశ్వంభరా;
స్థలిని దున్నక పండు సస్యచయము;
కామధేన్వాదుల కరణి నర్థులు గోరు;
కోర్కులు గగనంబు గురియుచుండు;
వననిధు లేడును వాహినీసందోహ;
ములును వీచుల రత్నములు వహించు;
నుర్వీరుహంబులు నొక్కకాలంబున;
నఖిలర్తు గుణముల నతిశయిల్లు;

7-104.1-తేటగీతి

నంబుసంపూరితద్రోణులగుచు నొప్పఁ
బర్వతంబులు; సర్వదిక్పాల వివిధ
గుణము లెల్లను తానె కైకొనుచు దైత్య
విభుఁడు త్రైలోక్యరాజ్యసంవృద్ధి నుండ.

7-105-వచనము

ఇట్లు సకల దిక్కులు నిర్జించి లోకైకనాయకుండై తన యిచ్ఛాప్రకారంబున నింద్రియసుఖంబు లనుభవించుచుఁ దనియక శాస్త్రమార్గంబు నతిక్రమించి విరించి వరజనిత దుర్వారగర్వాతిరేకంబున సుపర్వారాతి యైశ్వర్యవంతుండై పెద్దకాలంబు రాజ్యంబు జేయునెడ.

7-106-ఉత్పలమాల

ఎన్నఁడు మాకు దిక్కు గల, దెన్నఁడు దైత్యునిబాధ మాను, మే
మెన్నఁడు వృద్ధిఁ బొందఁ గల, మెవ్వరు రక్షకు లంచు దేవతా
కిన్నర సిద్ధ సాధ్య ముని ఖేచరనాయకు లాశ్రయించి రా
పన్నగతల్పు భూరిభవబంధవిమోచనుఁ బద్మలోచనున్.

7-107-వచనము

ఇట్లు దానవేంద్రుని యుగ్రదండంబునకు వెఱచి యనన్యశరణ్యులై రహస్యంబున నందఱుం గూడికొని.

7-108-ఉత్పలమాల

ఎక్కడ నున్నవాఁడు జగదీశ్వరుఁ డాత్మమయుండు మాధవుం
డెక్కడి కేఁగె శాంతులు మునీశులు బిక్షులు రారు క్రమ్మఱన్
దిక్కుల నెల్ల నెక్కుడు తుదిం జొర దిక్కగు నట్టి దిక్కుకై
మ్రొక్కెద మేము హస్తయుగముల్ ముకుళించి మదీయరక్షకున్.

7-109-వచనము

అని మఱియు నాహారాదులు మాని చిత్తంబులు పరాయత్తంబులు గానీక సమాహితబుద్ధులై భగవంతుఁడును మహాపురుషుండును మహాత్ముండును విశుద్ధజ్ఞానానందమయుండును నైన హృషీకేశు నకు నమస్కరించుచున్న యెడ, మేఘరవసమాన గంభీర నినదంబున దిశలు మ్రోయించుచు సాధులకు నభయంబు గావించుచు దృశ్యమానుండు గాక పరమేశ్వరుండైన హరి యిట్లనియె.

7-110-మత్తేభ విక్రీడితము

భయముం జెందకుఁ డయ్య! నిర్జరవరుల్! భద్రంబు మీ కయ్యెడున్
జయమున్ లాభము భూతసంతతికి మత్సందర్శనప్రాప్తి న

వ్యయమై చేరు; నెఱుంగుదున్ దితిసుతవ్యాపారభాషా విప
ర్యయముల్; కాలము గూడఁ జంపెదఁ జనుం డందాఁక మీ త్రోవలన్.

7-111-ఆటవెలది

శుద్ధసాధు లందు, సుర లందు, శ్రుతు లందు,
గోవు లందు, విప్రకోటి యందు,
ధర్మపదవి యందుఁ దగిలి నా యందు వాఁ
డెన్నఁ డలుగు నాఁడె హింస నొందు.

7-112-కంద పద్యము

కన్నకొడుకు శమదమ సం
పన్నుఁడు నిర్వైరుఁ డనక ప్రహ్లాదుని వాఁ
డెన్నఁడు రోషంబున నా
పన్నత నొందించు నాఁడె పట్టి వధింతున్.

7-113-శార్దూల విక్రీడితము

వేధోదత్త వరప్రసాద గరిమన్ వీఁ డింతవాఁడై మిమున్
బాధంబెట్టుచు నున్నవాఁ డని మదిన్ భావింతు, భావించి నే
సాధింపం దఱిగాదు; కావునఁ గడున్ సైరించితిన్, మీఁదటన్
సాధింతున్ సురలార! నేఁడు చనుఁడా శంకింప మీ కేటికిన్.

7-114-వచనము

అని యిట్లు దనుజమర్దనుండు నిర్దేశించిన నిలింపులు గుంపులుగొని మ్రొక్కి రక్కసుండు మ్రగ్గుట నిక్కం బని తమతమ దిక్కులకుం జనిరి; హిరణ్యకశిపునకు విచిత్రచరిత్రులు నలువురు పుత్రు లుద్భవించిరి; అందు.

7-6-ప్రహ్లాద చరిత్రము

7-115-సీస పద్యము

తన యందు నఖిల భూతము లందు నొకభంగి;
 సమహితత్వంబున జరుగువాఁడు;
పెద్దలఁ బొడగన్న భృత్యునికైవడిఁ;
 జేరి నమస్కృతుల్ చేయువాఁడు;
కన్నుదోయికి నన్యకాంత లడ్డం బైన;
 మాతృభావము జేసి మరలువాఁడు;
తల్లిదండ్రుల భంగి ధర్మవత్సలతను;
 దీనులఁ గావఁ జింతించువాఁడు;

7-115.1-తేటగీతి

సఖుల యెడ సోదరస్థితి జరుపువాఁడు;
దైవతము లంచు గురువులఁ దలఁచువాఁడు
లీల లందును బొంకులు లేనివాఁడు;
లలితమర్యాదుఁ డైన ప్రహ్లాదుఁ డధిప!

7-116-వచనము

మఱియును.

7-117-సీస పద్యము

ఆకార జన్మ విద్యార్థ వరిష్ఠుఁడై;
 గర్వసంస్తంభ సంగతుఁడు గాఁడు
వివిధ మహానేక విషయ సంపన్నుఁడై;
 పంచేంద్రియములచేఁ బట్టుబడఁడు
భవ్య వయోబల ప్రాభవోపేతుఁడై;
 కామరోషాదులఁ గ్రందుకొనఁడు
కామినీ ప్రముఖ భోగము లెన్ని గలిగిన;
 వ్యసన సంసక్తి నావంకఁ బోఁడు

7-117.1-ఆటవెలది

విశ్వమందుఁ గన్న విన్న యర్థము లందు
వస్తుదృష్టిఁ జేసి వాంఛ యుడఁడు
ధరణినాథ! దైత్యతనయుండు హరిపర
తంత్రుఁ డై హతాన్యతంత్రుఁ డగుచు.

7-118-ఆటవెలది

సద్గుణంబు లెల్ల సంఘంబు లై వచ్చి
యసురరాజతనయ నందు నిలిచి
ప్రాసి చనవు విష్ణుఁ బాయని విధమున
నేఁడుఁ దగిలి యుండు నిర్మలాత్మ!

7-119-మత్తేభ విక్రీడితము

పగవారైన సురేంద్రులున్ సభలలోఁ బ్రహ్లాదసంకాశులన్
సుగుణోపేతుల నెందు నే మెఱుఁగ మంచున్ వృత్తబంధంబులం
బొగడం జొత్తురు సత్కవీంద్రుల క్రియన్ భూనాథ! మీబోఁటి స
ద్భగవద్భక్తులు దైత్యరాజతనయుం బాటించి కీర్తింపరే?

7-120-కంద పద్యము

గుణనిధి యగు ప్రహ్లాదుని
గుణము లనేకములు గలవు గురుకాలమునన్
గణుతింప నశక్యంబులు
ఫణిపతికి బృహస్పతికిని భాషాపతికిన్.

7-121-వచనము

ఇట్లు సద్గుణగరిష్ఠుం డయిన ప్రహ్లాదుండు భగవంతుం డయిన వాసుదేవుని యందు సహజ సంవర్ధమాన నిరంతర ధ్యానరతుండై.

7-122-సీస పద్యము

శ్రీవల్లభుఁడు దన్నుఁ జేరిన యట్లైన, ;
 జెలికాండ్ర నెవ్వరిఁ జేర మఱచు;
నసురారి దన మ్రోల నాడిన యట్లైన, ;
 నసురబాలురతోడ నాడ మఱచు;
భక్తవత్సలుఁడు సంభాషించినట్లైన, ;
 బరభాషలకు మాఱుపలుక మఱచు;
సురవంద్యుఁ దనలోనఁ జూచినయట్లైనఁ, ;
 జొక్కి సమస్తంబుఁ జూడ మఱచు;

7-122.1-తేటగీతి

హరిపదాంభోజయుగ చింతనామృతమున
నంతరంగంబు నిండినట్లైన, నతఁడు
నిత్య పరిపూర్ణుఁ డగుచు నన్నియును మఱచి
జడత లేకయు నుండును జడుని భంగి.

7-123-శార్దూల విక్రీడితము

పానీయంబులు ద్రావుచుం గుడుచుచున్ భాషించుచున్ హాసలీ
లానిద్రాదులు చేయుచుం దిరుగుచున్ లక్షించుచున్ సంతత
శ్రీనారాయణపాదపద్మయుగళీచింతామృతాస్వాద సం
ధానుండై మఱచెన్ సురారిసుతుఁ డే తద్విశ్వమున్ భూవరా!

7-124-సీస పద్యము

వైకుంఠచింతావివర్జిత చేష్టుఁ డై;
 యొక్కఁడు నేడుచు నొక్కచోట;
నశ్రాంత హరిభావనారూఢచిత్తుఁ డై;
 యుద్ధతుఁ డై పాడు నొక్కచోట;
విష్ణుఁడింతియ కాని వేఱొండు లేదని;
 యొత్తిలి నగుచుండు నొక్కచోట;
నళినాక్షుఁ డను నిధానముఁ గంటి నే నని;
 యుబ్బి గంతులువైచు నొక్కచోటఁ;

7-124.1-ఆటవెలది

బలుకు నొక్కచోటఁ బరమేశుఁ గేశవుఁ
బ్రణయహర్ష జనిత బాష్పసలిల
మిళితపులకుఁ డై నిమీలితనేత్రుఁ డై
యొక్కచోట నిలిచి యూరకుండు.

7-125-వచనము

ఇట్లు పూర్వజన్మ పరమభాగవత సంసర్గసమాగతం బైన ముకుంద చరణారవింద సేవాతిరేకంబున నఖర్వ నిర్వాణభావంబున విస్తరించుచు నప్పటప్పటికి దుర్జన సంసర్గ నిమిత్తంబునం దన చిత్తం బన్యాయత్తంబుగానీక నిజాయత్తంబు చేయుచునప్రమత్తుండును, సంసార నివృత్తుండును, బుధజనవిధేయుండును,

మహాభాగధేయుండును, సుగుణమణిగణగరిష్ఠుండును, పరమభాగవతశ్రేష్ఠుండును, కర్మబంధలతాలవిత్రుండును, పవిత్రుండును నైన పుత్రుని యందు విరోధించి సురవిరోధి యనుకంపలేక చంపం బంపె" నని పలికిన నారదునకు ధర్మజుం డిట్లనియె.

7-126-శార్దూల విక్రీడితము

పుత్రుల్ నేర్చిన నేరకున్న జనకుల్ పోషింతు రెల్లప్పుడున్
మిత్రత్వంబున బుద్ధి చెప్పి దురితోన్మేషంబు వారింతు రే
శత్రుత్వంబుఁ దలంప రెట్టి యెడ నా సౌజన్యరత్నాకరుం
బుత్రున్ లోకపవిత్రుఁ దండ్రి నెగులుం బొందింప నెట్లోర్చెనో.

7-127-ఉత్పలమాల

బాలుఁ బ్రభావిశాలు హరిపాదపయోరుహచింతనక్రియా
లోలుఁ గృపాళు సాధుగురులోకపదానతఫాలు నిర్మల
శ్రీలు సమస్త సభ్యనుతశీలు విఖండితమోహవల్లికా
జాలు న దేల? తండ్రి వడిఁ జంపఁగఁ బంపె మునీంద్ర! చెప్పవే.

7-128-వచనము

అనిన నారదుం డిట్లనియె.

7-129-శార్దూల విక్రీడితము

లభ్యం బైన సురాధిరాజపదమున్ లక్షింపఁ డశ్రాంతమున్
సభ్యత్వంబున నున్నవాఁ డబలుఁడై జాడ్యంబుతో వీఁడు వి
ద్యాభ్యాసంబునఁ గాని తీవ్రమతి గాఁ డంచున్ విచారించి దై
త్యేభ్యుం డొక్క దినంబునం బ్రియసుతున్ వీక్షించి సోత్కంఠుఁడై.

7-130-కంద పద్యము

చదువనివాఁ డజ్ఞుం డగు
జదివిన సదసద్వివేక చతురత గలుగుం
జదువఁగ వలయును జనులకుఁ
జదివించెద నార్యులొద్దఁ జదువుము తండ్రీ!

7-131-వచనము

అని పలికి యసురలోకపురోహితుండును భగవంతుండును నయిన శుక్రాచార్యకొడుకులఁ బ్రచండవితర్కులఁ జండామార్కుల రావించి సత్కరించి యిట్లనియె.

7-132-శార్దూల విక్రీడితము

అంధప్రక్రియ నున్నవాఁడు, పలుకం డస్మత్ప్రతాపక్రియా
గంధం బించుక లేదు, మీరు గురువుల్ కారుణ్యచిత్తుల్ మనో

బంధుల్ మాన్యులు మాకుఁ బెద్దలు, మముంబాటించి యీబాలకున్
గ్రంథంబుల్ చదివించి నీతికుశలుం గావించి రక్షింపరే.

7-133-వచనము

అని పలికి వారలకుఁ బ్రహ్లాదు నప్పగించి తోడ్కొని పొం డనిన వారును దనుజరాజకుమారునిం గొనిపోయి యతనికి సవయస్కులగు సహశ్రోతల నసురకుమారులం గొందఱం గూర్చి.

7-134-ఉత్పలమాల

అంచితభక్తితోడ దనుజాధిపు గేహసమీపమునం బ్రవే
శించి సురారిరాజసుతుఁ జేకొని శుక్రకుమారకుల్ పఠిం
పించిరి పాఠయోగ్యములు పెక్కులు శాస్త్రము లా కుమారుఁ డా
లించి పఠించె నన్నియుఁ జలింపని వైష్ణవభక్తిపూర్ణుఁడై.

7-135-కంద పద్యము

ఏ పగిది వారు చెప్పిన
నా పగిదిం జదువుఁగాని యట్టిట్టని యా
క్షేపింపఁడు తా నన్నియు
రూపించిన మిథ్య లని నిరూఢమనీషన్.

7-136-శార్దూల విక్రీడితము

అంతం గొన్ని దినంబు లేగిన సురేంద్రారాతి శంకాన్విత
స్వాంతుండై నిజనందనున్ గురువు లే జాడం బఠింపించిరో
భ్రాంతుం డేమి పఠించెనో పిలిచి సంభాషించి విద్యాపరి
శ్రాంతిం జూచెదఁ గాక నేఁ డని మహాసాధాంతరాసీనుఁడై.

7-137-ఉత్పలమాల

మోదముతోడ దైత్యకులముఖ్యుఁడు రమ్మని చీరఁ బంచె బ్ర
హ్లాదకుమారకున్ భవమహార్ణవతారకుఁ గామ రోష లో
భాది విరోధివర్గ పరిహారకుఁ గేశవచింతనామృతా
స్వాద కఠోరకుం గలుషజాల మహోగ్రవనీకుఠారకున్.

7-138-వచనము

ఇట్లు చారులచేత నాహూయమానుం డై ప్రహ్లాదుండు చనుదెంచిన.

7-139-శార్దూల విక్రీడితము

ఉత్సాహప్రభుమంత్రశక్తియుతమే యుద్యోగ? మారూఢ సం
విత్సంపన్నుఁడ వైతివే? చదివితే వేదంబులున్ శాస్త్రముల్?
వత్సా రమ్మని చేరఁ జీరి కొడుకున్ వాత్సల్యసంపూర్ణుఁ డై
యుత్సంగాగ్రముఁ జేర్చి దానవవిభుం డుత్కంఠ దీపింపగన్.

7-140-కంద పద్యము

అనుదిన సంతోషణములు,
జనితశ్రమతాపదుఃఖ సంశోషణముల్,
తనయుల సంభాషణములు,
జనకులకుం గర్ణయుగళ సద్భూషణముల్.

7-141-వచనము

అని మఱియుఁ "బుత్రా నీ కెయ్యది భద్రంబై యున్నది; చెప్పు" మనినఁ గన్నతండ్రికిఁ బ్రియనందనుం డిట్లనియె.

7-142-ఉత్పలమాల

ఎల్ల శరీరధారులకు నిల్లను చీఁకటినూతిలోపలం
ద్రెళ్ళక మీరు నే మను మతిభ్రమణంబున భిన్ను లై ప్రవ
ర్తిల్లక సర్వమున్నతని దివ్యకళామయ మంచు విష్ణునం
దుల్లముఁ జేర్చి తా రడవి నుండుట మేలు నిశాచరాగ్రణీ!

7-143-వచనము

అని కుమారకుం డాడిన ప్రతిపక్షానురూపంబు లయిన సల్లాపంబులు విని దానవేంద్రుండు నగుచు నిట్లనియె.

7-144-కంద పద్యము

ఎట్టాడిన నట్టాడుదు
రిట్టిట్టని పలుక నెఱుఁగ రితరుల శిశువుల్
దట్టించి యెవ్వ రేమని
పట్టించిరొ బాలకునకుఁ బరపక్షంబుల్

7-145-శార్దూల విక్రీడితము

నాకుం జూడఁగఁ జోద్య మయ్యెడిఁ గదా నా తండ్రి! యీ బుద్ధి దా
నీకున్ లోపలఁ దోఁచెనో? పరులు దుర్నీతుల్ పఠింపించిరో?
యేకాంతంబున భార్గవుల్ పలికిరో? యీ దానవశ్రేణికిన్
వైకుంఠుండు గృతాపరాధుఁ డతనిన్ వర్ణింప నీ కేటికిన్?

7-146-మత్తేభ విక్రీడితము

సురలం దోలుటయో, సురాధిపతులన్ స్రుక్కించుటో, సిద్ధులం
బరివేధించుటయో, మునిప్రవరులన్ బాధించుటో, యక్ష కి
న్నర గంధర్వ విహంగ నాగపతులన్ నాశంబు నొందించుటో,
హరి యంచున్ గిరియంచు నేల చెడ మోహాంధుండవై పుత్రకా!

7-147-వచనము

అనినఁ దండ్రిమాటలకుఁ బురోహితు నిరీక్షించి ప్రహ్లాదుం డిట్లనియె
"మోహనిర్మూలనంబుజేసి యెవ్వనియందుఁ దత్పరులయిన యెఱుకగల
పురుషులకుం బరులు దా మనియెడు మాయాకృతం బయిన యసద్గ్రాహ్యంబగు
భేదంబు గానంబడ దట్టి పరమేశ్వరునకు నమస్కరించెద.

7-148-శార్దూల విక్రీడితము

అజ్ఞుల్ కొందఱు నేము దా మనుచు మాయం బొంది సర్వాత్మకుం
బ్రజ్ఞాలభ్యు దురన్వయక్రమణునిన్ భాషింపఁగా నేర రా
జిజ్ఞాసాపథమందు మూఢులు గదా చింతింప బ్రహ్మాది వే
దజ్ఞుల్ తత్పరమాత్ము విష్ణు నితరుల్ దర్శింపఁగా నేర్తురే?

7-149-తేటగీతి

ఇను మయస్కాంతసన్నిధి నెట్లు భ్రాంత
మగు హృషీకేశు సన్నిధి నా విధమునఁ
గరఁగుచున్నది దైవయోగమునఁ జేసి
బ్రాహ్మణోత్తమ! చిత్తంబు భ్రాంత మగుచు.

7-150-సీస పద్యము

మందారమకరందమాధుర్యమునఁ దేలు;
 మధుపంబు వోవునే మదనములకు?
నిర్మల మందాకినీవీచికలఁ దూఁగు;

రాయంచ జనునె తరంగిణులకు?
లలిత రసాలపల్లవ ఖాదియై చొక్కు;
కోయిల చేరునే కుటజములకుఁ?
బూర్ణేందుచంద్రికా స్ఫురితచకోరక;
మరుగునే సాంద్రనీహారములకు?

7-150.1-తేటగీతి

నంబుజోదర దివ్యపాదారవింద
చింతనామృతపానవిశేషమత్త
చిత్త మేరీతి నితరంబుఁ జేరనేర్చు?
వినుతగుణశీల! మాటలు వేయునేల?

7-151-వచనము

అనిన విని రోషించి రాజసేవకుండైన పురోహితుండు ప్రహ్లాదుం జూచి తిరస్కరించి యిట్లనియె.

7-152-ఉత్పలమాల

పంచశరద్వయస్కుఁడవు బాలుఁ డవించుక గాని లేవు భా
షించెదు తర్కవాక్యములు, చెప్పిన శాస్త్రములోని యర్థ మొ
క్కించుక యైనఁ జెప్ప వసురేంద్రుని ముందట, మాకు నొఁదలల్
వంచుకొనంగఁ జేసితివి వైరివిభూషణ! వంశదూషణా!

7-153-చంపకమాల

తనయుఁడు గాఁడు శాత్రవుఁడు దానవభర్తకు వీఁడు దైత్య చం
దనవనమందుఁ గంటకయుతక్షితిజాతము భంగిఁ బుట్టినాఁ
డనవరతంబు రాక్షసకులాంతకుఁ బ్రస్తుతి చేయుచుండు, దం
డనమునఁ గాని శిక్షలకు డాయఁడు పట్టుఁడు కొట్టుఁ డుద్ధతిన్.

7-154-కంద పద్యము

ఈ పాపనిఁ జదివింతుము
నీ పాదము లాన యింక నిపుణతతోడం
గోపింతుము దండింతుము
కోపింపకు మయ్య దనుజకుంజర! వింటే.

7-155-వచనము

అని మఱియు నారాచపాపనికి వివిధోపాయంబులం బురోహితుండు
వెఱపుఁజూపుచు రాజసన్నిధిం బాపి తోడికొనిపోయి యేకాంతంబున.

7-156-కంద పద్యము

భార్గవనందనుఁ డతనికి
మార్గము చెడకుండఁ బెక్కు మాఱులు నిచ్చల్

వర్గత్రితయము చెప్పఁ న
నర్గళ మగు మతివిశేషమమర నరేంద్రా!

7-157-వచనము
మఱియు గురుండు శిష్యునకు సామదానభేదదండోపాయంబు లన్నియు
నెఱింగించి నీతికోవిదుండయ్యె నని నమ్మి నిశ్చయించి తల్లికి నెఱింగించి తల్లిచేత
నలంకృతుం డయిన కులదీపకు నవలోకించి.

7-158-ఉత్పలమాల
త్రిప్పకు మన్న మా మతము, దీర్ఘములైన త్రివర్గపాఠముల్
దప్పకు మన్న, నేఁడు మన దైత్యవరేణ్యుని ప్రోల నేము మున్
చెప్పినరీతి గాని మఱి చెప్పకు మన్న విరోధిశాస్త్రముల్,
విప్పకుమన్న దుష్టమగు విష్ణుచరిత్రకథార్థజాలముల్.

7-159-వచనము
అని బుజ్జగించి దానవేశ్వరుని సన్నిధికిం దోడితెచ్చిన.

7-160-సీస పద్యము
అడుగడ్డునకు మాధవానుచింతనసుధా;
మాధుర్యమున మేను మఱచువాని;

నంభోజగర్భాదు లభ్యసింపఁగ లేని;
హరిభక్తిపుంభావ మైనవాని;
మాతృగర్భముజొచ్చి మన్నది మొదలుగాఁ;
జిత్త మచ్యుతుమీఁదఁ జేర్చువాని;
నంకించి తనలోన నఖిలప్రపంచంబు;
శ్రీవిష్ణుమయ మని చెలఁగువాని;

7-160.1-తేటగీతి

వినయకారుణ్యబుద్ధివివేకలక్ష
ణాదిగుణముల కాటపట్టయినవాని;
శిష్యు బుధలోకసంభావ్యుఁ జీరి గురుఁడు
ముందటికి ద్రొబ్బి తండ్రికి మ్రొక్కు మనుచు.

7-161-కంద పద్యము

శిక్షించితి మన్యము లగు
పక్షంబులు మాని నీతిపారగుఁ డయ్యెన్
రక్షోవంశాధీశ్వర!
వీక్షింపుము; నీ కుమారు విద్యాబలమున్.

7-162-వచనము

అని పలికిన శుక్రకుమారకు వచనంబు లాకర్ణించి దానవేంద్రుండు దనకు దండప్రణామంబుచేసి నిలుచున్న కొడుకును దీవించి బాహుదండంబులు చాచి దిగ్గనన్ డగ్గఱం దిగిచి గాఢాలింగనంబు చేసి తన తొడలమీఁద నిడుకొని చుంచు దువ్వి చిబుకంబుఁ బుడికి చెక్కిలి ముద్దుగొని శిరంబు మూర్కొని ప్రేమాతిరేకసంజనిత బాష్ప సలిలబిందుసందోహంబుల నతని వదనారవిందంబుఁ దడుపుచు మందమధురాలాపంబుల నిట్లనియె.

7-163-శార్దూల విక్రీడితము

చోద్యంబయ్యెడి నింతకాల మరిగెన్ శోధించి యేమేమి సం
వేద్యాంశంబులు చెప్పిరో? గురువు లేవెంటం బఠింపించిరో?
విద్యాసార మెఱుంగఁ గోరెద భవద్విజ్ఞాతశాస్త్రంబులోఁ
బద్యం బొక్కటి చెప్పి సార్థముగఁ దాత్పర్యంబు భాషింపుమా.

7-164-శార్దూల విక్రీడితము

నిన్నున్ మెచ్చరు నీతిపాఠమహిమన్ నీతోటి దైత్యార్భకుల్
కన్నా రన్నియుఁ జెప్ప నేర్తురు గదా గ్రంథార్థముల్ దక్షులై
యున్నా! యెన్నఁడు నీవు నీతివిదుఁ డౌ దంచున్ మహావాంఛతో
నున్నాడన్ ననుఁ గన్నతండ్రి భవదీయోత్కర్షముం జూపవే.

7-165-వచనము

అనినం గన్నతండ్రికిఁ బ్రియనందనుం డయిన ప్రహ్లాదుం డిట్లనియె.

7-166-కంద పద్యము

చదివించిరి నను గురువులు
చదివితి ధర్మార్థముఖ్య శాస్త్రంబులు నేఁ
జదివినవి గలవు పెక్కులు
చదువులలో మర్మ మెల్లఁ జదివితిఁ దండ్రీ!

7-167-మత్తేభ విక్రీడితము

తనుహృద్భాషలసఖ్యమున్ శ్రవణమున్ దాసత్వమున్ వందనా
ర్చనముల్ సేవయు నాత్మలో నెఱుకయున్ సంకీర్తనల్ చింతనం
బను నీ తొమ్మిది భక్తిమార్గముల సర్వాత్మున్ హరిన్ నమ్మి స
జ్జనుఁడై యుండుట భద్రమంచుఁ దలతున్ సత్యంబు దైత్యోత్తమా!

7-168-శార్దూల విక్రీడితము

అంధేందూదయముల్ మహాబధిరశంఖారావముల్ మూకస
ద్గ్రంథాఖ్యాపనముల్ నపుంసకవధూకాంక్షల్ కృతఘ్నావళీ
బంధుత్వంబులు భస్మహవ్యములు లుబ్ధద్రవ్యముల్ క్రోడస
ద్గంధంబుల్ హరిభక్తి వర్జితుల రిక్తవ్యర్థసంసారముల్.

7-169-సీస పద్యము

కమలాక్షు నర్చించు కరములు కరములు;
శ్రీనాథు వర్ణించు జిహ్వ జిహ్వ;
సురరక్షకుని(జూచు చూడ్కులు చూడ్కులు;
శేషశాయికి మ్రొక్కు శిరము శిరము;
విష్ణు నాకర్ణించు వీనులు వీనులు;
మధువైరి(దవిలిన మనము మనము;
భగవంతు వలగొను పదములు పదములు;
పురుషోత్తముని మీ(ది బుద్ధి బుద్ధి;

7-169.1-తేటగీతి

దేవదేవుని చింతించు దినము దినము;
చక్రహస్తుని(బ్రకటించు చదువు చదువు;
కుంభినీధవు(జెప్పెడి గురు(డు గురు(డు;
తండ్రి! హరి(జేరు మనియెడి తండ్రి తండ్రి.

7-170-సీస పద్యము

కంజాక్షునకు(గాని కాయంబు కాయమే? ;
పవన గుంఫిత చర్మభస్త్రి గాక;
వైకుంఠు(బొగడని వక్త్రంబు వక్త్రమే? ;
ఢమఢమధ్వనితోడి ఢక్క గాక;
హరిపూజనము లేని హస్తంబు హస్తమే? ;
తరుశాఖనిర్మిత దర్వి గాక?

కమలేశుఁ జూడని కన్నులు కన్నులే? ;
 తనుకుడ్యజాలరంధ్రములు గాక;

7-170.1-ఆటవెలది

చక్రిచింత లేని జన్మంబు జన్మమే?
తరళసలిలబుద్బుదంబు గాక;
విష్ణుభక్తి లేని విబుధుండు విబుధుఁడే?
పాదయుగముతోడి పశువు గాక.

7-171-సీస పద్యము

సంసారజీమూతసంఘంబు విచ్చునే? ;
 చక్రిదాస్యప్రభంజనము లేక;
తాపత్రయాభీలదావాగ్ని లాఱునే? ;
 విష్ణుసేవామృతవృష్టి లేక;
సర్వంకషాఘౌఘజలరాసు లింకునే? ;
 హరిమనీషాబడబాగ్ని లేక;
ఘనవిపద్గాఢాంధకారంబు లడగునే? ;
 పద్మాక్షునుతిరవిప్రభలు లేక;

7-171.1-తేటగీతి

నిరుపమాపునరావృత్తి నిష్కళంక
ముక్తినిధిఁ గానవచ్చునే? ముఖ్యమైన
శార్ఙ్గకోదండచింతనాంజనము లేక
తామరసగర్భునకు నైన దానవేంద్ర!

7-172-వచనము

అని యివ్విధంబున వెఱపు మఱపు నెఱుంగక యులుకుచెడి పలికెడు కొడుకునుడువులు చెవులకు ములుకుల క్రియ నొదవినఁ గటములదరఁ బెదవులం గఱచుచు నదిరిపడి గురుసుతునిం గనుంగొని "విమతకథనంబులు గఱపినాఁడ" వని దానవేంద్రుం డిట్లనియె.

7-173-చంపకమాల

పటుతరనీతిశాస్త్రచయ పారగుఁ జేసెద నంచు బాలు నీ
వటు గొనిపోయి వానికి ననర్థము లైన విరోధిశాస్త్రముల్
కుటిలతఁ జెప్పినాఁడవు భృగుప్రవరుండ వటంచు నమ్మితిన్
కటకట! బ్రాహ్మణాకృతివి గాక యథార్థపు బ్రాహ్మణుండవే?

7-174-కంద పద్యము

ధర్మేతరవర్తనులును
దుర్మంత్రులు నైన జనుల దురితము లొందున్

మర్మములు గలఁచి కల్మష
కర్ముల రోగములు వొందు కైవడి విప్రా!

7-175-వచనము

అనిన రాజునకుఁ బురోహితుం డిట్లనియె.

7-176-ఉత్పలమాల

తప్పులు లేవు మావలన దానవనాథ! విరోధిశాస్త్రముల్
చెప్పము క్రూరులై పరులు చెప్పరు మీ చరణంబులాన సు
మ్మెప్పుడు మీ కుమారునకు నింతయు నైజమనీష యెవ్వరుం
జెప్పెడిపాటి గాదు ప్రతిచింతఁ దలంపుము నేర్పుకైవడిన్.

7-177-కంద పద్యము

మిత్రులము పురోహితులము
పాత్రుల మే మదియుఁ గాక భార్గవులము నీ
పుత్రుని నిటువలెఁ జేయఁగ
శత్రులమే దైత్యజలధిచంద్రమ! వింటే.

7-178-వచనము

అనిన గురునందనుం గోపింపక దైత్యవల్లభుండు గొడుకు నవలోకించి యిట్లనియె.

7-179-కంద పద్యము

ఒజ్జలు చెప్పని యీ మతి
ముజ్జాతుఁడవైన నీకు మఱి యెవ్వరిచే
నుజ్జాత మయ్యె బాలక!
తజ్జనులం బేరుకొనుము తగ నా ప్రోలన్.

7-180-వచనము

అనినఁ దండ్రికిఁ బ్రహ్లాదుం డిట్లనియె.

7-181-ఉత్పలమాల

అచ్చపుఁ జీకటింబడి గృహవ్రతులై విషయప్రవిష్టులై
చచ్చుచుఁ బుట్టుచున్ మరలఁ జర్వితచర్వణు లైనవారికిం
జెచ్చరఁ బుట్టునే పరులు చెప్పిన నైన నిజేచ్ఛ నైన నే
మిచ్చిన నైనఁ గానలకు నేఁగిన నైన హరిప్రబోధముల్.

7-182-ఉత్పలమాల

కాననివాని నూఁతగొని కాననివాఁడు విశిష్టవస్తువుల్
గానని భంగిఁ గర్మములు గైకొని కొందఱు కర్మబద్ధులై
కానరు విష్ణుఁ, గొంద ఱటఁ గందుఁ రకించన వైష్ణవాంఘ్రిసం
స్థాన రజోభిషిక్తు లగు సంహృతకర్ములు దానవేశ్వరా!

7-183-శార్దూల విక్రీడితము

శోధింపంబడె సర్వశాస్త్రములు రక్షోనాథ! వే యేటికిన్
గాథల్ మాధవశేముషీతరణిసాంగత్యంబునం గాక దు
ర్మేధన్ దాఁటఁగ వచ్చునే సుతవధూమీనోగ్రవాంఛామద
క్రోధోల్లోల విశాల సంసృతిమహాఘోరామితాంభోనిధిన్.

7-184-వచనము

అని పలికిన కొడుకును ధిక్కరించి మక్కువచేయక రక్కసుల ఱేఁడు దన తొడలపై నుండనీక గొబ్బున దిగద్రొబ్బి నిబ్బరంబగు కోపంబు దీపింప వేఁడిచూపుల మింట మంట లెగయ మంత్రులం జూచి యిట్లనియె.

7-185-శార్దూల విక్రీడితము

క్రోడంబై పినతండ్రిఁ జంపె నని తాఁ గ్రోధించి చిత్తంబులో
వీడం జేయఁడు బంటుభంగి హరికిన్ విద్వేషికిన్ భక్తుఁడై
యోడం డక్కట! ప్రాణవాయువులు వీఁ డొప్పించుచున్నాఁడు నా
తోడన్ వైరముపట్టె నిట్టి జనకద్రోహిన్ మహిం గంటిరే.

7-7-ప్రహ్లాదుని హింసించుట

7-186-వచనము

అని రాక్షసుల నీక్షించి యిట్లనియె.

7-187-శార్దూల విక్రీడితము

పంచాబ్దంబులవాఁడు తండ్రి నగు నా పక్షంబు నిందించి య
త్యంచిద్భీతియు లేక విష్ణు నహితుం గీర్తించుచున్నాఁడు వ
ల్దంచుం జెప్పిన మానఁ డంగమునఁ బుత్రాకారతన్ వ్యాధి జ
న్మించెన్ వీని వధించి రండు దనుజుల్ మీమీ పటుత్వంబులన్.

7-188-శార్దూల విక్రీడితము

అంగవ్రాతములోఁ జికిత్సకుఁడు దుష్టాంగంబు ఖండించి శే
షాంగశ్రేణికి రక్ష చేయు క్రియ నీ యజ్ఞుం గులద్రోహి దు
స్సంగుం గేశవపక్షపాతి నధముం జంపించి వీరవ్రతో
త్తుంగఖ్యాతిఁ జరించెదం గులము నిర్దోషంబు గావించెదన్.

7-189-కంద పద్యము

హంతవ్యుఁడు రక్షింపను
మంతవ్యుఁడు గాడు యముని మందిరమునకున్
గంతవ్యుఁడు వధమున కుప
రంతవ్యుం డనక చంపి రం డీ పడుచున్.

7-190-వచనము

అని దానవేంద్రుం డానతిచ్చిన వాఁడికోఱలు గల రక్కసులు పెక్కండ్రు శూలహస్తులై వక్త్రంబులు దెఱచికొని యుబ్బి బొబ్బలిడుచు ధూమసహిత దావదహనంబునుం బోలె దామ్రసంకాశంబు లయిన కేశంబులు మెఱయ ఖేదనచ్ఛేదనవాదంబులు జేయుచు.

7-191-ఉత్పలమాల

బాలుఁడు రాచబిడ్డఁడు కృపాళుఁడు సాధుఁడు లోకమాన్యసం
శీలుఁడు వీఁ డవధ్యుఁ డని చిక్కక స్రుక్కక క్రూరచిత్తులై
శూలములం దదంగముల సుస్థిరులై ప్రహరించి రుగ్ర వా
చాలత నందఱున్ దివిజశత్రుఁడు వల్దనఁ డయ్యె భూవరా!

7-192-చంపకమాల

పలువురు దానవుల్ పొడువ బాలుని దేహము లేశమాత్రమున్
ఒలియదు లోపలన్ రుధిర ముబ్బదు కందదు శల్యసంఘమున్
నలియదు దృష్టివైభవము నష్టము గాదు ముఖేందుకాంతియుం
బొలియదు నూతనశ్రమము పుట్టదు పట్టదు దీనభావమున్.

7-193-ఉత్పలమాల

తన్ను నిశాచరుల్ పొడువ దైత్యకుమారుఁడు మాటిమాటి కో!
పన్నగశాయి! యో! దనుజభంజన! యో! జగదీశ! యో! మహా

పన్న శరణ్య! యో! నిఖిలపావన! యంచు నుతించుఁ గాని తాఁ
గన్నుల నీరు దేఁడు భయకంపసమేతుఁడు గాఁడు భూవరా!

7-194-ఉత్పలమాల

పాఱఁడు లేచి దిక్కులకు; బాహువు లొడ్డఁడు; బంధురాజిలోఁ
దూఱఁడు; ఘోరకృత్య మని దూఱఁడు; తండ్రిని మిత్రవర్గముం
జీరఁడు; మాతృసంఘము వసించు సువర్ణగృహంబులోనికిం
దాఱఁడు; కావరే యనఁడు; తాపము నొందఁడు; కంటగింపఁడున్.

7-195-వచనము

ఇట్లు సర్వాత్మకంబై యిట్టిదట్టి దని నిర్దేశింప రాని పరబ్రహ్మంబు దానయై యమ్మహావిష్ణుని యందుఁ జిత్తంబుజేర్చి తన్మయుం డయి పరమానందంబునం బొంది యున్న ప్రహ్లాదుని యందు రాక్షసేంద్రుండు దన కింకరులచేతం జేయించుచున్న మారణకర్మంబులు పాపకర్ముని యందుఁ బ్రయుక్తంబు లైన సత్కారంబులుం బోలె విఫలంబు లగుటం జూచి.

7-196-ఉత్పలమాల

శూలములన్ నిశాచరులు స్రుక్కక దేహము నిగ్రహింపఁగా
బాలుఁడు నేలపైఁ బడఁడు పాఱఁడు చావఁడు తండ్రినైన నా
పాలికి వచ్చి చక్రధరు పక్షము మానితి నంచుఁ బాదముల్
ఫాలము సోఁక మ్రొక్కఁ డనపాయత నొందుట కేమి హేతువో?

7-197-వచనము

అని శంకించుచు.

7-198-సీస పద్యము

ఒకమాటు దిక్కుంభియూధంబుఁ దెప్పించి;
 కెరలి డింభకునిఁ ద్రొక్కింపఁ బంపు;
నొకమాటు విషభీకరోరగశ్రేణుల;
 గడువడి నర్భకుఁ గఱవఁ బంపు;
నొకమాటు హేతిసంఘోగ్రానలములోన;
 విసరి కుమారుని ప్రేయఁ బంపు;
నొకమాటు కూలంకషోల్లోలజలధిలో;
 మొత్తించి శాబకు ముంపఁ బంపు;

7-198.1-ఆటవెలది

విషముఁ బెట్టఁ బంపు; విదళింపఁగాఁ బంపు;
దొడ్డకొండచఱులఁ ద్రోయఁ బంపుఁ;
బట్టి కట్టఁ బంపు; బాధింపఁగాఁ బంపు;
బాలుఁ గినిసి దనుజపాలుఁ డధిప!

7-199-సీస పద్యము

ఒకవేళ నభిచార హోమంబు చేయించు;
నొకవేళ నెండల నుండఁ బంచు;
నొకవేళ వానల నుపహతి నొందించు;
నొకవేళ రంధ్రంబు లుక్కఁ బట్టు;
నొకవేళఁ దన మాయ నొదవించి బెగడించు;
నొకవేళ మంచున నొంటి నిలుపు;
నొకవేళఁ బెనుగాలి కున్ముఖుఁ గావించు;
నొకవేళఁ బాఁతించు నుర్వి యందు;

7-199.1-తేటగీతి

నీరు నన్నంబు నిడనీక నిగ్రహించు;
గశల నడిపించు; ఉవ్వించు గండశిలల;
గదల వ్రేయించు; వేయించు ఘనశరములఁ;
గొడుకు నొకవేళ నమరారి క్రోధి యగుచు.

7-200-వచనము

మఱియు ననేక మారణోపాయంబులఁ బాపరహితుం డైన పాపని రూపుమాపలేక యేకాంతంబున దురంతచింతాపరిశ్రాంతుండయి రాక్షసేంద్రుండు దన మనంబున.

7-201-ఉత్పలమాల

ముంచితి వార్ధులన్, గదల మొత్తితి, శైలతటంబులందు ద్రొ
బ్బించితి, శస్త్రరాజిఁ బొడిపించితి, మీఁద నిభేంద్రపంక్తి ఁద్రొ
ప్పించితి; ధిక్కరించితి; శపించితి; ఘోరదవాగ్నులందుఁ ద్రో
యించితిఁ; బెక్కుపాట్ల నలయించితిఁ; జావఁ డి దేమి చిత్రమో

7-202-చంపకమాల

ఎఱుఁగఁడు జీవనౌషదము; లెవ్వరు భర్తలు లేరు; బాధలం
దఱలఁడు నైజ తేజమునఁ; దథ్యము జాడ్యము లేదు; మిక్కిలిన్
మెఱయుచు నున్నవాఁ; డొక నిమేషము దైన్యము నొందఁ డింక నే
తెఱఁగునఁ ద్రుంతు? వేసరితి; దివ్యము వీని ప్రభావ మెట్టిదో?

7-203-వచనము

అదియునుం గాక తొల్లి శునశ్శేఫుం డను మునికుమారుండు దండ్రి చేత యాగపశుత్వంబునకు దత్తుం డయి తండ్రి తనకు నపకారి యని తలంపక బ్రదికిన చందంబున.

7-204-కంద పద్యము

ఆగ్రహమునఁ నేఁ జేసిన
నిగ్రహములు పరులతోడ నెఱి నొకనాఁడున్
విగ్రహము లనుచుఁ బలుకఁ డ
నుగ్రహములుగా స్మరించు నొవ్వఁడు మదిలోన్.

7-205-వచనము

కావున వీఁడు మహాప్రభావసంపన్నుండు వీనికెందును భయంబు లేదు; వీనితోడి విరోధంబునం దనకు మృత్యువు సిద్ధించు నని నిర్ణయించి చిన్నఁబోయి ఖిన్నుండై ప్రసన్నుండు గాక క్రిందు జూచుచు విషణ్ణుండై చింతనంబు జేయుచున్న రాజునకు మంతనంబునఁ జండామార్కు లిట్లనిరి.

7-206-శార్దూల విక్రీడితము

శుభ్రఖ్యాతివి నీ ప్రతాపము మహాచోద్యంబు దైత్యేంద్ర! రో
షభ్రూయుగ్మవిజృంభణంబున దిగీశవ్రాతముం బోరులన్
విభ్రాంతంబుగఁ జేసి యేలితి గదా విశ్వంబు వీఁ డెంత? యీ
దభ్రోక్తుల్ గుణదోషహేతువులు చింతం బొంద నీ కేటికిన్?

7-207-శార్దూల విక్రీడితము

వక్రుండైన జనుండు వృద్ధగురుసేవంజేసి మేధానయో
పక్రాంతిన్ విలసిల్లు మీఁదట వయఃపాకంబుతో బాలకున్
శక్రద్వేషణబుద్ధుఁ జేయుము మదిం జాలింపు మీ రోషమున్
శుక్రాచార్యులు వచ్చునంత కితఁడున్ సుశ్రీయుతుం డయ్యెడున్.

7-208-వచనము

అని గురుపుత్రులు పలికిన రాక్షసేశ్వరుండు "గృహస్థులైన రాజులకు నుపదేశింపఁ దగిన ధర్మార్థకామంబులు ప్రహ్లాదునకు నుపదేశింపుఁ" డని యనుజ్ఞ జేసిన, వారు నతనికిఁ ద్రివర్గంబు నుపదేశించిన నతండు రాగద్వేషంబులచేత విషయాసక్తులైన వారలకు గ్రాహ్యంబు లైన ధర్మార్థకామంబులుఁ దనకు నగ్రాహ్యంబు లనియును వ్యవహార ప్రసిద్ధికొఱకైన భేదంబు గాని యాత్మభేదంబు లేదనియును ననర్థంబుల యందర్థకల్పన చేయుట దిగ్భ్రమం బనియు నిశ్చయించి, గురూపదిష్టశాస్త్రంబులు మంచివని తలంపక గురువులు దమ గృహస్థకర్మానుష్ఠానంబులకుం బోయిన సమయంబున.

7-209-కంద పద్యము

ఆటలకుఁ దన్ను రమ్మని
పాటించి నిశాటసుతులు భాషించిన దో
షాటకులేంద్రకుమారుఁడు
పాటవమున వారిఁ జీరి ప్రజ్ఞాన్వితుఁడై.

7-210-కంద పద్యము

చెప్పఁ డొక చదువు మంచిది
చెప్పెడిఁ దగులములు చెవులు చిందఱ గొనఁగాఁ
జెప్పెడు మన యెడ నొజ్జలు
చెప్పెద నొక చదువు వినుఁడు చిత్తము లలరన్.

7-211-వచనము

అని రాజకుమారుండు గావునఁ గరుణించి సంగడికాండ్రతోడ నగియెడి చందంబునఁ గ్రీడలాడుచు సమానవయస్కులైన దైత్యకుమారుల కెల్ల నేకాంతంబున నిట్లనియె.

7-212-ఉత్పలమాల

బాలకులార రండు మన ప్రాయపు బాలురు కొంద ఱుర్విపైఁ
గూలుట గంటిరే? గురుఁడు క్రూరుఁ డనర్థచయంబునందు దు
శ్శీలత నర్థకల్పనముఁ జేసెడి గ్రాహ్యము గాదు శాస్త్రమున్
మే లెఱిఁగించెదన్ వినిన మీకు నిరంతర భద్ర మయ్యెడిన్.

7-213-వచనము

వినుండు సకల జన్మంబు లందును ధర్మార్థాచరణకారణం బయిన మానుషజన్మంబు దుర్లభం; బందుఁ బురుషత్వంబు దుర్గమం; బదియు శతవర్షపరిమితంబైన జీవితకాలంబున నియతంబై యుండు; నందు సగ మంధకారబంధురం బయి రాత్రి రూపంబున నిద్రాది వ్యవహారంబుల నిరర్థకంబయి చను; చిక్కిన పంచాశద్వత్సరంబు లందును బాల కైశోర కౌమారాది వయోవిశేషంబుల వింశతి హాయనంబులు గడచు; కడమ ముప్పది యబ్దంబులు నింద్రియంబుల చేతఁ బట్టుపడి దురవగాహంబు లయిన కామ క్రోధ లోభ మోహ మద మాత్సర్యంబులను పాశంబులం గట్టుపడి విడివడ సమర్థుండు గాక ప్రాణంబులకంటె మధురాయమాన యైన తృష్ణకు లోనై భృత్య తస్కర

వణిక్కర్మంబులఁ బ్రాణహాని యైన నంగీకరించి పరార్థంబుల నర్థించుచు, రహస్యసంభోగచాతుర్య సౌందర్యవిశేషంబుల ధైర్యవల్లికాలవిత్రంబు లయిన కళత్రంబులను, మహనీయమంజుల మధురాలాపంబులు గలిగి వశులయిన శిశువులను, శీలవయోరూపధన్య లగు కన్యలను, వినయవివేకవిద్యాలంకారు లయిన కుమారులను, గామిత ఫలప్రదాతలగు భ్రాతలను, మమత్వప్రేమదైన్యజనకు లయిన జననీజనకులను, సకలసౌజన్యసింధువు లయిన బంధువులను, ధన కనక వస్తు వాహన సుందరంబు లయిన మందిరంబులను, సుకరంబు లైన పశు భృత్య నికరంబులను, వంశపరంపరాయత్తంబు లయిన విత్తంబులను వర్జింపలేక, సంసారంబు నిర్జించు నుపాయంబుఁ గానక, తంతువర్గంబున నిర్గమద్వారశూన్యం బయిన మందిరంబుఁ జేరి చుట్టుపడి వెడలెడి పాటవంబు చాలక తగులుపడు కీటకంబు చందంబున గృహస్థుండు స్వయంకృతకర్మ బద్ధుండై శిశ్నోదరాది సుఖంబుల బ్రమత్తుండయి నిజకుటుంబపోషణ పారవశ్యంబున విరక్తిమార్గంబు దెలియనేరక, స్వకీయపరకీయభిన్న భావంబున నంధకారంబునం బ్రవేశించుం; గావునఁ గౌమార సమయంబున మనీషా గరిష్ఠుండై పరమ భాగవతధర్మంబు లనుష్ఠింప వలయు; దుఃఖంబులు వాంఛితంబులు గాక చేకుఱుభంగి సుఖంబులును గాలానుసారంబులై లబ్ధంబులగుం; గావున వృథాప్రయాసంబున నాయుర్వ్యయంబు జేయం జనదు; హరిభజనంబున మోక్షంబు సిద్ధించు; విష్ణుండు సర్వభూతంబులకు నాత్మేశ్వరుండు ప్రియుండు; ముముక్షువైన దేహికి దేహావసానపర్యంతంబు నారాయణచరణారవింద సేవనంబు కర్తవ్యంబు.

7-214-సీస పద్యము

కంటిరే మనవారు ఘనులు గృహస్థులై;
విఫలులై కైకొన్న వెట్టితనము;
భద్రార్థులై యుండి పాయరు సంసార;
పద్ధతి నూరక పట్టుబడిరి;
కలయోనులం దెల్ల గర్భాద్యవస్థలఁ;
బురుషుండు దేహి యై పుట్టుచుండుఁ
దన్నెఱుంగఁడు కర్మతంత్రుఁడై కడపట;
ముట్టఁడు భవశతములకు నయిన

7-214.1-ఆటవెలది

దీన శుభము లేదు దివ్యకీర్తియు లేదు
జగతిఁ బుట్టి పుట్టి చచ్చి చచ్చి
పొరల నేల మనకుఁ బుట్టని చావని
త్రోవ వెదకికొనుట దొడ్డబుద్ధి.

7-215-శార్దూల విక్రీడితము

హాలాపానవిజృంభమాణ మదగర్వాతీత దేహోల్లస
ద్బాలాలోకన శృంఖలానిచయ సంబద్ధాత్ముఁడై లేశమున్
వేలానిస్సరణంబు గానక మహావిద్వాంసుఁడుం గామినీ
హేలాకృష్ట కురంగశాబక మగున్ హీనస్థితిన్ వింటిరే.

7-216-ఆటవెలది

విషయసక్తులైన విబుధాహితులతోడి
మనికి వలదు ముక్తిమార్గవాంఛ
నాదిదేవు విష్ణు నాశ్రయింపుఁడు ముక్త
సంగజనులఁ గూడి శైశవమున.

7-217-వచనము

కావున విషయంబులఁ జిక్కుపడిన రక్కసులకు హరిభజనంబు శక్యంబుగాదు; రమ్యమయ్యును బహుతరప్రయాసగమ్య మని తలంచితిరేనిఁ జెప్పెద; సర్వభూతాత్మకుండై సర్వదిక్కాలసిద్ధుండై బ్రహ్మ కడపలగాఁగల చరాచరస్థూల సూక్ష్మజీవసంఘంబులందును నభోవాయు కుంభినీ సలిలతేజంబు లనియెడు మహాభూతంబుల యందును భూతవికారంబు లయిన ఘటపటాదుల యందును గుణసామ్యం బయిన ప్రధానమందును గుణవ్యతికరంబైన మహత్తత్త్వాది యందును రజస్సత్త్వతమోగుణంబుల యందును భగవంతుం డవ్యయుం డీశ్వరుండు పరమాత్మ పరబ్రహ్మ మనియెడు వాచకశబ్దంబులు గల్గి కేవలానుభవానంద స్వరూపకుండు నవికల్పితుండు ననిర్దేశ్యుండు నయిన పరమేశ్వరుండు త్రిగుణాత్మకంబైన తన దివ్యమాయచేత నంతర్హితైశ్వరుండై వ్యాప్యవ్యాపకరూపంబులం జేసి దృశ్యుండును ద్రష్టయు, భోగ్యుండును భోక్తయు నయి నిర్దేశింపందగి వికల్పితుండై యుండు; తత్కారణంబున నాసురభావంబు విడిచి సర్వభూతంబు లందును దయాసుహృద్భావంబులు గర్తవ్యంబులు; దయాసుహృద్భావంబులు గల్గిన నధోక్షజుండు సంతసించు; అనంతుం డాద్యుండు హరి సంతసించిన నలభ్యం బెయ్యదియు లేదు; జనార్దన చరణసరసీరుహాయుగళ

స్మరణ సుధారస పానపరవశుల మైతిమేని మనకు దైవవశంబున నకాంక్షితంబులై సిద్ధించు ధర్మార్థ కామంబులుఁ గాంక్షితంబై సిద్ధించు మోక్షంబు నేల? త్రివర్గంబును నాత్మవిద్యయుం దర్క దండనీతి జీవికాదు లన్నియుఁ ద్రైగుణ్య విషయంబులైన వేదంబువలనం బ్రతిపాద్యంబులు; నిస్త్రైగుణ్యలక్షణంబునం బరమపురుషుండైన హరికి నాత్మసమర్పణంబుజేయుట మేలు; పరమాత్మతత్త్వ జ్ఞానోదయంబునం జేసి స్వపరభ్రాంతి జేయక పురుషుండు యోగావధూతత్త్వంబున నాత్మవికల్పభేదంబునం గలలోఁ గన్న విశేషంబులభంగిం దథ్యం బనక మిథ్య యని తలంచు" నని మఱియు ప్రహ్లాదుం డిట్లనియె.

7-218-మత్తేభ విక్రీడితము

నరుఁడుం దానును మైత్రితో మెలఁగుచున్ నారాయణుం డింతయున్
వరుసన్ నారదసంయమీశ్వరునకున్ వ్యాఖ్యానముం జేసె మున్;
హరిభక్తాంఘ్రిపరాగ శుద్ధతను లేకాంతుల్ మహాకించనుల్
పరతత్త్వజ్ఞులు గాని నేరరు మదిన్ భావింప నీ జ్ఞానమున్.

7-219-వచనము

తొల్లి నేను దివ్యదృష్టి గల నారదమహామునివలన సవిశేషంబయిన యీ జ్ఞానంబును బరమభాగవతధర్మబును వింటి" ననిన వెఱఁగు పడి దైత్యబాలకు లద్దనుజరాజకుమారున కిట్లనిరి.

7-220-ఉత్పలమాల

మంటిమి కూడి, భార్గవకుమారకులొద్ద ననేకశాస్త్రముల్
వింటిమి. లేఁడు సద్గురుఁడు పేటొకఁ డెన్నఁడు, రాజశాల ము
క్కంటికి నైన రాదు చొరఁగా, వెలికిం జన రాదు, నీకు ని
ష్కంటకవృత్తి నెవ్వఁడు ప్రగల్భుఁడు చెప్పె? గుణాఢ్య! చెప్పుమా.

7-221-కంద పద్యము

సేవింతుము నిన్నెప్పుడు
భావింతుము రాజ వనుచు బహుమానములం
గావింతుము తెలియము నీ
కీ వింతమతిప్రకాశ మే క్రియఁ గలిగెన్.

7-222-వచనము

అని యిట్లు దైత్యనందనులు దన్నడిగినఁ బరమభాగవతకులాలంకారుండైన ప్రహ్లాదుండు నగి తనకుఁ బూర్వంబునందు వినంబడిన నారదు మాటలు దలంచి యిట్లనియె.

7-8-ప్రహ్లాదుని జన్మంబు

7-223-శార్దూల విక్రీడితము

అక్షీణోగ్రతపంబు మందరముపై నర్థించి మా తండ్రి శు
ద్ధక్షాంతిం జని యుండఁ జీమగమిచేతన్ భోగి చందంబునన్

భక్షింపం బడెఁ బూర్వపాపములచేఁ బాపాత్మకుం డంచు మున్
రక్షస్సంఘముమీఁద నిర్జరులు సంరంభించి యుద్ధార్థులై.

7-224-శార్దూల విక్రీడితము

ప్రస్థానోచిత భేరిభాంకృతులతోఁ బాకారియుం దారు శౌ
ర్యస్థైర్యంబుల నేగుదెంచినఁ దదీయాటోపవిభ్రాంతులై
స్వస్థేమల్ దిగనాడి పుత్రధనయోషామిత్రసంపత్కళా
ప్రస్థానంబులు డించి పాఱి రసురుల్ ప్రాణావనోద్యుక్తులై.

7-225-మత్తకోకిలము

ప్రల్లదంబున వేల్పు లుద్ధతిఁ బాఱి రాజనివాసముం
గొల్ల బెట్టి సమస్తవిత్తముఁ గ్రూరతం గొని పోవఁగా
నిల్లు చొచ్చి విశంకుఁడై యమరేశ్వరుం డదలించి మా
తల్లిఁ దాఁ జెఱఁబట్టె సిగ్గునఁ దప్తయై విలపింపఁగాన్.

7-226-వచనము

ఇట్లు సురేంద్రుండు మా తల్లిం జెఱగొని పోవుచుండ నమ్మ్కగుద కురరి యను పులుఁగుక్రియ మొఱలిడినఁ దెరువున దైవయోగంబున నారదుండు పొడఁగని యిట్లనియె.

7-227-ఉత్పలమాల

స్వర్భువనాధినాథ! సురసత్తమ! వేల్పులలోన మిక్కలిన్
నిర్భరపుణ్యమూర్తివి సునీతివి మానినిఁ బట్ట నేల యీ
గర్భిణి నాతురన్ విడువు కల్మషమానసురాలు గాదు నీ
దుర్భరరోషమున్ నిలుపు దుర్జయుఁ డైన నిలింపవైరి పై.

7-228-వచనము

అనిన వేల్పుఁ దపసికి వేయిగన్నులు గల గఱువ యిట్లనియె.

7-229-ఉత్పలమాల

అంతనిధాన మైన దితిజాధిపువీర్యము దీని కుక్షి న
త్యంతసమృద్ధి నొందెడి మహాత్మక! కావునఁ దత్ప్రసూతి ప
ర్యంతము బద్ధఁ జేసి జనితార్భకు వజ్రముధారఁ ద్రుంచి ని
శ్చింతుఁడనై తుదిన్ విడుతు సిద్ధము దానవరాజవల్లభన్.

7-230-వచనము

అని పలికిన వేల్పులఱేనికిం దపసి యిట్లనియె.

7-231-శార్దూల విక్రీడితము

నిర్భీతుండు ప్రశస్తభాగవతుఁడున్ నిర్వైరి జన్మాంతరా
విర్భూతాచ్యుతపాదభక్తి మహిమావిష్టుండు దైత్యాంగనా
గర్భస్థుం డగు బాలకుండు బహుసంగ్రామాద్యుపాయంబులన్
దుర్భావంబునఁ బొంది చావఁడు భవద్దోర్దండవిభ్రాంతుఁ డై.

7-232-వచనము

అని దేవముని నిర్దేశించిన నతని వచనంబు మన్నించి తానును హరిభక్తుండు గావున దేవేంద్రుండు భక్తి బాంధవంబున మా యవ్వను విడిచి వలగొని సురలోకంబునకుం జనియె; మునీంద్రుండును మజ్జనని యందుఁ బుత్రికాభావంబు జేసి యూఱడించి; నిజాశ్రమంబునకుం గొనిపోయి "నీవు పతివ్రతవు, నీ యుదరంబునఁ బరమభాగవతుండయిన ప్రాణి యున్నవాఁడు తపోమహత్త్వంబునం గృతార్థుండై నీ పెనిమిటి రాఁగలం; డందాక నీ విక్కడ నుండు" మనిన సమ్మతించి.

7-233-శార్దూల విక్రీడితము

యోషారత్నము నాథదైవత విశాలోద్యోగ మా తల్లి ని
ర్ద్వేషమ్యంబున నాథురాక మదిలో వాంఛించి నిర్దోష యై
యూషద్భీతియు లేక గర్భపరిరక్షేచ్ఛన్ విచారించి శు
శ్రూషల్ చేయుచు నుండె నారదునకున్ సువ్యక్తశీలంబునన్.

7-234-వచనము

ఇట్లు దనకుఁ బరిచర్య జేయుచున్న దైత్యరాజకుటుంబినికి నాశ్రితరక్షావిశారదుం డైన నారదుండు నిజసామర్థ్యంబున నభయం బిచ్చి గర్భస్థుండ నైన నన్ను నుద్దేశించి ధర్మతత్త్వంబును నిర్మలజ్ఞానంబును నుపదేశించిన, నమ్ముద్దియ దద్దయుం బెద్దకాలంబునాఁటి వినికి గావున నాడుది యగుటం జేసి పరిపాటి దప్పి సూటి లేక మఱచె; నారదుఁడు నా యెడఁ గృప గల నిమిత్తంబున.

7-235-కంద పద్యము

వెల్లిగొని నాఁటనుండియు
నుల్లసితం బైన దైవయోగంబున శో
భిల్లెడు మునిమత మంతయు
నుల్లంబున మఱపు పుట్ట దొకనాఁ డైనన్.

7-236-ఆటవెలది

వినుఁడు నాదు పలుకు విశ్వసించితిరేని
సతుల కయిన బాల జనుల కయినఁ
దెలియ వచ్చు మేలు దేహాద్యహంకార
దళననిపుణ మైన తపసిమతము.

7-237-వచనము

అని నారదోక్త ప్రకారంబున బాలకులకుఁ బ్రహ్లాదుం డిట్లనియె; ఈశ్వరమూర్తి యైన కాలంబునం జేసి వృక్షంబు గలుగుచుండ ఫలంబునకు

జన్మసంస్థానవర్ధనాపచయక్షీణత్వ పరిపాకనాశంబులు ప్రాప్తంబు లయిన తెఱంగున దేహంబులకుం గాని షడ్భావవికారంబు లాత్మకు లేవు; ఆత్మ నిత్యుండు క్షయరహితుండు శుద్ధుండు క్షేత్రజ్ఞుండు గగనాదులకు నాశ్రయుండుఁ గ్రియాశూన్యుండు స్వప్రకాశుండు సృష్టిహేతువు వ్యాపకుండు నిస్సంగుండుఁ బరిపూర్ణుండు నొక్కండు నని వివేకసమర్థంబు లగు నాత్మలక్షణంబులు పండ్రెండు నెఱుంగుచు, దేహాదులందు మోహజనకంబు లగు నహంకారమమ కారంబులు విడిచి పసిండిగనులు గల నెలవున విభ్రాజమానకనక లేశంబులైన పాషాణాదులందుఁ బుటంబుపెట్టి వహ్నియోగంబున గరంగ నూది హేమకారకుండు పాటవంబున హాటకంబుఁ బడయు భంగి నాత్మకృత కార్యకారణంబుల నెఱింగెడి నేర్పరి దేహంబునం దాత్మసిద్ధికొఱకు నయిన యుపాయంబునం జేసి బ్రహ్మభావంబుఁ బడయు; మూలప్రకృతియు మహదహంకారంబులును బంచతన్మాత్రంబులు నివి యెనిమిదియుం బ్రకృతు లనియును, రజస్సత్త్వతమంబులు మూఁడును బ్రకృతిగుణంబు లనియుఁ, గర్మేంద్రియంబులయిన వాక్పాణిపాదపాయూపస్థంబులును జ్ఞానేంద్రియంబులైన శ్రవణ నయనరసనాత్వగ్ఘ్రాణంబులును మనంబును మహీసలిలతేజో వాయుగగనంబులును నివి పదాఱును వికారంబు లనియును, గపిలాది పూర్వాచార్యులచేతఁ జెప్పబడియె; సాక్షిత్వంబున నీ యిరువదే డింటిని నాత్మగూడి యుండు; పెక్కింటి కూటువ దేహ; మదియు జంగమస్థావరరూపంబుల రెండువిధంబు లయ్యె; మూలప్రకృతి మొదలయిన వర్గంబునకు వేఱై మణిగణంబులఁ జొచ్చి యున్న సూత్రంబు చందంబున నాత్మ యన్నింటి యందునుంజొచ్చి దీపించు; ఆత్మకు జన్మస్థితిలయంబులు గల వంచు మిథ్యాతత్పరులు గాక వివేకశుద్ధమైన మనంబునం జేసి దేహంబునం దాత్మ వెదకవలయు; ఆత్మకు నవస్థలు గలయట్లుండుఁ గాని యవస్థలు లేవు జాగరణ స్వప్నసుషుప్తులను వృత్తు లెవ్వనిచేత నెఱుంగంబడు నతం డాత్మ

యంద్రు; కుసుమ ధర్మంబు లయిన గంధంబుల చేత గంధాశ్రయు డయిన వాయువు నెఱింగెడు భంగిం ద్రిగుణాత్మకంబులయి కర్మ జన్యంబు లయిన బుద్ధి భేదంబుల నాత్మ నెఱుంగం దగు" నని చెప్పి.

7-238-సీస పద్యము

సంసార మిది బుద్ధిసాధ్యము గుణకర్మ;
 గణబద్ధ మజ్ఞానకారణంబుఁ
గలవంటి దింతియకాని నిక్కముగాదు;
 సర్వార్థములు మనస్సంభవములు
స్వప్న జాగరములు సమములు గుణశూన్యుఁ;
 డగు పరమునికి, గుణాశ్రయమున
భవవినాశంబులు వాటిల్లి నట్లుండుఁ;
 బట్టి చూచిన లేవు బాలులార!

7-238.1-తేటగీతి

కడఁగి త్రిగుణాత్మకము లైన కర్మములకు
జనకమై వచ్చునజ్ఞానసముదయమును
ఘనతరజ్ఞానవహ్నిచేఁ గాల్చి పుచ్చి
కర్మవిరహితు లై హరిఁ గనుట మేలు.

7-239-వచనము

అది గావున, గురుశుశ్రూషయు సర్వలాభసమర్పణంబును సాధుజన సంగమంబును నీశ్వరప్రతిమా సమారాధనంబును హరికథా తత్పరత్వంబును వాసుదేవుని యందలి ప్రేమయు నారాయణ గుణకర్మకథానామకీర్తనంబును వైకుంఠచరణకమలధ్యానంబును విశ్వంభరమూర్తి విలోకనపూజనంబును మొదలయిన విజ్ఞానవైరాగ్య లాభసాధనంబు లైన భాగవతధర్మంబులపై రతి గలిగి సర్వభూతంబుల యందు నీశ్వరుండు భగవంతుం డాత్మ గలండని సమ్మానంబు జేయుచుఁ గామక్రోధలోభమోహమదమత్సరంబులం గెలిచి యింద్రియవర్గంబును బంధించి భక్తి చేయుచుండ నీశ్వరుం డయిన విష్ణుదేవుని యందలి రతి సిద్ధించు.

7-240-సీస పద్యము

దనుజారి లీలావతారంబు లందలి;
 శౌర్యకర్మంబులు సద్గుణములు
విని భక్తుఁ డగువాఁడు వేడ్కతోఁ బులకించి;
 కన్నుల హర్షాశ్రుకణము లొలుక
గద్గదస్వరముతోఁ గమలాక్ష! వైకుంఠ! ;
 వరద! నారాయణ! వాసుదేవ!
యనుచు నొత్తిలిపాడు నాడు నాక్రోశించు;
 నగుఁ జింతనము జేయు నతి యొనర్చు

7-240.1-తేటగీతి

మరులు కొని యుండుఁ దనలోన మాటలాడు
వేల్పు సోఁకిన పురుషుని వృత్తి దిరుగు

బంధములఁ బాసి యజ్ఞానపటలిఁ గాల్చి
విష్ణుఁ బ్రాపించుఁ దుది భక్తి వివశుఁ డగుచు.

7-241-వచనము

కావున, రాగాదియుక్తమనస్కుం డయిన శరీరికి సంసారచక్రనివర్తకం బయిన హరిచింతనంబు బ్రహ్మమందలి నిర్వాణసుఖం బెట్టిదట్టిదని బుధులు దెలియుదురు; హరిభజనంబు దుర్గమంబుగాదు; హరి సకల ప్రాణిహృదయంబుల యందు నంతర్యామియై యాకాశంబు భంగి నుండు; విషయార్జనంబుల నయ్యెడిది లేదు; నిమిషభంగుర ప్రాణు లయిన మర్త్యులకు మమతాస్పదంబులును జంచలంబులును నైన పుత్ర మిత్ర కళత్ర పశు భృత్య బల బంధు రాజ్య కోశ మణి మందిర మంత్రి మాతంగ మహీ ప్రముఖ విభవంబులు నిరర్థకంబులు; యాగ ప్రముఖపుణ్యలబ్ధంబులైన స్వర్గాదిలోక భోగంబులు పుణ్యానుభవక్షీణంబులు గాని నిత్యంబులు గావు; నరుండు విద్వాంసుండ నని యభిమానించి కర్మంబు లాచరించి యమోఘంబు లయిన విపరీత ఫలంబుల నొందు; కర్మంబులు గోరక చేయవలయు; కోరి చేసిన దుఃఖంబులు ప్రాపించు; పురుషుండు దేహంబుకొఱకు భోగంబుల నపేక్షించు; దేహంబు నిత్యంబు కాదు తోడ రాదు; మృతం బైన దేహంబును శునకాదులు భక్షించు; దేహి కర్మంబు లాచరించి కర్మబద్ధుండయి క్రమ్మఱం గర్మానుకూలంబయిన దేహంబుఁ దాల్చు; అజ్ఞానంబునం జేసి పురుషుండు కర్మదేహంబుల విస్తరించు; అజ్ఞాన తంత్రంబులు ధర్మార్థ కామంబులు; జ్ఞాన లభ్యంబు మోక్షంబు; మోక్షప్రదాత యగు హరి సకల భూతంబులకు నాత్మేశ్వరుండు ప్రియుండు; తన చేత నయిన మహాభూతంబులతోడ

జీవసంజ్ఞితుండై యుండు; నిష్కాములై హృదయగతుం డయిన హరిని నిజభక్తిని భజింపవలయు.

7-242-కంద పద్యము

దానవ దైత్య భుజంగమ
మానవ గంధర్వ సుర సమాజములో ల
క్ష్మీనాథుచరణకమల
ధ్యానంబున నెవ్వఁడయిన ధన్యత నొందున్.

7-243-కంద పద్యము

చిక్కఁడు వ్రతములఁ గ్రతువులఁ
జిక్కఁడు దానముల శౌచశీలతపములం
జిక్కఁడు యుక్తిని భక్తిని
జిక్కిన క్రియ నచ్యుతుండు సిద్ధము సుండీ!

7-244-కంద పద్యము

చాలదు భూదేవత్వము
చాలదు దేవత్వ మధిక శాంతత్వంబుం
జాలదు హరి మెప్పింప వి
శాలోద్యములార! భక్తి చాలిన భంగిన్.

7-245-ఆటవెలది

దనుజ భుజగ యక్ష దైత్య మృగాభీర
సుందరీ విహంగ శూద్ర శబరు
లైనఁ బాపజీవు లైన ముక్తికిఁ బోదు
రఖిలజగము విష్ణుఁ డనుచుఁ దలఁచి.

7-246-కంద పద్యము

గురువులు దమకును లోఁబడు
తెరువులు చెప్పెదరు విష్ణు దివ్యపదవికిం
దెరువులు చెప్పరు; చీఁకటిఁ
బరువులు పెట్టం గనేల బాలకులారా!

7-247-కంద పద్యము

తెం డెల్ల పుస్తకంబులు
నిం డాచార్యునకు మరల నేకతమునకున్
రండు విశేషము చెప్పెదఁ
బొం డొల్లనివారు కర్మపుంజము పాలై.

7-248-కంద పద్యము

ఆడుదము మనము హరిరతిఁ
బాడుద మే ప్రొద్దు విష్ణుభద్రయశంబుల్
వీడుదము దనుజసంగతిఁ
గూడుదము ముకుందభక్తికోటిన్ సూటిన్.

7-249-కంద పద్యము

విత్తము సంసృతిపటలము
ప్రత్తము కామాదివైరివర్గంబుల నేఁ
డిత్తము చిత్తము హరికిని
జొత్తము నిర్వాణపదము శుభ మగు మనకున్.

7-250-వచనము

అని యిట్లు ప్రహ్లాదుండు రహస్యంబున నయ్యైవేళల రాక్షస కుమారులకు నపవర్గమార్గం బెఱింగించిన; వారును గురుశిక్షితంబులైన చదువులు చాలించి నారాయణభక్తి చిత్తంబులం గీలించి యుండుటం జూచి వారల యేకాంతభావంబు దెలిసి వెఱచి వచ్చి శుక్రనందనుండు శక్రవైరి కిట్లనియె.

7-251-శార్దూల విక్రీడితము

రక్షోబాలుర నెల్ల నీ కొడుకు చేరం జీరి లోలోన నా
శిక్షామార్గము లెల్ల గల్ల లని యాక్షేపించి తా నందఱన్

మోక్షాయత్తులఁ జేసినాఁడు మనకున్ మోసంబు వాటిల్లె; నీ
దక్షత్వంబునఁ జక్కఁజేయవలయున్ దైతేయవంశాగ్రణీ!

7-252-కంద పద్యము

ఉల్లసిత విష్ణుకథనము
లెల్లప్పుడు మాఁకు జెప్పఁ డీ గురుఁ డని న
న్నుల్లంఘించి కుమారకు
లొల్లరు చదువంగ దానవోత్తమ! వింటే.

7-253-కంద పద్యము

ఉడుగఁడు మధురిపుకథనము
విడివడి జడుపగిదిఁ దిరుగు వికసనమున నే
నొడివిన నొడువులు నొడువఁడు
దుడుకనిఁ జదివింప మాకు దుర్లభ మధిపా!

7-254-కంద పద్యము

చొక్కపు రక్కసికులమున
వెక్కురు జన్మించినాఁడు విష్ణునియందున్
నిక్కపు మక్కువ విడువం
డెక్కడి సుతుఁ గంటి రాక్షసేశ్వర! వెట్టిన్.

7-255-వచనము

అని యిట్లు గురుసుతుండు చెప్పినఁ గొడుకువలని విరోధవ్యవహారంబులు గర్ణరంధ్రంబుల ఖడ్గప్రహారంబులయి సోఁకిన; బిట్టు మిట్టిపడి పాదాహతంబైన భుజంగంబు భంగిఁ బవనప్రేరితంబైన దవానలంబు చందంబున దండతాడితంబయిన కంఠీరవంబుకైవడి భీషణ రోషరసావేశ జాజ్వాల్యమానచిత్తుండును బుత్రసంహారోద్యోగాయత్తుండును గంపమానగాత్రుండును నరుణీకృతనేత్రుండునునై కొడుకును రప్పించి సమ్మానకృత్యంబులు దప్పించి నిర్దయుండై యశనిసంకాశ భాషణంబుల నదల్చుచు.

7-256-శార్దూల విక్రీడితము

సూనున్ శాంతగుణప్రధాను నతి సంశుద్ధాంచితజ్ఞాను న
జ్ఞానారణ్యకృశాను నంజలిపుటీ సంభ్రాజమానున్ సదా
శ్రీనారాయణపాదపద్మయుగళీ చింతామృతాస్వాద నా
ధీనున్ ధిక్కరణంబుజేసి పలికెన్ దేవాహితుం డుగ్రతన్.

7-257-సీస పద్యము

అస్మదీయం బగు నాదేశమునఁ గాని;
మిక్కిలి రవి మింట మెఱయ వెఱచు;
నన్ని కాలములందు ననుకూలుఁడై కాని;
విద్వేషి యై గాలి వీవ వెఱచు;

మత్ప్రతాపానలమందీకృతార్చి యై;
 విచ్చలవిడి నగ్ని వెలుఁగ వెఱచు;
నతిశాత యైన నా యాజ్ఞ నుల్లంఘించి;
 శమనుండు ప్రాణులఁ జంప వెఱచు;

7-257.1-తేటగీతి

నింద్రుఁ డాదల నా ప్రోల నెత్త వెఱచు;
నమర కిన్నర గంధర్వ యక్ష విహగ
నాగ విద్యాధరావళి నాకు వెఱచు;
నేల వెఱువవు పలువ! నీ కేది దిక్కు.

7-258-శార్దూల విక్రీడితము

ప్రజ్ఞావంతులు లోకపాలకులు శుంభద్ద్వేషు లయ్యున్ మదీ
యాజ్ఞాభంగము చేయ నోడుదురు రోషాపాంగదృష్టిన్ విచే
కజ్ఞానచ్యుత మై జగత్త్రితయముం గంపించు నీ విట్టిచో
నాజ్ఞోల్లంఘన మెట్లు చేసితివి సాహంకారతన్ దుర్మతీ!

7-259-శార్దూల విక్రీడితము

కంఠక్షోభము గాఁగ నొత్తిలి మహాగాఢంబుగా డింభ! పై
కుంఠుం డెప్పుడు దుర్జయుం డనుచు వైకుంఠుండు వీరవ్రతో

త్క్రంతాబంధురుఁ డేని నే నమరులన్ ఖండింప దండింపఁగా
గుంఠీభూతుఁడు గాక రావలదె మద్ఘోరాహవక్షోణికిన్.

7-260-శార్దూల విక్రీడితము

ఆచార్యోక్తముగాక బాలురకు మోక్షాసక్తిఁ బుట్టించి నీ
వాచాలత్వముఁ జూపి విష్ణు నహితున్ వర్ణించి మద్దైత్యవం
శాచారంబులు నీఱు చేసితివి మూఢాత్ముం గులద్రోహినిన్
నీచుం జంపుట మేలు చంపి కులమున్ నిర్దోషముం జేసెదన్.

7-261-కంద పద్యము

దిక్కులు గెలిచితి నన్నియు
దిక్కెవ్వఁడు? రోరి! నీకు దేవేంద్రాదుల్
దిక్కుల రాజులు వేఱొక
దిక్కెఱుఁగక కొలుతు రితఁడె దిక్కని నన్నున్.

7-262-కంద పద్యము

బలవంతుఁడ నే జగముల
బలములతోఁ జనక వీరభావమున మహా
బలుల జయించితి నెవ్వని
బలమున నాడెదవు నాకుఁ బ్రతివీరుఁడ వై.

7-263-వచనము

అనినఁ దండ్రికి మెల్లన వినయంబునఁ గొడు కిట్లనియె.

7-264-కంద పద్యము

బలయుతులకు దుర్బలులకు
బల మెవ్వఁడు? నీకు నాకు బ్రహ్మాదులకున్
బల మెవ్వఁడు ప్రాణులకును
బల మెవ్వం డట్టి విభుఁడు బల మసురేంద్రా!

7-265-కంద పద్యము

దిక్కులు కాలముతో సే
దిక్కున లే కుండుఁ గలుగుఁ దిక్కుల మొదలై
దిక్కుగల లేని వారికి
దిక్కయ్యెడు వాఁడు నాకు దిక్కు మహాత్మా!

7-266-సీస పద్యము

కాలరూపంబులఁ గ్రమవిశేషంబుల;
నలఘుగుణాశ్రయుం డయిన విభుఁడు
సత్త్వబలేంద్రియ సహజప్రభావాత్ముఁ;
డై వినోదంబున నఖిలజగముఁ

గల్పించు రక్షించు ఖండించు నవ్యయుం;
 డన్ని రూపము లందు నతఁడు గలఁడు
చిత్తంబు సమముగాఁ జేయుము మార్గంబుఁ;
 దప్పి వర్తించు చిత్తంబుకంటె

7-266.1-తేటగీతి

పైరు లెవ్వరు చిత్తంబు పైరి గాఁక?
చిత్తమును నీకు వశముగాఁ జేయ వయ్య!
మదయుతాసురభావంబు మానవయ్య!
యయ్య! నీ మ్రోల మేలాడ రయ్య! జనులు.

7-267-ఉత్పలమాల

లోకము లన్నియున్ గడియలోన జయించినవాఁడ వింద్రియా
నీకముఁ జిత్తమున్ గెలువ నేరవు నిన్ను నిబద్ధుఁ జేయు నీ
భీకర శత్రు లార్వురఁ బ్రభిన్నులఁ జేయుము ప్రాణికోటిలో
నీకు విరోధి లేఁ డొకఁడు నేర్పునఁ జూడుము దానవేశ్వరా!

7-268-కంద పద్యము

పాలింపుము శేముషి ను
న్మూలింపుము కర్మబంధముల సమదృష్టిం

జాలింపుము సంసారముఁ
గీలింపుము హృదయ మందుఁ గేశవభక్తిన్.

7-269-వచనము

అనినఁ బరమభాగవతశేఖరునకు దోషాచరశేఖరుం డిట్లనియె.

7-270-కంద పద్యము

చంపినఁ బచ్చెద ననుచును
గంపింపక యోరి! పలువ! కఠినోక్తుల నన్
గుంపించెదు చావునకుం
దెంపరి యై వదరువాని తెఱఁగునఁ గుమతీ!

7-271-శార్దూల విక్రీడితము

నాతోడం బ్రతిభాషలాడెదు జగన్నాథుండ నా కంటె నీ
భూతశ్రేణికి రాజు లేఁ డొకఁడు; సంపూర్ణప్రభావుండ మ
ద్భ్రాతం జంపిన మున్ను నే వెదకితిం బల్మాఱు నారాయణుం
డే తద్విశ్వములోన లేఁడు; మఱి వాఁ డెందుండురా? దుర్మతీ!

7-272-కంద పద్యము

ఎక్కడఁ గలఁ డే క్రియ నే
చక్కటి వర్తించు నెట్టి జాడను వచ్చుం
జక్కడఁతు నిన్ను విష్ణునిఁ
బెక్కులు ప్రేలెదవు వాని భృత్యుని పగిదిన్.

7-273-వచనము

అనిన హరికింకరుండు శంకింపక హర్షపులకాకుంర సంకలిత విగ్రహుండై యాగ్రహంబు లేక హృదయంబున హరిం దలంచి నమస్కరించి బాలవర్తనంబున నర్తనంబు జేయుచు నిట్లనియె.

7-274-మత్తేభ విక్రీడితము

కలఁ డంభోధిఁ, గలండు గాలిఁ, గలఁ డాకాశంబునం, గుంభినిం
గలఁ, డగ్నిన్ దిశలం బగళ్ళ నిశలన్ ఖద్యోత చంద్రాత్మలం
గలఁ, డోంకారమునం ద్రిమూర్తులఁ ద్రిలింగవ్యక్తులం దంతటం
గలఁ, డీశుండు గలండు, తండ్రి! వెదకంగా నేల యీ యా యెడన్.

7-275-కంద పద్యము

ఇందు గలఁ డందు లేఁ డని
సందేహము వలదు చక్రి సర్వోపగతుం
డెం దెందు వెదకి చూచిన
నందందే కలఁడు దానవాగ్రణి! వింటే.

7-276-వచనము

అని యివ్విధంబున.

7-277-మత్తేభ విక్రీడితము

హరి సర్వాకృతులం గలం డనుచుఁ బ్రహ్లాదుండు భాషింప స
త్వరుఁడై యెందును లేఁడు లేఁ డని సుతున్ దైత్యుండు తర్జింప శ్రీ
నరసింహాకృతి నుండె నచ్యుతుఁడు నానా జంగమస్థావరో
త్కర గర్భంబుల నన్ని దేశముల నుద్దండప్రభావంబునన్.

7-278-వచనము

అయ్యవసరంబున నద్దానవేంద్రుండు.

7-279-కంద పద్యము

డింభక సర్వస్థలముల
నంభోరుహనేత్రుఁ డుండు ననుచు మిగుల సం
రంభంబునఁ బలికెద వీ
స్తంభంబునఁ జూపఁ గలవె చక్రిన్ గిక్రిన్.

7-280-కంద పద్యము

స్తంభమునఁ జూపవేనిం
గుంభిని నీ శిరముఁ ద్రుంచి కూల్పఁగ రక్షా
రంభమున వచ్చి హరి వి
స్రంభంబున నడ్డపడఁగ శక్తుండగునే.

7-281-వచనము

అనిన భక్తవత్సలుని భటుం డిట్లనియె.

7-282-శార్దూల విక్రీడితము

అంభోజాసనుఁ డాదిగాఁగ దృణపర్యంతంబు విశ్వాత్ముఁడై
సంభావంబున నుండు ప్రోడ విపులస్తంభంబునం దుండడే?
స్తంభాంతర్గతుఁ డయ్యు నుండుటకు నే సందేహమున్ లేదు ని
ర్దంభత్వంబున నేఁడు గానఁబడు బ్రత్యక్షస్వరూపంబునన్.

7-283-వచనము

అనిన విని కరాళించి గ్రద్దన లేచి గద్దియ డిగ్గనుఱికి యొఱఁబెట్టిన ఖడ్గంబు పెఱికి కేల నమర్చి జళిపించుచు మహాభాగవతశిఖామణి యైన ప్రహ్లాదుని ధిక్కరించుచు.

7-284-మత్తేభ విక్రీడితము

వినరా డింభక! మూఢచిత్త! గరిమన్ విష్ణుండు విశ్వాత్మకుం
డని భాషించెద; పైన నిందుఁ గలఁడే యంచున్ మదోద్రేకియై
దనుజేంద్రుం డరచేత వ్రేసెను మహోదగ్రప్రభాశుంభమున్
జనదృగ్భీషణదంభమున్ హరిజనుస్సంరంభమున్ స్తంభమున్.

7-9-నృసింహరూపావిర్భావము

7-285-వచనము

ఇట్లు దానవేంద్రుండు పరిగృహ్యమాణ వైరుండును, వైరానుబంధ జాజ్వల్యమాన రోషానలుండును, రోషానలజంఘన్యమాన విజ్ఞాన వినయుండును, వినయగాంభీర్యధైర్య జేగీయమాన హృదయుండును హృదయ చాంచల్యమాన తామసుండును, తామస గుణచంక్రమ్యమాణ స్థైర్యుండును నై విస్రంభంబున హుంకరించి బాలుని ధిక్కరించి హరి నిందుఁ జూపు మని కనత్కనకమణిమయకంకణక్రేంకార శబ్దపూర్వకంబుగా దిగ్దంతిదంత భేదన పాటవ ప్రశస్తం బగు హస్తంబున సభామండప స్తంభంబు వ్రేసిన వ్రేటుతోడన దశదిశలను మిడుంగురులు చెదరం జిటిలి పెటిలిపడి బంభజ్యమానం బగు నమ్మహాస్తంభంబువలనఁ బ్రళయవేళాసంభూత సప్తస్కంధబంధుర సమీరణ సంఘటితఘోరరజోఘుష్యమాణ మహావలాహకవర్గనిర్గత నిబిడ నిష్ఠురదుస్సహనిర్ఘాతసంఘనిర్ఘోషనికాశంబు లయిన ఛటచ్ఛట స్ఫటస్ఫటధ్వని ప్రముఖ భయంకరారావపుంజంబులు జంజన్య మానంబులై యెగసి యాకాశకుహరాంతరాళంబు నిరవకాశంబు జేసి నిండినం బట్టుచాలక దోధూయమానహృదయంబులయి పరవశంబులైన పితామహ మహేంద్ర వరుణ వాయు శిఖిముఖర చరాచర జంతుజాలంబులతోడ బ్రహ్మాండకటాహంబు పగిలి పరిస్ఫోటితంబుగాఁ బ్రఫుల్లపద్మయుగళ సంకాశభాస్వర చక్ర చాప హల కులిశ జలచర రేఖాంకిత చారు చరణతలుండును, చరణచంక్రమణ ఘనవినమిత

విశ్వంభరాభార ధౌరేయదిక్కుంభికుంభీనస కుంభినీధర కూర్మకులశేఖరుండును, దుగ్ధజలధిజాత శుండాల శుండా దండమండిత ప్రకాండ ప్రచండ మహోరుస్తంభ యుగళుండును, ఘణఘణాయమాన మణికింకిణీగణముఖరిత మేఖలావలయవలయిత పీతాంబరశోభితకటిప్రదేశుండును, నిర్జరనిమ్నగావర్తవర్తుల కమలాకరగంభీర నాభివివరుండును, ముష్టిపరిమేయవినుత తనుతరస్నిగ్ధ మధ్యుండును, కులాచల సానుభాగ సదృశ కర్కశవిశాల వక్షుండును, దుర్జనదనుజభట ధైర్యలతికాలవిత్రాయమాణ రక్షోరాజ వక్షోభాగ విశంకటక్షేత్ర విలేఖనచంగలాంగలాయమాన ప్రతాపజ్వల జ్వాలాయమాన శరణాగతనయనచకోరచంద్రరేఖాయమాణ వజ్రాయుధ ప్రతిమాన భాసమాన నిశాతనఖరతర ముఖనఖరుండును, శంఖ చక్ర గదా ఖడ్గ కుంత తోమర ప్రముఖ నానాయుధమహిత మహోత్తుంగ మహీధరశృంగసన్నిభ వీరసాగరవేలాయమాన మాలికా విరాజమాన నిరర్గళానేకశత భుజార్గళుండును, మంజు మంజీర మణిపుంజ రంజిత మంజుల హార కేయూర కంకణ కిరీట మకర కుండలాది భూషణభూషితుండును, త్రివళీయుత శిఖరిశిఖరాభ పరిణద్ధ బంధురకంధరుండును, ప్రకంపనకంపిత పారిజాతపాదపల్లవ ప్రతీకాశ కోపావేశ సంచలితాధరుండును, శరత్కాల మేఘజాలమధ్య ధగద్ధగాయమాన తటిల్లతాసమాన దేదీప్యమాన దంష్ట్రాంకురుండును, కల్పాంతకాల సకలభువనగ్రసన విజృంభమాణ సప్తజిహ్వ జిహ్వాతులిత తరళతరాయమాణ విభ్రాజమానజిహ్వుండును, మేరు మందర మహాగుహాంతరాళవిస్తార విపుల వక్త్రనాసికారంధ్రుండును, నాసికారంధ్ర నిస్సరన్నిబిడనిశ్వాసనికర సంఘట్టన సంక్షోభిత సంతప్యమాన సప్తసాగరుండును, పూర్వపర్వత విద్యోతమాన ఖద్యోత మండలసదృక్ష సమంచితలోచనుండును, లోచనాంచలసముత్కీర్యమాణ విలోలకీలాభీల విస్ఫులింగ వితానరోరుధ్యమాన తారకాగ్రహమండలుండును, శక్రచాప సురుచిరాదభ్ర మహాభ్రూలతా బంధ బంధురభయంకర వదనుండును,

ఘనతర గండశైలతుల్య కమనీయగండభాగుండును, సంధ్యారాగ రక్తధారాధర మాలికాప్రతిమ మహాభ్రంకష తంతన్యమాన పటుతర సటాజాలుండును సటాజాల సంచాలసంజాత వాత డోలాయమాన వైమానిక విమానుండును, నిష్కంపిత శంఖవర్ణమహోర్ధ్వ కర్ణుండును, మంథదండాయమాన మందరవసుంధరాధర పరిభ్రమణవేగ సముత్పద్యమాన వియన్మండల మండిత సుధారాశికల్లోల శీకారాకారభాసుర కేసరుండును, పర్వాఖర్వ శిశిరకిరణ మయూఖ గౌర తనూరుహుండును నిజగర్జా నినద నిర్దళిత కుముద సుప్రతీక వామ నైరావణ సార్వభౌమ ప్రముఖ దిగిభరాజ కర్ణకోటరుండును, ధవళధరాధరదీర్ఘ దురవలోకనీయ దేహుండును, దేహప్రభాపటల నిర్మథ్యమాన పరిపంథి యాతుధాన నికురంబ గర్వాంధకారుండును, బ్రహ్లాద హిరణ్యకశిపు రంజన భంజన నిమిత్తాంతరంగ బహిరంగ జేగీయమాన కరుణావీరరస సంయుతుండును, మహాప్రభావుండును నయిన శ్రీనృసింహదేవుం డావిర్భవించినం, గనుంగొని.

7-286-కంద పద్యము

నరమూర్తిగాదు కేవల
హరిమూర్తియుఁ గాదు మానవాకారముఁ గే
సరియాకారము నున్నది
హరిమాయారచిత మగు యథార్థము చూడన్.

7-287-ఉత్పలమాల

తెంపున బాలుఁ డాడినను, ధీరత సర్వగతత్వముం బ్రతి
ష్ఠింపఁ దలంచి యిందు నరసింహశరీరముఁ దాల్చి చక్రి శి
క్షింపఁగ వచ్చినాఁడు; హరిచే మృతి యంచుఁ దలంతు నైన నా
సొంపును బెంపు నందఱును జూడఁ జరింతు హరింతు శత్రువున్.

7-288-వచనము

అని మెత్తంబడని చిత్తంబున గద యెత్తికొని తత్తఱంబున నార్చుచు నకుంఠిత కంఠీరవంబు డగ్గఱు గంధసింధురంబు చందంబున నక్తంచరకుంజరుండు నరసింహదేవున కెదురునడచి తదీయదివ్యతేజోజాలసన్నికర్షంబునం జేసి దవానలంబు డగ్గఱిన ఖద్యోతంబునుం బోలెఁ గర్తవ్యాకర్తవ్యంబులు దెలియక నిర్గతప్రభుండయి యుండె; అప్పుడు.

7-289-మత్తేభ విక్రీడితము

ప్రకటంబై ప్రళయావసానమున మున్ బ్రహ్మాండభాండావరో
ధక మై యున్న తమిస్రమున్ జగము నుత్పాదించుచోఁ ద్రావి సా
త్త్విక తేజోనిధి యైన విష్ణు నెడ నుద్దీపించునే? నష్టమై
వికలంబై చెడుఁగాక తామసుల ప్రావీణ్యంబు రాజోత్తమా!

7-290-వచనము

అంత నద్దానవేంద్రుండు మహోద్దండంబగు గదాదండంబు గిరగిరం ద్రిప్పి నరమృగేంద్రుని వ్రేసిన; నతండు దర్పంబున సర్పంబు నొడిసి పట్టు

సర్పపరిపంథినేర్పున దితిపట్టిం బట్టికొనిన, మిట్టిపడి దట్టించి బిట్టుకట్టలుక నయ్యసురవరుండు దృఢబలంబున నిట్టట్టు జడిసి పట్టుదప్పించుకొని, విడివడి దిటదప్పక కుప్పించి యుప్పరం బెగసి విహంగకులరాజ చరణనిర్గళితభుజంగంబు తెఱంగునం దలంగనుఱికి తన భుజాటోపంబున నరకంఠీరవుండు కుంఠితుం; డయ్యెడి నని తలంచి, కలంగక చెలంగుచుఁ దన్ను నిబిడనీరద నికరంబుల మాటున నిలింపులు గుంపులు గొని డాఁగి మూఁగి క్రమ్మఱ నాత్మీయ జీవనశంకాకళంకితు లై మంతనంబులఁ జింతనంబులు చేయుచు నిరీక్షింప నక్షీణ సమరదక్షతా విశేషంబుపలక్షించి ఖడ్గవర్మంబులు ధరియించి, భూనభోభాగంబుల వివిధ విచిత్ర లంఘన లాఘవంబులం బరిభ్రమణభేదంబులం గరాళవదనుం డయి, యంతరాళంబునఁ దిరుగు సాళువపు డేగ చందంబున సంచరించిన; సహింపక.

7-291-సీస పద్యము

పంచాననోద్ధూత పావకజ్వాలలు;
 భూనభోంతరమెల్లఁ బూరితముగ;
దంష్ట్రాంకురాభీల ధగధగాయితదీప్తి;
 నసురేంద్రు నేత్రము లంధములుగఁ;
గంటకసన్నిభోత్కట కేసరాహతి;
 నభ్రసంఘము భిన్నమై చలింపఁ;
బ్రళయాభ్రచంచలాప్రతిమ భాస్వరములై;
 ఖరనఖరోచులు గ్రమ్ముదేర;

7-291.1-తేటగీతి

సటలు జళిపించి గర్జించి సంభ్రమించి
దృష్టి సారించి బొమలు బంధించి కెరలి
జిహ్వ యాడించి లంఘించి చేతనొడిసి
పట్టె నరసింహుఁ డా దితిపట్టి నధిప!

7-292-కంద పద్యము

సరకుగొనక లీలాగతి
నురగేంద్రుఁడు మూషికంబు నొడసిన పగిదిన్
నరకేసరి దను నొడిసిన
సురవిమతుఁడు ప్రాణభీతి సుడివడియె నృపా!

7-293-కంద పద్యము

సురరాజవైరి లోఁబడెఁ
బరిభావితసాధుభక్త పటలాంహునకున్
నరసింహునకు నుదంచ
త్ఖరతరజిహ్వున కుదగ్రఘునరంహునకున్.

7-294-వచనము

అంత.

7-295-మత్తేభ విక్రీడితము

విహగేంద్రుం డహి వ్రచ్చుకైవడి మహోద్వృత్తిన్ నృసింహుండు సా
గ్రహుఁడై యూరువులందుఁ జేర్చి నఖసంఘాతంబులన్ వ్రచ్చె దు
స్సహు దంభోళికఠోరదేహు నచలోత్సాహున్ మహాబాహు నిం
ద్రహుతాశాంతకభీకరున్ ఘనకరున్ దైత్యాన్వయశ్రీకరున్.

7-296-శార్దూల విక్రీడితము

చించున్ హృత్కమలంబు, శోణితము వర్షించున్ ధరామండలిం,
ద్రెంచుం గర్కశనాడికావళులు, భేదించున్ మహావక్షముం,
ద్రుంచున్ మాంసము సూక్ష్మఖండములుగా, దుష్టాసురున్ వ్రచ్చి ద
ర్పించుం, బ్రేవులు కంఠమాలికలు గల్పించున్ నఖోద్భాసియై.

7-297-సీస పద్యము

వక్షకవాటంబు వ్రక్కలు చేయుచోఁ, ;
 ఘనకుఠారంబుల కరణి నొప్పు;
గంభీర హృదయ పంకజము భేదించుచోఁ, ;
 గుద్దాలముల భంగిఁ గొమరు మిగులు;
ధమనీవితానంబు దవిలి ఖండించుచోఁ, ;
 బటు లవిత్రంబుల పగిది మెఱయు;
జఠర విశాలాంత్రజాలంబుఁ ద్రెంచుచోఁ, ;
 గ్రకచసంఘంబుల గరిమఁ జూపు;

7-297.1-తేటగీతి

నంకగతుఁడైన దైత్యుని నాగ్రహమున
శస్త్రచయముల నొంపక సంహరించి
యమరు నరసింహునఖరంబు లతి విచిత్ర
సమర ముఖరంబులై యుండె జనవరేణ్య!

7-298-కంద పద్యము

స్ఫురితవిబుధజన ముఖములు
పరివిదళిత దనుజనివహపతి తనుముఖముల్
గురురుచి జిత శిఖిశిఖములు
నరహరిఖరనఖము లమరు నతజనసఖముల్.

7-299-వచనము

ఇట్లు కేవలపురుషరూపంబును మృగరూపంబునుం గాని నరసింహరూపంబున, రేయునుం బవలునుం గాని సంధ్యాసమయంబున, నంతరంగంబును బహిరంగంబునుం గాని సభాద్వారంబున, గగనంబును భూమియునుం గాని యూరుమధ్యంబునఁ, బ్రాణసహితంబులును బ్రాణరహితంబులునుం గాని నఖంబులం, ద్రైలోక్యజనహృదయ భల్లుం డయిన దైత్యమల్లుని వధియించి, మహాదహనకీలాభీల దర్శనుండును, గరాళవదనుండును, లేలిహానభీషణజిహ్వుండును, శోణితపంకాంకిత కేసరుండును నై ప్రేవులు కంఠమాలికలుగ ధరించి కుంభికుంభ విదళనంబు చేసి చనుదెంచు

పంచాననంబునుం బోలె, దనుజకుంజర హృదయకమల విదళనంబు చేసి, తదీయ రక్తసిక్తంబు లైన నఖంబులు సంధ్యారాగ రక్తచంద్రరేఖల చెలువు వహింప సహింపక, లేచి తన కట్టెదుర నాయుధంబు లెత్తుకొని తత్తఱంబున రణంబునకు నురవడించు రక్కసులఁ బెక్కుసహస్రంబులం జక్రాధిక నిర్వక్రసాధనంబుల నొక్కనిఁ జిక్కకుండం జక్కడిచె; ఇవ్విధంబున.

7-300-శార్దూల విక్రీడితము

రక్షోవీరుల నెల్లఁ ద్రుంచి రణసంరంభంబు చాలించి దృ
ష్టిక్షేపంబు భయంకరంబుగ సభాసింహాసనారూఢుఁడై
యక్షీణాగ్రహుఁడై నృసింహుఁడు కరాళాస్యంబుతో నొప్పెఁ దన్
వీక్షింపం బలికింప నోడి యితరుల్ విభ్రాంతులై డాఁగఁగన్.

7-301-కంద పద్యము

సుర చారణ విద్యాధర
గరుడోరగ యక్ష సిద్ధగణములలో నొ
క్కరుఁ డైన డాయ వెఱచును
నరహరి నయ్యవసరమున నరలోకేశా!

7-302-కంద పద్యము

తర్షంబుల నరసింహుని
హర్షంబులఁ జూచి నిర్జరాంగనలు మహో

త్కర్షంబులఁ గుసుమంబుల
వర్షంబులు గురిసి రుత్సవంబుల నధిపా!

7-303-వచనము

మఱియు నయ్యవసరంబున మింట ననేక దేవతావిమానంబులును గంధర్వగానంబులును, నప్సరోగణ నర్తన సంవిధానంబులును, దివ్యకాహళ భేరీ పటహ మురజాది ధ్వానంబులును బ్రకాశమానంబు లయ్యె; సునందకుముదాదులయిన హరిపార్శ్వచరులును, విరించి మహేశ్వర మహేంద్ర పురస్సరులగు త్రిదశ కిన్నర కింపురుష పన్నగ సిద్ధ సాధ్య గరుడ గంధర్వ చారణ విద్యాధరాదులును, ప్రజాపతులును, నరకంఠీరవదర్శనోత్కంఠు లయి చనుదెంచి.

7-10-దేవతల నరసింహ స్తుతి

7-304-కంద పద్యము

కరకమలయుగళ కీలిత
శిరులై డగ్గఱక భక్తిఁ జేసిరి బహుసం
సరణాబ్ధితరికి నఖరికి
నరభోజనహస్తిహరికి నరకేసరికిన్.

7-305-వచనము

ఆ సమయంబున దేవత లందఱు వేఱువేఱ వినుతించిరి; అందుఁ గమలాసనుం డిట్లనియె.

7-306-మత్తేభ విక్రీడితము

ఘనలీలాగుణచాతురిన్ భువనముల్ కల్పించి రక్షించి భే
దనముం జేయు దురంతశక్తికి ననంతజ్యోతికిం జిత్ర వీ
ర్యునికిన్ నిత్యపవిత్రకర్మునికి నే నుత్కంఠతో నవ్యయా
త్మునికిన్ వందన మాచరించెదఁ గృపాముఖ్యప్రసాదార్థి నై.

7-307-వచనము

రుద్రుం డిట్లనియె.

7-308-చంపకమాల

అమరవరేణ్య! మీఁదట సహస్రయుగాంతమునాఁడు గాని కో
పమునకు వేళ గాదు సురబాధకుఁ డైన తమస్వినీచరున్
సమరమునన్ వధించితివి చాలుఁ ద దాత్మజుఁడైన వీఁడు స
ద్విమలుఁడు నీకు భక్తుఁడు పవిత్రుఁడు గావుము భక్తవత్సలా!

7-309-వచనము

ఇంద్రుం డిట్లనియె.

7-310-సీస పద్యము

ప్రాణిసంఘముల హృత్పద్మమధ్యంబుల;
నివసించి భాసిల్లు నీవ యెఱుఁగు;
దింతకాలము దానవేశ్వరుచే బాధ;
పడి చిక్కి యున్న యాపన్నజనుల
రక్షించితివి మమ్ము; రాక్షసుఁ జంపితి;
క్రతుహవ్యములు మాకుఁ గలిగె మరల;
మంటిమి; నీ సేవ మరిగినవారలు;
కైవల్యవిభవంబు కాంక్ష చేయ

7-310.1-ఆటవెలది

రితరసుఖము లెల్ల నిచ్ఛగింపఁగ నేల?
యస్థిరంబులివి, యనంతభక్తిఁ
గొలువ నిమ్ము నిన్ను ఘోరదైత్యానీక
చిత్తభయదరంహ! శ్రీనృసింహ!

7-311-వచనము

ఋషు లిట్లనిరి.

7-312-మత్తేభ విక్రీడితము

భవదీయాదరలీల లోకముల నుత్పాదించి రక్షింప నేఁ
డవి దైత్యేశునిచేత భేదితములై ప్రాస్వంబులై యుండ నీ

యువినీతున్ నరసింహరూపమున సంహారంబు నొందించి వే
దవిధిం గ్రమ్మఱ నుద్ధరించితి గదా ధర్మానుసంధాయివై.

7-313-వచనము

పితృదేవత లిట్లనిరి.

7-314-శార్దూల విక్రీడితము

చండక్రోధముతోడ దైత్యుఁడు వడిన్ శ్రాద్ధంబులన్ మత్సుతుల్
పిండంబుల్ సతిలోదకంబులుగ నర్పింపంగ మా కీక యు
ద్దండత్వంబునఁ దాన కైకొను మహోదగ్రుండు; వీఁ డిక్కడన్
ఖండింపంబడె నీ నఖంబుల నుతుల్ గావింతు మాత్మేశ్వరా!

7-315-వచనము

సిద్ధు లిట్లనిరి.

7-316-కంద పద్యము

క్రుద్ధుండై యణిమాదిక
సిద్ధులుగైకొనిన దైత్యుఁ జీరితివి; మహా
యోద్ధవు నీ కృప మాకును
సిద్ధులు మరలంగఁ గలిగె శ్రీనరసింహా!

7-317-వచనము

విద్యాధరు లిట్లనిరి.

7-318-కంద పద్యము

దానవునిఁ జంపి యంత
ర్ధానాదికవిద్య లెల్ల దయతో మరలం
గా నిచ్చితివి విచిత్రము
నీ నిరుపమ వైభవంబు నిజము నృసింహా!

7-319-వచనము

భుజంగు లిట్లనిరి.

7-320-కంద పద్యము

రత్నములను మత్కాంతా
రత్నంబుల బుచ్చికొన్న రక్కసు నురమున్
యత్నమున వ్రచ్చి వైచితి;
పత్నులు రత్నములుఁ గలిగి బ్రతికితి మీశా!

7-321-వచనము

మనువు లిట్లనిరి.

7-322-కంద పద్యము

దుర్ణయుని దైత్యుఁ బొరిగొని
వర్ణాశ్రమధర్మసేతువర్గము మరలం
బూర్ణము చేసితి వే మని
వర్ణింతుము? కొలిచి బ్రతుకువారము దేవా!

7-323-వచనము

ప్రజాపతు లిట్లనిరి.

7-324-మత్తేభ విక్రీడితము

ప్రజలం జేయుటకై సృజించితి మముం బాటించి; దైత్యాజ్ఞచేఁ
బ్రజలం జేయక యింతకాలము మహాభారంబుతో నుంటి; మీ
కుజనున్ వక్షముఁ జీరి చంపితివి; సంకోచంబు లే కెల్ల చోఁ
బ్రజలం జేయుచు నుండువారము జగద్భద్రాయమాణోదయా!

7-325-వచనము

గంధర్వు లిట్లనిరి.

7-326-కంద పద్యము

ఆడుదుము రేయుఁబగలుం
బాడుదుము నిశాటు నొద్ద, బాధించు దయం
జూడఁడు నీచే జమునిం
గూడె మహాపాతకునకుఁ గుశలము గలదే.

7-327-వచనము

చారణు లిట్లనిరి.

7-328-కంద పద్యము

భువనజనహృదయభల్లుఁడు
దివిజేంద్రవిరోధి నేఁడు దెగె నీచేతన్
భవరోగనివర్తక మగు
భవదంఘ్రియుగంబుఁ జేరి బ్రదికెద మీశా!

7-329-వచనము

యక్షు లిట్లనిరి.

7-330-ఉత్పలమాల

భ్రంశము లేని నీ భటుల భంగవిముక్తుల మమ్ము నెక్కి ని
స్స్రంశయవృత్తి దిక్కులఁ బ్రచారము చేయుచు నుండు వీఁడు ని
స్త్రింశముతోడ; వీనిఁ గడతేర్చితి వాపద మాన నో! చతు
ర్వింశతితత్త్వశాసక! త్రివిష్టపముఖ్యజగన్నివాసకా!

7-331-వచనము

కింపురుషు లిట్లనిరి.

7-332-కంద పద్యము

పురుషోత్తమ నేరము కిం
పురుషుల మల్పులము నిన్ను భూషింపఁగ దు
ష్పురుషున్ సకల సుజనహృ
త్పరుషుం జంపితివి జగము బ్రదికె నధీశా!

7-333-వచనము

వైతాళికు లిట్లనిరి.

7-334-కంద పద్యము

త్రిభువనశత్రుఁడు పడియెను
సభలందును మఖము లందు జగదీశ్వర! నీ

శుభగీతములు పఠించుచు
నభయులమై సంచరింతు మార్తశరణ్యా!

7-335-వచనము
కిన్నర లిట్లనిరి.

7-336-కంద పద్యము
ధర్మము దలఁపడు లఘుతర
కర్మము చేయించు మమ్ముఁ గలుషాత్మకు దు
ష్కర్మునిఁ జంపితి; వున్నత
శర్ములమై నీదు భక్తి సలిపెదము హరీ!

7-337-వచనము
విష్ణుసేవకు లిట్లనిరి.

7-338-ఉత్పలమాల
సంచిత విప్రశాపమునఁ జండనిశాచరుఁ డైన వీని శి
క్షించుట కీడు గాదు కృప జేసితి వీశ్వర! భక్తితోడ సే
వించుటకంటె వైరమున వేగమ చేరఁగ వచ్చు నిన్ను; నీ
యంచిత నారసింహ తను వద్భుత మాపదఁ బాసి రందఱున్.

7-339-వచనము

ఇట్లు బ్రహ్మరుద్రేంద్ర సిద్ధ సాధ్య పురస్సరులైన దేవముఖ్యులందఱు నెడగలిగి యనేక ప్రకారంబుల వినుతించి; రందు రోషవిజృంభమాణుం డయిన నరసింహదేవుని డగ్గఱఁ జేర వెఱచి లక్ష్మీదేవిం బిలిచి; యిట్లనిరి.

7-340-కంద పద్యము

హరికిం బట్టపుదేవివి
హరిసేవానిపుణమతివి హరిగతివి సదా
హరిరతివి నీవు చని నర
హరిరోషము డింపవమ్మ! హరివరమధ్యా!

7-341-వచనము

అనిన నియ్యకొని మహోత్కంఠతోడ నా కలకంఠకంఠి నరకంఠీరవుని యుపకంఠంబునకుం జని.

7-342-సీస పద్యము

ప్రళయార్కబింబంబు పగిది నున్నది గాని;
నెమ్మొము పూర్ణేందు నిభము గాదు;
శిఖిశిఖాసంఘంబు చెలువు చూపెడుఁ గాని;
చూడ్కిఁ ప్రసాద భాసురము గాదు;

వీరరౌద్రాద్భుతావేశ మొప్పెడుఁ గాని;
 భూరి కృపారస స్ఫూర్తి గాదు;
భయద దంష్ట్రాకుర ప్రభలు గప్పెడుఁ గాని;
 దరహసితాంబుజాతంబు గాదు;

7-342.1-తేటగీతి

కఠిన నఖర నృసింహవిగ్రహము గాని
కామినీజన సులభ విగ్రహము గాదు;
విన్నదియుఁ గాదు; తొల్లి నే విష్ణువలన
గన్నదియుఁ గాదు; భీషణాకార మనుచు.

7-343-కంద పద్యము

పలికెద నని గమకముఁ గొను;
బలికినఁ గడు నలుగు విభుఁడు ప్రతివచనములం
బలుకఁ డని నిలుచు; శశిముఖి
బలువిడి హృదయమునఁ జనవు భయమును గదురన్.

7-344-వచనము

ఇట్లు నరహరిరూపంబు వారిజనివాసిని వీక్షించి శంకించి శాంతుడైన వెనుక డగ్గఱెదనని చింతించుచున్న వారిజసంభవుం డద్దేవుని రోషంబు నివారింప నితరుల కలవిగాదని ప్రహ్లాదుం జీరి యిట్లనియె.

7-345-కంద పద్యము

తీండ్ర మగు రోషమున మీ
తండ్రి నిమిత్తమునఁ జక్రి దారుణమూర్తిన్
వేండ్రము విడువఁడు మెల్లన
తండ్రీ! శీతలునిఁ జేసి దయచేయఁగదే.

7-346-వచనము

అనిన "నౌఁ గాక" యని మహాభాగవతశేఖరుం డయిన బాలకుండు కరకమలంబులు ముకుళించి మందగమనంబున నమంద వినయ వివేకంబుల నరసింహదేవుని సన్నిధికిం జని సాష్టాంగదండప్రణామంబు జేసిన భక్తపరాధీనుం డగు నయ్యీశ్వరుం డాలోకించి కరుణాయత్తచిత్తుండై.

7-347-ఉత్పలమాల

ప్రాభవ మొప్ప నుత్కటకృపామతియై కదియంగఁ జీరిఁ సం
శోభిత దృష్టిసంఘములఁ జూచుచు బాలుని మౌళి యందు లో
కాభినుతుండు పెట్టె నసురాంతకుఁ డుద్భటకాలసర్పభీ
తాభయదానశస్తము ననర్గళమంగళహేతు హస్తమున్.

7-348-వచనము

ఇట్లు హరికరస్పర్శనంబున భయవిరహితుండును, బ్రహ్మజ్ఞాన సహితుండును, పులకితదేహుండును, సముత్పన్నసంతోషబాష్పసలిలధారా సమూహుండును, ప్రేమాతిశయగద్గదభాషణుండును, వినయ వివేక భూషణుండును, నేకాగ్రచిత్తుండును, భక్తిపరాయత్తుండును నయి యద్దేవుని చరణకమలంబులు దన హృదయంబున నిలిపికొని కరకమలంబులు ముకుళించి యిట్లని వినుతించె.

7-11-ప్రహ్లాదుడు స్తుతించుట

7-349-మత్తేభ విక్రీడితము

అమరుల్ సిద్ధులు సంయమీశ్వరులు బ్రహ్మాదుల్ సతాత్పర్య చి
త్తములన్ నిన్ను బహుప్రకారముల నిత్యంబున్ విచారించి పా
రము ముట్టన్ నుతిచేయ నోపరఁట; నే రక్షస్తనూజుండ గ
ర్వమదోద్రిక్తుఁడ బాలుఁడన్ జడమతిన్ వర్ణింప శక్తుండనే?

7-350-మత్తేభ విక్రీడితము

తపమున్ వంశముఁ దేజమున్ శ్రుతము సౌందర్యంబు నుద్యోగమున్
నిపుణత్వంబుఁ బ్రతాపపౌరుషములున్ నిష్ఠాబలప్రజ్ఞలున్
జపహోమంబులుఁ జాల వీశ్వర! భవత్సంతుష్టికై దంతియూ
థపు చందంబున భక్తిజేయవలయుం దాత్పర్య సంయుక్తుఁడై.

7-351-మత్తేభ విక్రీడితము

అమలజ్ఞాన సుదాన ధర్మరతి సత్యక్షాంతి నిర్మత్సర
త్వములన్ యజ్ఞ తపోనసూయలఁ గడున్ దర్పించు ధాత్రీసురో

త్తముకంటెన్ శ్వపచుండు ముఖ్యుఁడు మనోర్థప్రాణవాక్కర్మముల్
సమతన్ నిన్నొ నయించెనేని, నిజవంశశ్రీకరుండౌఁ దుదిన్.

7-352-సీస పద్యము

అజ్ఞుండు చేసిన యారాధనములఁ జే;
పట్టఁ డీశ్వరుఁడు కృపాళుఁ డగుటఁ;
జేపట్టు నొకచోట; సిద్ధ మీశ్వరునకు;
నర్థంబు లేకుండ నతఁడు పూర్ణు
డైన నర్థము లీశ్వరార్పణంబులు గాఁగఁ;
జేయుట ధర్మంబు; చేసెనేని
నద్దంబుఁ జూచిన నళికలలామంబు;
ప్రతిబింబితం బగు పగిది మరల

7-352.1-తేటగీతి

నర్థములు దోఁచుఁ; గావున నధిక బుద్ధి
భక్తి జేయంగవలయును భక్తిఁ గాని
మెచ్చఁ డర్థంబు లొసఁగెడు మేరలందుఁ
బరమకరుణుండు హరి భక్తిబాంధవుండు.

7-353-కంద పద్యము

కావున నల్పుఁడ సంస్తుతి
గావించెద వెఱపు లేక కలసేరుపునన్;
నీ వర్ణనమున ముక్తికిఁ
బోవు నవిద్యను జయించి పురుషుఁ డనంతా!

7-354-సీస పద్యము

సత్త్వాకరుఁడ వైన సర్వేశ! నీ యాజ్ఞ;
శిరముల నిడుకొని చేయువారు
బ్రహ్మాదు లమరులు భయ మందుచున్నారు;
నీ భీషణాకృతి నేఁడు చూచి;
రోషంబు మాను నీ రుచిరవిగ్రహములు;
కల్యాణకరములు గాని భీతి
కరములు గావు లోకములకు వృశ్చిక;
పన్నగంబుల భంగి భయముఁ జేయు

7-354.1-తేటగీతి

నసుర మర్దించితివి; సాధుహర్ష మయ్యె;
నవతరించిన పనిదీఱె నలుక యేల?
కలుషహారివి సంతోషకారి వనుచు
నిన్నుఁ దలఁతురు లోకులు నిర్మలాత్మ!

7-355-మత్తేభ విక్రీడితము

ఖరదంష్ట్రా భ్రుకుటీ సటా నఖయు నుగ్రధ్వానయున్ రక్త కే
సరయున్ దీర్ఘతరాంత్రమాలికయు భాస్వన్నేత్రయున్నైన నీ
నరసింహాకృతిఁ జూచి నే వెఱవఁ బూర్ణక్రూరదుర్వారదు
ర్భర సంసార దవాగ్నికిన్ వెఱతు నీ పాదాశ్రయుం జేయవే.

7-356-వచనము

దేవా! సకల యోను లందును సుఖవియోగ దుఃఖసంయోగసం జనితంబైన శోకానలంబున దందహ్యమానుండనై దుఃఖనివారకంబు గాని దేహాద్యభిమానంబున మోహితుండనై పరిభ్రమించుచున్న యేను నాకుం బ్రియుండవు సఖుండవుఁ బరదేవతవు నైన నీవగు బ్రహ్మగీతంబు లయిన లీలావతారకథావిశేషంబులఁ బఠియించుచు రాగాదినిర్ముక్తుండనై దుఃఖపుంజంబులఁ దరియించి భవదీయచరణ కమలస్మరణ సేవానిపుణులైన భక్తులం జేరి యుండెద; బాలునిఁ దల్లిదండ్రులును, రోగిని వైద్యదత్తంబయిన యౌషధంబును, సముద్రంబున మునింగెడు వాని నావయును, దక్కొరులు రక్షింపనేరని తెఱంగున సంసారతాపసంతప్యమానుండై నీచేత నుపేక్షితుం డయిన వాని నుద్ధరింప నీవు దక్క నన్యుండు సమర్థుండు గాఁడు; జగంబుల నెవ్వం డేమి కృత్యంబు నెవ్వనిచేతం బ్రేరితుండై యేయింద్రియంబులం జేసి యేమిటికొఱకు నెవ్వనికి సంబంధి యై యే స్థలంబున నే సమయంబునం దేమిరూపంబుననే గుణంబున నపరంబయిన జనకాది భావంబున నుత్పాదించి పరంబయిన బ్రహ్మాదిభావంబున రూపాంతరంబు నొందించు నట్టి వివిధప్రకారంబు లన్నియు నిత్యముక్తుండవు రక్షకుండవు నైన నీవ; నీ యంశంబైన పురుషునికి

నీ యనుగ్రహంబునఁ గాలంబుచేతం బ్రేరితయై కర్మమయంబును బలయుతంబును బ్రధానలింగంబును నైన మనంబును నీ మాయ సృజియించు; అవిద్యార్పితవికారంబును వేదోక్తకర్మప్రధానంబును సంసారచక్రాత్మకంబైన యీ మనమున నిన్ను సేవింపక నియమించి తరియింప నొక్కరుండును సమర్థుండు లేడు; విజ్ఞాననిర్జిత బుద్ధిగుణుండవు; నీ వలన వశీకృతకార్యసాధనయైన కాలంబు మాయతోడం గూడ షోడశవికారయుక్తం బయిన సంసారచక్రంబుఁ జేయుచుండు; సంసారదావదహన తంతప్యమానుండ నగు నన్ను రక్షింపుము.

7-357-సీస పద్యము

జనులు దిక్పాలుర సంపదాయుర్విభ;
 వములు గోరుదురు భవ్యంబు లనుచు;
నవి యంతయును రోషహాసజృంభితమైన;
 మాతండ్రి బొమముడిమహిమఁ జేసి
విహతంబులగు; నట్టి వీరుండు నీ చేత;
 నిమిషమాత్రంబున నేఁడు మడిసె;
కావున ధ్రువములు గావు బ్రహ్మాదుల;
 శ్రీవిభవంబులు జీవితములుఁ;

7-357.1-తేటగీతి

గాలరూపకుఁ డగు నురుక్రమునిచేత
విదళితములగు; నిలువవు; వేయునేల

యుతర మే నొల్ల నీ మీఁది యెఱుక గొంత
గలిగియున్నది గొలుతుఁ గింకరుఁడ నగుచు.

7-358-మత్తకోకిలము

ఎండమావులవంటి భద్రము లెల్ల సార్థము లంచు మ
ర్త్యుండు రోగనిధానదేహముతో విరక్తుఁడుగాక యు
ద్దండమన్మథవహ్ని నెప్పుడుఁ దప్తుఁడై యొకనాఁడుఁ జే
రండు పారము దుష్టసౌఖ్య పరంపరాక్రమణంబునన్.

7-359-ఉత్పలమాల

శ్రీమహిళా మహేశ సరసీరుహగర్భుల కైన నీ మహో
ద్దామకరంబుచే నభయదానము జేయవు; నేను బాలుఁడం
దామసవంశ సంభవుఁడ దైత్యుఁడ నుగ్రరజోగుణుండ ని
స్సీమదయం గరాంబుజము శీర్షముఁజేర్చుట చోద్య మీశ్వరా!

7-360-వచనము

మహాత్మా! సుజనులయిన బ్రహ్మాదు లందును దుర్జనులైన మా యందును
సేవానురూపంబుగం బక్షాపక్షంబులు లేక కల్పవృక్షంబు చందంబున
ఫలప్రదానంబు జేయుదువు; కందర్ప సమేతం బగు సంసారకూపంబునం
గూలుచున్న మూఢజనులం గూడి కూలెడు నేను భవదీయభృత్యుం డగు
నారదుని యనుగ్రహంబునం జేసి నీ కృపకుం బాత్రుండ నైతి; నన్ను రక్షించి

మజ్జనకుని వధియించుట నా యందులఁ బక్షపాతంబు గాదు; దుష్టదనుజ సంహారంబును శిష్ట భృత్య మునిజన రక్షాప్రకారంబును నీకు నైజగుణంబులు; విశ్వంబు నీవ; గుణాత్మకం బయిన విశ్వంబు సృజియించి యందుం బ్రవేశించి హేతుభూతగుణయుక్తుండవై రక్షకసంహారకారాది నానారూపంబుల నుండుదువు; సదసత్కారణకార్యాత్మకం బయిన విశ్వంబునకు పరమకారణంబు నీవ; నీ మాయచేత వీఁడు దా ననియెడి బుద్ధి వికల్పంబు దోఁచుగాని నీకంటె నొండెద్దియు లేదు; బీజంబు నందు వస్తుమాత్రభూత సౌక్ష్మ్యంబును వృక్షంబు నందు నీలత్వాది వర్ణంబునుం గలుగు తెఱంగున; విశ్వంబునకు నీ యంద జన్మ స్థితి ప్రకాశ నాశంబులుం గలుగు; నీ చేత నయిన విశ్వంబు నీ యంద నిలుపు కొని తొల్లి ప్రళయకాలపారావారంబునఁ బన్నగేంద్రపర్యంకంబునఁ గ్రియారహితుండవై నిజసుఖానుభవంబు జేయుచు నిద్రితుని భంగి యోగనిమీలితలోచనుండవై మెలంగుచుఁ గొంత కాలంబునకు నిజ కాలశక్తిచేతం బ్రేరితంబులై ప్రకృతిధర్మంబు లయిన సత్త్వాదిగుణంబుల నంగీకరించి సమాధిచాలించి విలసించుచున్న నీనాభి యందు వటబీజంబువలన నుద్భవించు వటంబు తెఱంగున నొక్క కమలంబు సంభవించె; నట్టి కమలంబువలన నాల్గుమోముల బ్రహ్మ జన్మించి దిశలు వీక్షించి కమలంబునకు నొండయిన రూపంబు లేకుండుటఁ జింతించి జలాంతరాళంబుఁ బ్రవేశించి జలంబు లందు నూఱు దివ్యవత్సరంబులు వెదకి తన జన్మంబునకు నుపాదానకారణం బైన నిన్ను దర్శింప సమర్థుండు గాక, మగిడి కమలంబుకడకుం జని విస్మయంబు నొంది చిరకాలంబు నిర్భరతపంబు జేసి పృథివి యందు గంధంబు గను చందంబునఁ దన యందు నానాసహస్రవదన శిరో నయన నాసా కర్ణ వక్త్ర భుజ కర చరణుండును బహువిధాభరణుండును మాయాకలితుండును మహాలక్షణలక్షితుండును నిజప్రకాశదూరీకృత తముండును బురుషోత్తముండును నయిన నిన్ను దర్శించె; అయ్యవసరంబున.

7-361-కంద పద్యము

ఘోటకవదనుఁడ పై మధు
కైటభులం ద్రుంచి నిగమగణముల నెల్లం
బాటించి యజున కిచ్చిన
కూటస్థుఁడ వీశ్వరుఁడవు కోవిదవంద్యా!

7-362-వచనము

ఇవ్విధంబున గృత త్రేతా ద్వాపరంబులను మూఁడు యుగంబు లందును దిర్యఙ్మానవ ముని జలచరాకారంబుల నవతరించి లోకంబుల నుద్ధరించుచు ధరించుచు హరించుచు యుగానుకూలధర్మంబులం బ్రతిష్ఠించుచు నుండుదువు; దేవా! యవధరింపుము.

7-363-సీస పద్యము

కామహర్షాదిసంఘటితమై చిత్తంబు;
భవదీయచింతనపదవి చొరదు;
మధురాదిరసముల మరగి చొక్కుచు జిహ్వ;
నీ వర్ణనమునకు నిగుడనీదు;
సుందరీముఖములఁ జూడఁగోరెడి జూడ్కి;
తావకాకృతులపైఁ దగులుపడదు;
వివిధదుర్భాషలు వినఁ గోరు వీనులు;
వినవు యుష్మత్కథావిరచనములు;

7-363.1-తేటగీతి

ఘ్రాణ మురవడిఁ దిరుగు దుర్గంధములకు
దవులు గొలుపదు వైష్ణవధర్మములకు;
నడఁగి యుండవు కర్మేంద్రియములు పురుషుఁ
గలఁచు, సవతులు గృహమేధిఁ గలఁచు నట్లు.

7-364-వచనము

ఇవ్విధంబున నింద్రియంబులచేతఁ జిక్కుపడి స్వకీయపరకీయశరీరంబు లందు మిత్రామిత్ర భావంబులు జేయుచు జన్మమరణంబుల నొందుచు సంసారవైతరణీనిమగ్నంబైన లోకంబు నుద్ధరించుట లోక సంభవస్థితిలయకారణుండ వైన నీకుం గర్తవ్యంబు; భవదీయ సేవకులమైన మా యందుఁ బ్రియభక్తులయిన వారల నుద్ధరింపుము.

7-365-మత్తేభ విక్రీడితము

భగవద్దివ్య గుణానువర్తన సుధాప్రాప్తైక చిత్తుండ నై
బెగడన్ సంసరణోగ్రవైతరణికిన్; భిన్నాత్ములై తావకీ
యగుణస్తోత్ర పరాఙ్ముఖత్వమున మాయాసౌఖ్యభావంబులన్
సుగతిం గానని మూఢులం గని మదిన్ శోకింతు సర్వేశ్వరా!

7-366-వచనము

దేవా! మునీంద్రులు నిజవిముక్తకాములయి విజనస్థలంబులం దపంబు లాచరింతురు; కాముకత్వంబు నొల్లక యుండువారికి నీ కంటె నొండు శరణంబు లేదు గావున నిన్ను సేవించెదరు; కొందఱు కాముకులు కరద్వయకండూతిచేతం దనియని చందంబునఁ దుచ్ఛంబయి పశు పక్షి క్రిమి కీట సామాన్యం బయిన మైథునాది గృహ మేధి సుఖంబులం దనియక కడపట నతి దుఃఖవంతు లగుదురు; నీ ప్రసాదంబు గల సుగుణుండు నిష్కాముం డయియుండు. మౌనవ్రత జప తప శ్రుతాధ్యయనంబులును నిజధర్మవ్యాఖ్యాన విజనస్థల నివాస సమాధులును మోక్షహేతువులగు; నయిన నివి పదియు నింద్రియజయంబు లేనివారికి భోగార్థంబులయి విక్రయించువారికి జీవనోపాయంబులయి యుండు; డాంభికులకు వార్తాకరంబులయి సఫలంబులుగావు; భక్తి లేక భవదీయజ్ఞానంబు లేదు; రూపరహితుండ వైన నీకు బీజాంకురంబులకైవడిఁ గారణకార్యంబు లయిన సదసద్రూపంబులు రెండును బ్రకాశమానంబు లగు; నా రెంటి యందును భక్తియోగంబున బుద్ధిమంతులు మథనంబున దారువులందు వహ్నిం గనియెడు తెఱంగున నిన్ను బొడఁగందురు; పంచభూత తన్మాత్రంబులును ప్రాణేంద్రియంబులును మనోబుద్ధ్యహంకార చిత్తంబులును నీవ; సగుణంబును నిర్గుణంబును నీవ; గుణాభిమాను లయిన జననమరణంబుల నొందు విబుధు లాద్యంతంబులు గానక నిరుపాధికుండవైన నిన్నెఱుంగరు; తత్త్వజ్ఞులయిన విద్వాంసులు వేదాధ్యయనాది వ్యాపారంబులు మాని వేదాంతప్రతిపాద్యుండ వగు నిన్ను సమాధివిశేషంబుల నెఱింగి సేవింతురు; అదిగావున.

7-367-సీస పద్యము

నీ గృహాంగణభూమి నిటలంబు మోవంగ;
 మోదించి నిత్యంబు మ్రొక్కఁడేని
నీ మంగళస్తవ నికర వర్ణంబులు;
 పలుమాఱు నాలుకఁ బలుకఁడేని
నీ యధీనములుగా నిఖిలకృత్యంబులు;
 ప్రియభావమున సమర్పింపఁడేని
నీ పదాంబుజముల నిర్మల హృదయుఁడై;
 చింతించి మక్కువఁ జిక్కఁడేని

7-367.1-తేటగీతి

నిన్నుఁ జెవులార వినఁడేని నీకు సేవ
చేయరాఁడేని బ్రహ్మంబు జెందఁ గలఁడె?
యోగి యైనఁ దపోవ్రతయోగి యైన
వేది యైన మహాతత్త్వవేది యైన.

7-368-వచనము

కావున భవదీయ దాస్యయోగంబుఁ గృపజేయు" మని ప్రణతుండైన ప్రహ్లాదుని వర్ణనంబునకు మెచ్చి నిర్గుణుం డయిన హరి రోషంబు విడిచి యిట్లనియె.

7-369-శార్దూల విక్రీడితము

సంతోషించితి నీ చరిత్రమునకున్ సద్భద్ర మౌఁగాక నీ
యంతర్వాంఛితలాభ మెల్లఁ గరుణాయత్తుండనై యిచ్చెదం
జింతం జెందకు భక్తకాముదుఁడ నే సిద్ధంబు దుర్లోక్యుఁడన్
జంతుశ్రేణికి నన్నుఁ జూచినఁ బునర్జన్మంబు లే దర్భకా!

7-370-ఆటవెలది

సకలభావములను సాధులు విద్వాంసు
లఖిల భద్రవిభుఁడ నైన నన్నుఁ
గోర్కి లిమ్మటంచుఁ గోరుదు రిచ్చెదఁ
గోరు మెద్ది యైనఁగుఱ్ఱ! నీవు.

7-371-వచనము

అని పరమేశ్వరుండు ప్రహ్లాదునియందుఁ గల సకామత్వంబుఁ దెలియుకొఱకు వంచించి యిట్టానతిచ్చిన; నతండు నిష్కాముండైన యేకాంతి గావునఁ గామంబు భక్తియోగంబునకు నంతరాయం బని తలంచి యిట్లనియె; "ఉత్పత్తి మొదలు కామాద్యనుభవాసక్తి లేని నాకు వరంబు లిచ్చెదనని వంచింపనేల? సంసారబీజంబులును హృదయబంధకంబులు నయిన గామంబులకు వెఱచి ముముక్షుండనై సేమంబుకొఱకు నేమంబున నిన్నుం జేరితి; కామంబులును నింద్రియంబులును మనశ్శరీర ధైర్యంబులు మనీషా ప్రాణ ధర్మంబులును లజ్జాస్మరణలక్ష్మీసత్యతేజోవిశేషంబులును నశించు; లోకంబు లందు భృత్యు లర్థకాము లయి రాజుల సేవింతురు రాజులుం బ్రయోజనంబు లర్థించి భృత్యులకు నర్థంబు లొసంగుదు; రవ్విధంబు గాదు; నాకుం గామంబు లేదు; నీకుం

బ్రయోజనంబు లే; దయినను దేవా! వరదుండ వయ్యెద వేనిఁ గామంబులు వృద్ధిఁబొందని వరంబుఁ గృపజేయుము; కామంబులు విడిచిన పురుషుండు నీతోడ సమాన విభవుం డగు నరసింహ! పరమాత్మ! పురుషోత్తమ!" యని ప్రణవ పూర్వకంబుగా నమస్కరించిన హరి యిట్లనియె.

7-372-సీస పద్యము

నీ యట్టి సుజ్ఞాన నిపుణు లేకాంతులు;
 గోర్కులు నా యందుఁ గోర నొల్ల;
రట్లైనఁ బ్రహ్లాద! యసురేంద్రభర్తవై;
 సాగి మన్వంతర సమయ మెల్ల
నిఖిలభోగంబులు నీవు భోగింపుము;
 కల్యాణబుద్ధి నా కథలు వినుము;
సకలభూతములందు సంపూర్ణుఁ డగు నన్ను;
 యజ్ఞేశు నీశ్వరు నాత్మ నిలిపి

7-372.1-ఆటవెలది

కర్మచయము లెల్ల ఖండించి పూజన
మాచరింపు మీశ్వరార్పణముగ;
భోగముల నశించుఁ బుణ్యంబు; వ్రతములఁ
బాప సంచయములు పాయు నిన్ను.

7-373-వచనము

మఱియు మీఁదటఁ గాలవేగంబునం గళేబరంబు విడిచి త్రైలోక్యవిరాజ మానంబును దివిజరాజజేగీయమానంబును బరిపూరిత దశదిశంబును నయిన యశంబుతోడ ముక్తబంధుండవై నన్ను డగ్గఱెదవు; వినుము.

7-374-ఆటవెలది

నరుఁడు ప్రియముతోడ నాయవతారంబు,
నీ యుదారగీత నికరములను
మానసించునేని మఱి సంభవింపఁడు
కర్మబంధచయముఁ గడచిపోవు.

7-375-వచనము

అనినఁ బ్రహ్లాదుం డిట్లనియె.

7-376-సీస పద్యము

దంష్ట్రివై తొల్లి సోదరుని హిరణ్యాక్షు;
నీవు చంపుటఁ జేసి నిగ్రహమున
మా తండ్రి రోషనిర్మగ్నుఁడై సర్వలో;
కేశ్వరుఁ బరము ని న్నెఱుఁగ లేక
పరిపంథి పగిది నీ భక్తుండ నగు నాకు;

నపకారములు జేసె నతఁడు నేఁడు
నీ శాంతదృష్టిచే నిర్మలత్వము నొందెఁ;
గావున బాప సంఘంబువలనఁ

7-376.1-తేటగీతి

బాసి శుద్ధాత్మకుఁడు గాఁగ భవ్యగాత్ర!
వరము వేఁడెద నా కిమ్ము వనజనేత్ర!
భక్తసంఘాతముఖపద్మపద్మమిత్ర!
భక్తకల్మషవల్లికాపటులవిత్ర!

7-377-వచనము

అనిన భక్తునికి భక్తవత్సలుం డిట్లనియె.

7-378-మత్తేభ విక్రీడితము

నిజభక్తుండవు నాకు నిన్నుఁ గనుటన్ నీ తండ్రి త్రిస్సప్త పూ
ర్వజులం గూడి పవిత్రుఁడై శుభగతిన్ వర్తించు విజ్ఞానదీ
పజితానేక భవాంధకారు లగు మద్భక్తుల్ వినోదించు దే
శజనుల్ దుర్జనులైన శుద్ధులు సుమీ సత్యంబు దైత్యోత్తమా!

7-379-సీస పద్యము

ఘనసూక్ష్మ భూతసంఘాతంబులోపల;
నెల్ల వాంఛలు మాని యెవ్వ రయిన
నీ చందమున నన్ను నెఱయ సేవించిన;
మద్భక్తు లగుదురు మత్పరులకు
గుఱి జేయ నీవ యోగ్యుఁడ వైతి విటమీఁద;
వేదచోదిత మైన విధముతోడఁ
జిత్తంబు నా మీఁదఁ జేర్చి మీ తండ్రికిఁ;
బ్రేతకర్మములు సంప్రీతిఁ జేయు

7-379.1-తేటగీతి

మతఁడు రణమున నేఁడు నా యంగమర్శ
నమున నిర్మల దేహుఁడై నవ్యమహిమ
నపగతాఖిలకల్మషుఁ డైఁ తనర్చి
పుణ్యలోకంబులకు నేఁగుఁ బుణ్యచరిత!

7-380-వచనము

అని యిట్లు నరసింహదేవు డానతిచ్చిన హిరణ్యకశిపునకుం బ్రహ్లాదుండు పరలోకక్రియలు జేసి, భూసురోత్తములచేత నభిషిక్తుండయ్యె నయ్యెడం బ్రసాద సంపూర్ణ ముఖుండైన శ్రీనృసింహదేవుని జూచి దేవతాప్రముఖసహితుం డైన బ్రహ్మదేవుం డిట్లనియె,

7-381-సీస పద్యము

దేవదేవాఖిలదేవేశ! భూతభా;
 వన! వీఁడు నా చేత వరముపడసి
మత్సృష్టజనులచే మరణంబు నొందక;
 మత్తుఁడై సకలధర్మములుఁ జెఱచి
నేఁడు భాగ్యంబున నీచేత హతుఁ డయ్యెఁ;
 గల్యాణ మమరె లోకముల కెల్ల
బాలు నీతని మహాభాగవతశ్రేష్ఠుఁ;
 బ్రతికించితివి మృత్యు భయముఁ బాపి

7-381.1-తేటగీతి

వరముఁ గృపజేసితివి మేలు వారిజాక్ష!
నీ నృసింహావతారంబు నిష్ఠతోడఁ
దగిలి చింతించువారలు దండధరుని
బాధ నొందరు మృత్యువు బారిఁ పడరు.

7-382-వచనము

అనిన నరసింహదేవుం డిట్లనియె.

7-383-కంద పద్యము

మన్నించి దేవశత్రుల
కెన్నఁడు నిటువంటి వరము లీకుము పా పో
త్పన్నులకు వరము లిచ్చుట
పన్నగముల కమృత మిడుట పంకజగర్భా!

7-384-వచనము

అని యిట్లానతిచ్చి బ్రహ్మాదిదేవతాసమూహంబుచేఁ బూజితుఁడై భగవంతుండైన శ్రీనృసింహదేవుండు తిరోహితుండయ్యె; ప్రహ్లాదుండును శూలికిఁ బ్రణమిల్లి తమ్మిచూలికి వందనంబులు జేసి బ్రజాపతులకు మ్రొక్కి భగవత్కళలైన దేవతలకు నమస్కరించినం జూచి బ్రహ్మదేవుండు శుక్రాది మునీంద్ర సహితుండై దైత్యదానవరాజ్యంబునకుం బ్రహ్లాదుం బట్టంబు గట్టి యతనిచేతం బూజితుండై దీవించె; నంత నీశానాది నిఖిల దేవతలు వివిధంబులగు నాశీర్వాదంబులచేత నా ప్రహ్లాదునిఁ గృతార్థుం జేసి తమ్మిచూలిని ముందట నిడుకొని నిజస్థానంబునకుఁ జనిరి; ఇట్లు విష్ణుదేవుండు నిజపార్శ్వచరు లిరువురు బ్రాహ్మణశాపంబునం జేసి బ్రథమ జన్మంబున దితిపుత్రులైన హిరణ్యాక్ష హిరణ్యకశిపు లను వరాహ నారసింహ రూపంబుల నవతరించి వధియించె; ద్వితీయ భవంబున రాక్షస జన్మంబు దాల్చిన రావణ కుంభకర్ణులను శ్రీరామ రూపంబున సంహరించె; తృతీయ జన్మంబున శిశుపాల దంతవక్త్రులను పేరులం బ్రసిద్ధి నొందిన వారలను శ్రీకృష్ణ రూపంబున ఖండించె; నివ్విధంబున మూఁడు జన్మంబుల గాఢ వైరానుబంధంబున నిరంత రసంభావిత ధ్యానులై వారలు నిఖిల కల్మష విముక్తు లై హరిం గదిసి" రని చెప్పి నారదుం డిట్లనియె.

7-385-ఉత్పలమాల

శ్రీ రమణీయమైన నరసింహ విహారము నింద్రశత్రు సం
హారముఁ బుణ్య భాగవతుఁడైన నిశాచరనాథపుత్ర సం
చారము నెవ్వఁడైన సువిచారత విన్నఁ బఠించినన్ శుభా
కారముతోడ నే భయముఁ గల్గని లోకముఁ జెందు భూవరా!

7-386-మత్తేభ విక్రీడితము

జలజాతప్రభవాదులున్ మనములోఁ జర్చించి భాషావళిం
బలుకన్ లేని జనార్దనాహ్వయ పరబ్రహ్మంబు నీ యింటిలోఁ
జెలి యై మేనమఱంది యై సచివుఁడై చిత్తప్రియుండై మహా
ఫలసంధాయకుఁడై చరించు టది నీ భాగ్యంబు రాజోత్తమా!

7-12-త్రిపురాసుర సంహారము

7-387-కంద పద్యము

బహుమాయుఁడైన మయుచే
విహతం బగు హరుని యశము విఖ్యాత జయా
వహముగ నీ భగవంతుఁడు
మహితాత్ముఁడు మున్నొనర్చె మనుజవరేణ్యా!

7-388-వచనము

అనిన ధర్మనందనుం డిట్లనియె.

7-389-కంద పద్యము

ఏ కర్మంబున విభుఁడగు
శ్రీకంఠుని యశము మయునిచే సుడివడియెన్
వైకుంఠుఁ డెవ్విధంబునఁ
గైకొని తత్కీర్తి చక్కఁగా నొనరించెన్.

7-390-వచనము

అనిన నారదుం డిట్లనియె.

7-391-కంద పద్యము

చక్రాయుధబలయుతు లగు
శక్రాదుల కోహటించి శ్రమమున నసురుల్
సాక్రోధంబున నరిగిర
విక్రమములు మాని మయుని వెనుకకు నధిపా!

7-392-వచనము

ఇట్లు రక్కసులు దన వెనుకఁ జొచ్చిన మాయానిలయుండును దుర్జయుండును
నైన మయుండు దన విద్యాబలంబున నయోరజత సువర్ణమయంబులై
యెవ్వరికిని లక్షింపరాని గమనాగమనంబులును వితర్కింపరాని
కర్కశపరిచ్ఛదంబులును గలిగిన త్రిపురంబుల నిర్మించి యిచ్చిన, నక్తంచరు

లందఱు నందుంబ్రవేశించి కామసంచారులై పూర్వవైరంబుఁ దలంచి సనాయకంబు లయిన లోకంబుల నస్తోకంబయిన నిజబలాతిరేకంబున శోకంబు నొందించిన.

7-393-కంద పద్యము

లోకాధినాథు లెల్లను
శోకాతురు లగుచు శరణు జొచ్చిరి దుష్టా
నీక విదళనాకుంఠున్
శ్రీకంఠున్ భువనభరణచిత్తోత్కంఠున్.

7-394-వచనము

ఇట్లు సకలలోకేశ్వరుం డగు మహేశ్వరుం జేరి లోకపాలకులు ప్రణతులై పూజించి కరకమలంబులు ముకుళించి.

7-395-కంద పద్యము

త్రిపురాలయు లగు దానవు
లపరాజితు లగుచు మాకు నశ్రాంతంబున్
వపురాదిపీడఁ జేసెద
రపరాధికులను వధింపు మగజాధీశా!

7-396-కంద పద్యము

దీనులము గాక యుష్మద
ధీనులమై యుండు మేము దేవాహితదో
ర్లీనుల మైనారము బల
హీనుల మగు మమ్ముఁ గావు మీశాన! శివా!

7-397-వచనము

అనిన భక్తవత్సలుం డగు పరమేశ్వరుండు శరణాగతు లైన గీర్వాణుల వెఱవకుం డని దుర్వారబలంబున బాణాసనంబుఁ గేల నందికొని యొక్క దివ్యబాణంబు సంధించి త్రిపురంబులపయి నేసిన మార్తాండమండలంబున వెలువడు మయూఖజాలంబుల చందంబునఁ దద్బాణంబువలన దేదీప్యమానంబులై యనేక బాణసహస్రంబులు సంభవించి భూ నభోంతరాళంబులు నిండి మండి తెప్పలుగాఁ గుప్పలు గొని త్రిపురంబుల పయిఁ గప్పె; నప్పుడు తద్బాణపావక హేతిసందోహ దందహ్యమాను లై గతాసు లయిన త్రిపురపుర నివాసులం దెచ్చి మహాయోగి యైన మయుండు సిద్ధరసకూపంబున వైచిన.

7-398-కంద పద్యము

సిద్ధామృతరస మహిమను
శుద్ధమహావజ్రతుల్య శోభిత తను లై
వృద్ధిం బొందిరి దానవు
లుద్ధత నిర్ఘాత పావకోపము లగుచున్.

7-399-కంద పద్యము

కూపామృత రససిద్ధిని
దీపితులై నిలిచి యున్న దేవాహితులన్
రూపించి చింత నొందెడు
గోపధ్వజుఁ జూచి చక్రి కుహనాన్వితుఁడై.

7-400-శార్దూల విక్రీడితము

ఉత్సాహంబున నొక్క పాఁడిమొదవై యూథంబు ఘ్రాణించుచున్
వత్సంబై తనవెంట బ్రహ్మ నడవన్ వైకుంఠుఁ డేతెంచి యు
ద్యత్సత్త్వంబునఁ గూపమధ్య రసముం ద్రావెన్ విలోకించుచుం
దత్సౌభాగ్యనిమగ్ను లై మఱచి రా దైత్యుల్ నివారింపఁగన్.

7-401-వచనము

ఇట్లు విష్ణుండు మోహనాకారంబున ధేను వయి వచ్చి త్రిపుర మధ్య కూపామృతరసంబు ద్రావిన నెఱింగి శోకాకులచిత్తు లయిన రసకూపపాలకులం జూచి మహాయోగి యైన మయుండు వెఱఁగుపడి దైవగతిం జింతించి శోకింపక యిట్లనియె.

7-402-ఆటవెలది

అమరు లైన దనుజు లైనను నరు లైన
నెంత నిపుణు లైన నెవ్వరైన
దైవికార్థచయముఁ దప్పింపఁగా లేరు
వలదు దనుజులార! వగవ మనకు.

7-403-వచనము

అని పలికె; అంత విష్ణుండు నైజంబు లైన ధర్మవిజ్ఞానవిద్యాతపో విరక్తి సమృద్ధి క్రియాశక్తివిశేషంబుల శంభునికిఁ బ్రాధాన్యంబు సమర్పించి రథసూత కేతు వర్మ బాణాసన ప్రముఖ సంగ్రామ సాధనంబులు చేసినం గైకొని.

7-404-మత్తేభ విక్రీడితము

శరి యై కార్ముకి యై మహాకవచి యై సన్నాహి యై వాహి యై
సరథుండై సనియంత యై సబలుఁడై సత్కేతనచ్ఛత్రుఁ డై
పరమేశుం డొక బాణమున్ విడిచెఁ దద్బాణానలజ్వాలలం
బురముల్ కాలె ఛటచ్ఛటధ్వని నభోభూమధ్యముల్ నిండగన్.

7-405-వచనము

ఇట్లు హరుండు దురవగాహంబు లైన త్రిపురంబుల నభిజిన్ముహూర్తంబున భస్మంబు చేసి కూల్చిన, నమర గరుడ గంధర్వ సాధ్య యక్ష వల్లభులు వీక్షించి జయజయశబ్దంబులు జేయుచుఁ గుసుమ వర్షంబులు వర్షించిరి; ప్రజలు హర్షించిరి; బ్రహ్మాదులు గీర్తించి; రప్సరసలు నర్తించిరి; దివ్య కాహళ దుందుభి

రవంబులును మునిజనోత్సవంబులును బ్రచురంబు లయ్యె; నిట్లు విశ్వజనీనం బగు త్రిపురాసురసంహారంబున నఖిలలోకులును సంతసిల్లి యుండ నయ్యవసరంబున.

7-406-ఆటవెలది

తృణకణముల భంగి ద్రిపురంబుల దహించి
పరముఁ డవ్యయుండు భద్రయశుఁడు
శివుఁడు పద్మజాది జేగీయమానుఁ డై
నిజనివాసమునకు నెమ్మిఁ జనియె.

7-407-వచనము

ఇట్లు నిజమాయావిశేషంబున మర్త్యలోకంబున విడంబించుచున్న విష్ణుని పరాక్రమవిధానంబులు మునిజనవంద్యమానంబు లై సకలలోకకల్యాణ ప్రధానంబులై యుండు" ననిన విని నారదునకు ధర్మనందనుం డిట్లనియె.

7-13-వర్ణాశ్రమ ధర్మంబులు

7-408-సీస పద్యము

అనఘాత్మ! సకల వర్ణాశ్రమాచార స;
మ్మత ధర్మ మెయ్యది మానవులకు?
నే ధర్మమున నరుం డిద్ధ విజ్ఞానము;
భక్తియుఁ బ్రాపించుఁ? బద్మజునకు
సాక్షాత్సుతుండవు సర్వజ్ఞుఁడవు నీకు;

నెఱుఁగరానిది ధర్మ మింత లేదు;
నారాయణపరాయణస్వాంతు లనఘులు;
శాంతులు సదయులు సాధువృత్తి

7-408.1-ఆటవెలది

మెఱయుచున్న ఘనులు మీవంటి వా రెద్ది
పరమధర్మ మనుచు భక్తిఁ దలఁతు
రట్టి ధర్మరూప మఖిలంబు నెఱిఁగింపు;
వినఁగ నిచ్చ గలఁదు విమలచరిత!

7-409-వచనము

అనిన నారదుండు ధర్మరాజుం జూచి "దాక్షాయణి యందు నిజాంశంబున నవతరించి భువనశోభనంబుకొఱకు బదరికాశ్రమంబునఁ దపోనిరతుండయి యున్న నారాయణునివలన సనాతనంబగు ధర్మంబు వింటి; నది చెప్పెద; సకల వర్ణంబుల జనులకు సత్యంబును, దయయును, నుపవాసాది తపంబును, శౌచంబును, సైరణయును, సదసద్వివేకంబును, మనోనియమంబును, బహిరింద్రియ జయంబును, హింసలేమియును, బ్రహ్మచర్యంబును, దానంబును, యథోచితజపంబును, సంతోషంబును, మార్దవంబును, సమదర్శనంబును, మహాజనసేవయు, గ్రామ్యంబులయిన కోరికలు మానుటయు, నిష్ఫలక్రియలు విడుచుటయు, మితభాషిత్వంబును, దేహంబు గాని తన్ను వెదకికొనుటయు, నన్నోదకంబులు ప్రాణులకుం బంచి యిచ్చుటయుఁ, బ్రాణులందు దేవతాబుద్ధియు, నాత్మబుద్ధిం జేయుటయు, శ్రీనారాయణచరణస్మరణ కీర్తన శ్రవణ

సేవార్చన నమస్కార దాస్యాత్మసమర్పణ సఖ్యంబు లనియెడి త్రింశల్లక్షణంబులు గలుగ వలయు; నందు సత్కులాచారుం డయి మంత్రవంతంబు లయిన గర్భాదానాదిసంస్కారంబు లవిచ్ఛిన్నంబులుగాఁ గలవాఁడు ద్విజుండు ద్విజునకు యజన యాజనాధ్యయ నాధ్యాపన దానప్రతిగ్రహంబు లను షట్కర్మంబులు విహితంబులు రాజునకుఁ బ్రతిగ్రహ వ్యతిరిక్తంబు లయిన యజనాది కర్మంబులయిదును బ్రజాపాలనంబును బ్రాహ్మణులుగానివారివలన దండశుల్కాదులు గొనుటయు విహిత కర్మంబులు; వైశ్యునికిఁ గృషి వాణిజ్య గోరక్షణాది కర్మంబులును బ్రాహ్మణకులానుసరణంబులును విహితంబులు; శూద్రునకు ద్విజ శుశ్రూష జేయవలయు.

7-410-సీస పద్యము

విను కర్షణాదికవృత్తికంటెను మేలు;
 యాచింపనొల్లని యట్టివృత్తి;
ప్రాప్తంబు గైకొని బ్రతుకుకంటెను లెస్స;
 యనుదినంబును ధాన్య మడిగికొనుట;
యాయవారముకంటె నధిక కళ్యాణంబు;
 పఱిగ యెన్నుల ధాన్యభక్షణంబు;
శిలవృత్తికంటెను శ్రేయ మాపణముల;
 బడ్డగింజలు దిని బ్రదుకుఁ గనుట

7-410.1-ఆటవెలది

యెడరుచోట నృపతికిఁ నాల్గువృత్తులుఁ
దగుఁ; బ్రతిగ్రహంబు దగదు; తలఁప
నాపదవసరముల నధముఁ డెక్కువజాతి
వృత్తి నున్న దోషవిధముగాదు.

7-411-వచనము

వినుము; శిలవృత్తియు నుంఛవృత్తియు ఋత మనియు నయాచిత వృత్తి యమృతమనియు యాచ్ఞావృత్తి మృతమనియుఁ గర్షకవృత్తి ప్రమృత మనియు నెన్నుదురు; అట్టి వృత్తు లెఱింగి జీవించుట మేలు; వాణిజ్యంబు సత్యానృతమనియు; శ్వవృత్తి నీచసేవ యనియుఁ బలుకుదురు; సర్వవేదమయుండు బ్రాహ్మణుండు; సర్వదేవ మయుండు క్షత్రియుండు; బ్రాహ్మణ క్షత్రియులకు నీచసేవనంబు కర్తవ్యంబు గాదు.

7-412-కంద పద్యము

దమమును శౌచముఁ దపమును
శమమును మార్దవముఁ గృపయు సత్యజ్ఞాన
క్షమలును హరిభక్తియు హ
ర్షము నిజలక్షణము లగ్రజాతికి నధిపా!

7-413-ఉత్పలమాల

శౌర్యము దానశీలముఁ బ్రసాదము నాత్మజయంబుఁ దేజమున్
ధైర్యము దేవభక్తియును ధర్మము నర్థముఁ గామమున్ బుధా
చార్యముకుందసేవలును సత్కృతియుం బరితోషణంబు స
ద్వీర్యము రక్షణంబుఁ బృథివీవరశేఖర! రాజచిహ్నముల్.

7-414-కంద పద్యము

ధర్మార్థకామవాంఛయు
నిర్మల గురుదేవ విప్ర నివహార్చనముల్
నిర్మదభావముఁ బ్రమదము
శర్మకరత్వమును వైశ్యజనలక్షణముల్.

7-415-ఉత్పలమాల

స్తేయము లేనివృత్తియు శుచిత్వము సన్నుతియున్ నిజేశులన్
మాయలు లేక డాయుటయు మంత్రము జెప్పక పంచయజ్ఞముల్
చేయుటయున్ ధరామరుల సేవయు గోవులరక్షణంబు న
న్యాయములేమియున్ మనుజనాథ! యెఱుంగుము శూద్రధర్మముల్.

7-416-సీస పద్యము

నిలయము పాటించి నిర్మలదేహ యై;
శృంగార మేప్రొద్దుఁ జేయవలయు
సత్యప్రియాలాపచతురయై ప్రాణేశు;

చిత్తంబు ప్రేమ రంజింపవలయు
దాక్షిణ్య సంతోష ధర్మ మేధాదుల;
దైవత మని ప్రియుఁ దలఁపవలయు
నాథుఁ డే పద్ధతి నడచు నా పద్ధతి;
నడచి తద్బంధుల నడపవలయు

7-416.1-ఆటవెలది
మార్దవమునఁ బతికి మజ్జన భోజన
శయన పాన రతులు జరపవలయు
విభుఁడు పతితుఁడైన వెలఁది పాతివ్రత్య
మహిమఁ బుణ్యుఁ జేసి మనుపవలయు.

7-417-కంద పద్యము
తరుణి దన ప్రాణవల్లభు
హరిభావముగా భజించి యతఁడున్ తానున్
సిరికైవడి వర్తించును
హరిలోకము నందు సంతతానందమునన్.

7-418-కంద పద్యము
ఉపవాసంబులు వ్రతములు
దపములు వేయేల భర్త దైవత మని ని

ష్కపటతఁ గొల్చిన సాధ్వికి
నృపవర! దుర్లభము లేదు నిఖిలజగములన్.

7-419-వచనము

మఱియు సంకరజాతు లయిన రజక చర్మకారక నట బురడ కైవర్తక మ్లేచ్ఛ భిల్లు లను నంత్యజాతు లేద్వురకును జండాల పుల్కస మాతంగ జాతులకును నాయా కులాగతంబు లైన వృత్తులఁ జౌర్యహింసాదులు వర్జించి సంచరింపవలయు; మానవులకుఁ బ్రతియుగంబున నైసర్గికంబులైన ధర్మంబులు రెండు లోకంబు లందును సుఖకరంబు లని వేదవిదులైన పెద్దలు చెప్పుదురు; కారుకారున దున్నెడు క్షేత్రంబు లావు చెడు; నందు జల్లిన బీజంబులు నిస్తేజంబు లై యుండి లెస్సగ నంకురింపవు; నిరంతంర ఘృతధారావర్షంబున దహనునకు దాహకత్వంబు లేక శాంతిం జెందు; నందు వేల్చిన హవ్యంబులు ఫలింపవు; తద్విధంబున ననవరతకామానుసంధానంబునఁ గామోన్ముఖంబైన చిత్తంబు కామంబులం దనిసి నిష్కా మంబై విరక్తి నొందుం; గావున సత్త్వస్వభావంబుతోడ నెప్పుడుఁ దప్పక నిజవంశానుగత విహితధర్మంబున వర్తించు నరుండు మెల్లన స్వాభావికకర్మపరత్వంబు విడిచి ముక్తి నొందు; జాతి మాత్రంబునఁ బురుషునికి వర్ణంబు నిర్దేశింపం బనిలేదు; శమదమాది వర్ణలక్షణ వ్యవహారంబులఁ గనవలయు" నని మఱియు నారదుం డిట్లనియె.

7-420-కంద పద్యము

క్రమమున వర్ణంబుల చి
హ్నము లెల్లను జెప్పఁబడియె నాశ్రమముల ధ

ర్మము లెఱిఁగించెద నన్నియు
సమదాహితహృదయశూల! సదమలశీలా!

7-421-వచనము

వినుము; బ్రహ్మచారి మౌంజీ కౌపీన యజ్ఞోపవీత కృష్ణాజిన పాలాశ దండ కమండలు ధరుండును, సంస్కారహీన శిరోరుహుండును, దర్భహస్తుండును, శీలప్రశస్తుండును, మౌనియు నై త్రిసంధ్యంబును బ్రహ్మగాయత్రి జపియించుచు సాయంప్రాతరవసరంబులు నర్క పావక గురు దేవతోపాసనంబులు చేయుచు గురుమందిరంబునకుం జని దాసుని చందంబున భక్తి వినయ సౌమనస్యంబులు గలిగి వేదంబు చదువుచు నధ్యయ నోపక్రమావసానంబుల గురుచరణంబులకు నమస్కరించుచు రేపుమాపును విహిత గృహంబుల భిక్షించి భైక్ష్యంబు గురువునకు నివేదించి యనుజ్ఞ గొని మితభోజనంబు కావించుచు నర్హకాలంబుల నుపవసించుచు నంగనలందు నంగనాసక్తులందుం బ్రయోజనమాత్ర భాషణంబు లొనర్చుచు గురు పరాంగనలవలన నభ్యంగ కేశప్రసాధన శరీరమర్దన మజ్జన రహస్య యోగంబులు వర్జించుచు గృహంబున నుండక జితేంద్రియత్వంబున సత్యభాషణుం డయి సంచరింపవలయు.

7-422-ఆటవెలది

పొలఁతి దావవహ్ని పురుషుఁ డాజ్యఘటంబు
కరఁగ కుండ రాదు కదిసెనేని
బ్రహ్మ యైనఁ గూఁతుఁ బట్టకమానఁడు
వడుగు కింతి పొత్తు వలదు వలదు.

7-423-వచనము

వినుము; స్వరూపసాక్షాత్కారంబున దేహి బహిరింద్రియాదికం బయిన యింతయు నాభాసమాత్రంబుగా నిశ్చయించి యొందాఁక జీవుండు స్వతంత్రుఁ డయిన యీశ్వరుండు గాకుండు నంతదడవు నంగన యిది పురుషుండ నే ననియెడి భేదబుద్ధి మానుట కర్తవ్యంబు గాదు; బ్రహ్మచారి యతి గృహస్థులం దెవ్వఁ డైనఁ జిత్తంబు పరి పక్వంబు గాక యద్వైతానుసంధానంబుజేసిన మూఢుండగుంగావున రహస్యంబునఁ బుత్రిక నైనం డాయకుండవలయు.

7-424-చంపకమాల

శిరమున మేన సంస్కృతులు చేయక చందనభూషణాద్యలం
కరణము లెల్ల మాని ఋతుకాలములన్ నిజభార్యఁ బొందుచుం
దరుణుల జూడఁ బాఱక ధృతవ్రతుఁడై మధు మాంస వర్జి యై
గురుతరవృత్తితో మెలఁగు కోవిదుఁ డొక్క గృహస్థు భూవరా!

7-425-వచనము

మఱియు ద్విజుండు గృహస్థుండై గురువువలన నుపనిషదంగ సహితంబైన వేదత్రయంబును బఠియించి నిజాధికారానుసారంబుగ నర్థవిచారంబు జేసి తన బలంబుకొలంది గురువులకు నభీష్టంబు లొసంగి గృహంబున నొండె వనంబున నొండె నైష్ఠికత్వంబు నాశ్రయించి యొండె బ్రాణులతోడ జీవించుచు గురువు నందు నగ్ని యందు నాత్మ యందు సర్వభూతంబు లందు నచ్యుతదర్శనంబు

జేయుచు నింద్రియవ్యసనాది మగ్నుండుగాక యెఱుక గలిగి వర్తించుచు పరబ్రహ్మంబు నొందు.

7-426-కంద పద్యము

వినుము; వనప్రస్థునకున్
మునికథితము లైన నియమములు గల వా చో
ప్పున వనగతుఁడై మెలఁగెడి
ఘనుఁడు మహర్లోకమునకు గమనించు నృపా!

7-427-వచనము

అటమీఁద గృహస్థాశ్రమంబు విడిచి వనంబునకుం జని దున్నక పండెడి నీవారాదికంబు లగ్నిపక్వంబు జేసి యొండె నామంబులు చేసి యొండె నర్కపక్వంబులైన ఫలాదు లొండె భక్షింపుచు వన్యాహారంబుల నిత్యకృత్యంబులయిన చరుపురోడాంశంబు లొనర్చుచుఁ బ్రతిదినంబును బూర్వ సంచితంబులు పరిత్యజించి నూతన ద్రవ్యంబులు సంగ్రహించుచు నగ్నికొఱకుఁ బర్ణశాల యైనఁ బర్వతకందరం బయిన నాశ్రయించుచు హిమ వాయు వహ్ని వర్షాతపంబులకు సహించుచు నఖశ్మశ్రు కేశతనూరుహంబులు ప్రసాధితంబులు జేయక జటిలుండై వసియించుచు దండాజిన కమండలు వల్కల పరిచ్ఛదంబులు ధరియించి పండ్రెండైన నెనిమిదైన నాలుగైన రెండైన నొక వత్సరంబయినఁ దపః ప్రయాసంబున బుద్ధి నాశంబు గాకుండ ముని యై చరించుచు దైవవశంబున జరారోగంబులచేతఁ జిక్కి నిజ ధర్మానుష్ఠాన సమర్థుండు గాని సమయంబున నిరశన వ్రతుం డయి యగ్నుల నాత్మారోపణంబు జేసి సన్యసించి యాకాశంబు

నందు శరీరరంధ్రంబులును, గాలి యందు నిశ్శ్వాసంబును, దేజంబు లోపల నూష్మంబును, జలంబుల రసంబును, ధరణి యందు శల్య మాంస ప్రముఖంబులును, వహ్ని యందు వ్యక్తంబుతోడ వాక్కును, నింద్రుని యందు శిల్పంబుతోడఁ గరంబులును, విష్ణుని యందు గతితోడఁ బదంబులును, బ్రజాపతి యందు రతితోడ నుపస్థంబును, మృత్యువందు విసర్గంబుతోడఁ బాయువును, దిక్కులందు శబ్దంబు తోడ శ్రోత్రంబును, వాయు వందు స్పర్శంబుతోడ ద్వక్కును, సూర్యు నందు రూపంబుతోడఁ జక్షువులును, సలిలంబు లందుఁ బ్రచేతస్స హిత యయిన జిహ్వయు, క్షితి యందు గంధ సహితం బయిన ఘ్రాణంబును, జంద్రుని యందు మనోరథంబులతోడ మనంబును, గవియైన బ్రహ్మ యందు బోధంబుతోడ బుద్ధియు, రుద్రుని యందహంకారంబుతోడ మమత్వంబును, క్షేత్రజ్ఞుని యందు సత్త్వంబు తోడ జిత్తంబును. బరంబు నందు గుణంబులతోడ వైకారికంబును, డిందించి యటమీఁదఁ బృథివి యందుఁ బృథివిని జలంబునందు జలంబును దేజంబు నందుఁ దేజంబును వాయువు నందు వాయువును గగనంబు నందు గగనంబును నహంకారతత్త్వంబు నందు నహంకారంబును మహత్తత్త్వంబు నందు మహత్తత్త్వంబును బ్రకృతి యందు బ్రకృతిని నక్షరుండైన పరమాత్మ యందు లయంబు నొందించి చిన్మాత్రావశేషితుం డయిన క్షేత్రజ్ఞుని నక్షరత్వంబున నెఱింగి ద్వయరహితుండై దగ్ధకాష్ఠుండైన వహ్ని చందంబున బరమాత్మ యైన నిర్వికారబ్రహ్మంబునందు లీనుండ గావలయు.

7-428-కంద పద్యము

అనఘ! వనప్రస్థుండై

చని తద్ధర్మంబు లిట్లు సలుపుచు మఱియున్

మనెనేని సన్న్యసింపం
జను నటమీఁదటను ముక్త సంగత్వమునన్.

7-429-వచనము

ఇట్లు వానప్రస్థాశ్రమంబు జరపి సన్న్యసించి దేహమాత్రావశిష్టుండును నిరపేక్షుండును బిక్షుండును నిరాశ్రయుండును నాత్మారాముండును సర్వభూతసముండును శాంతుండును సమచిత్తుండును నారాయణపరాయణుండును నై కౌపీనం బను నాచ్ఛాదకమాత్రం బయిన వస్త్రంబు ధరియించి దండాదివ్యతిరిక్తంబులు విసర్జించి యాత్మపరంబులుగాని శాస్త్రంబులు వర్జించి గ్రహనక్షత్రాది విద్యల జీవింపక భేదవాదంబులయిన తర్కంబులు దర్కింపక యెందును బక్షీకరింపక శిష్యులకు గ్రంథంబులు వంచించి యుపన్యసింపక బహువిద్యల జీవింపక మఠాదివ్యాపారంబుల నుల్లసిల్లక పెక్కుదినంబు లొక్కయెడ వసియింపక యూరూర నొక్కొక్క రాత్రి నిలుచుచుఁ గార్యకారణవ్యతిరిక్తం బయిన పరమాత్మ యందు విశ్వంబు దర్శించుచు సదసన్మయంబయిన విశ్వంబు నందు బరబ్రహ్మంబయిన యాత్మ నవలోకించుచు జాగరణ స్వప్న సంధి సమయంబుల నాత్మనిరీక్షణంబు చేయుచు నాత్మకు బంధమోక్షణంబులు యామాత్రంబులుగాని వస్తుప్రకారంబున లేవనియును దేహంబునకు జీవితంబు ధ్రువంబు గాదనియును మృత్యువు ధ్రువంబనియును నెఱుంగుచు భూతదేహంబుల సంభవనాశంబులకు మూలంబయిన కాలంబు బ్రతీక్షించుచు నివ్విధంబున జ్ఞానోత్పత్తి పర్యంతంబుఁ జరియించి యటమీఁద విజ్ఞానవిశేషంబు సంభవించినఁ బరమహంసుండయి దండాదిచిహ్నంబులు ధరియించి యొండె ధరియింపక యొండె బహిరంగవ్యక్తచిహ్నుండు గాక యంతరంగవ్యక్తంబయిన యాత్మానుసంధానంబు

గలిగి మనీషియై బాహ్యానుసంధానభావంబున మనుష్యులకుఁ దనవలన నున్మత్త బాలమూకల తెఱంగుఁ జూపుచుండవలయు.

7-14-ప్రహ్లాదాజగర సంవాదము

7-430-కంద పద్యము

మునివల్లభుఁ డజగరుఁ డను
సునయుండు హిరణ్యకశిపు సూనుండును ము
న్నొనరించిన సంవాదము
వినుమీ యర్థంబునందు వెలయు నరేంద్రా!

7-431-వచనము

తొల్లి భగవత్ప్రియుం డయిన ప్రహ్లాదుండు కతిపయామాత్య సమేతుండై లౌకికతత్వంబు నెఱింగెడికొఱకు లోకంబుల సంచరించుచు నొక్కనాఁడు కావేరీతీరంబున సహ్యపర్వతతటంబున ధూళిధూసరితంబు లయిన కరచరణాద్యవయవంబులతోడ గూఢంబైన నిర్మల తేజంబుతోఁ గర్మాకారవచోలింగ వర్ణాశ్రమాదుల నెవ్వరికి నెఱుంగఁ బడక నేల నింద్రించుచు నజగర వ్రతధరుండైన మునిం గని డాయం జని విధివత్ప్రకారంబున నర్చించి మునిచరణంబులకు శిరంబు మోపి మ్రొక్కి యతని చరిత్రంబు దెలియ నిచ్ఛయించి యిట్లనియె.

7-432-సీస పద్యము

భూమి నుద్యోగి యై భోగి యై యుండెడి;
నరుని కైవడి మునినాథ! నీవు

ఘనశరీరము దాల్చి కదలవు చిత్ర ము;
 ద్యమయుక్తునకుఁ గాని ధనము లేదు
ధనవంతునకుఁ గాని తగు భోగములు లేవు;
 భోగికిఁ గాని సంపూర్ణమైన
తనువు లే దుద్యోగధనభోగములు లేక;
 నేల నూరక పడి నిద్ర పోవు

7-432.1-ఆటవెలది

నీకు నెట్లు గలిగె నిరుపమ దేహంబు
సముఁడ వార్యుఁడవు విశారదుఁడవు
బుద్ధినిధివి జనులఁ బొగడవు దెగడవు
నిద్ర ప్రతిదినంబు నిలుప నేల?

7-433-వచనము

అని యిట్లు ప్రహ్లాదుం డడిగిన వికసితముఖుం డయి మునీంద్రుండు తదీయ మధురాలాపసుధారసప్రవాహంబులు కర్ణంబులఁ బరిపూర్ణంబులైన నతని నవలోకించి యిట్లనియె.

7-434-సీస పద్యము

ఆంతరంగికదృష్టి నంతయు నెఱుఁగుదు;
 వార్యసమ్మతుఁడ వీ వసురవర్య!

విశ్వజంతువుల ప్రవృత్తి నివృత్తిల;
క్షణముల నీ యెఱుంగనివి లేవు
భగవంతుఁ డగు హరి పాయక నీ మనో;
వీథి రాజిల్లుచు వెలుఁగుఁజేని
క్రమమున బహుళాంధకారంబు బరిమార్చుఁ;
బరమ సాత్వికుఁడవు భద్రబుద్ధి

7-434.1-ఆటవెలది

పైన నీవు నన్ను నడిగెదు గావున
విన్న ధర్మ మెల్ల విస్తరింతు
నిన్నుఁ జూడఁ గలిగె నీతోడి మాటలు
నాత్మశుద్ధి గలిగె ననఘచరిత!

7-435-వచనము

వినుము; ప్రవాహకారిణి యై విషయంబులచేతం బూరింపరాని తృష్ణచేతం బడి కర్మంబులఁ బరిభ్రామ్యమాణుండ నైన నేను నానావిధ యోనుల యందుఁ బ్రవేశించుచు వెడలుచు నెట్టకేలకు మనుష్య దేహంబు ధరియించి యందు ధర్మంబున స్వర్గద్వారంబును నధర్మంబున శునకసూకరాది తిర్యగ్జంతు యోని ద్వారంబుల నొంది క్రమ్మఱ మనుష్యుండై పుట్టవలయు నని వివేకించి సుఖరక్షణదుఃఖ మోక్షంబులకొఱకు ధర్మంబు చేయు దంపతుల వ్యవహారంబు గని సర్వక్రియానివృత్తి గలిగిన జీవుండు స్వతంత్రుండై ప్రకాశించు నని నిర్ణయించి భోగంబులు మనోరథజాతమాత్రంబులు గాని శాశ్వతంబులు గావని పరీక్షించి

నివృత్తుండనై యుద్యోగంబు లేక నిద్రించుచుఁ బ్రారబ్ధభోగంబు లననుభవించుచు నుండుదు; ఇవ్విధంబునఁ దనకు సుఖరూపంబైన పురుషార్థంబు దన యందుఁ గలుగుట యెఱుంగక పురుషుండు శైవాలజాల నిరుద్ధంబు లైన శుద్ధజలంబుల విడిచి యెండమావులు జలంబు లని పాఱెడు మూఢుని వడువున సత్యంబుగాని ద్వైతంబుఁ జొచ్చి ఘోరసంసారచక్ర పరిభ్రాంతుం డై దైవతంత్రంబు లైన దేహాదులచేత నాత్మకు సుఖంబును దుఃఖనాశంబునుం గోరుచు నిరీశుం డైనవాని ప్రారంభంబులు నిష్ఫలంబు లగు; అదియునుం గాక మర్త్యునకు ధనంబు ప్రాప్తంబయిన నది దుఃఖకరంబు గాని సుఖకరంబు గాదు; లోభవంతు లయిన ధనవంతులు నిద్రాహారంబులు లేక రాజ చోర యాచక శత్రు మిత్రాది సర్వస్థలంబు లందును శంకించుచు దానభోగంబులు మఱచి యుండుదురు; ప్రాణార్థవంతులకు భయంబు నిత్యంబు; శోకమోహ భయక్రోధ రాగ శ్రమాదులు వాంఛామూలంబులు; వాంఛ లేకుండవలయును.

7-436-మత్తేభ విక్రీడితము

సరఘల్ గూర్చిన తేనె మానవులకున్ సంప్రాప్త మైనట్లు లో
భ రతుల్ గూర్చిన విత్తముల్ పరులకుం బ్రాపించుఁ బ్రాప్తాశి యై
తిరుగం బోని మహోరగంబు బ్రదుకున్ దీర్ఘాంగమై యుండియుం
జిరకాలం బగు వాని వర్తనములం జింతించి యేకాంతి నై.

7-437-కంద పద్యము

అజగరమును జుంటీఁగయు
నిజగురువులుగాఁ దలంచి నిశ్చింతుఁడ నై

విజనస్థలిఁ గర్మంబుల
గజిబిజి లేకున్నవాఁడ గౌరవవృత్తిన్.

7-438-సీస పద్యము

అజిన వల్కల దుకూలాంబరంబులు గట్టి;
 యైన గట్టక యైన నలరుచుండు;
నాందోళికా రథ హయ నాగములనెక్కి;
 యైన నెక్కక యైన నరుగుచుండుఁ;
గర్పూర చందన కస్తూరికా లేప;
 మైన భూరజ మైన నలదికొండు;
భర్మ శయ్యల నైనఁ బర్ణ శిలా తృణ;
 భస్మంబులం దైన బండు చుండు;

7-438.1-ఆటవెలది

మానయుక్త మైన మానహీనం బైనఁ
దీయ నైన మిగులఁ దిక్త మైన
గుడుతు సగుణ మైన గుణవర్జితం బైన
నల్ప మైనఁ జాల నధిక మైన

7-439-కంద పద్యము

లే దని యెవ్వరి నడుగను
రా దని చింతింపఁ బరులు రప్పించినచోఁ
గా దని యెద్దియు మానను
ఖేదము మోదమును లేక క్రీడింతు మదిన్.

7-440-కంద పద్యము
నిందింప బరుల నెన్నఁడు
వందింప ననేక పీడ వచ్చిన మది నా
క్రందింప విభవముల కా
నందింపఁ బ్రకామ వర్తనంబున నధిపా!

7-441-వచనము
ఇట్లు గోరికలు లేక యొక్క సమయంబున దిగంబరుఁడనై పిశాచంబు చందంబున నుండుచుఁ బెక్కు దినంబులుం గోలెఁ బెనుఁబాఁప వర్తనంబుఁ గైకొని నిమీలితలోచనత్వంబున నేకాంతభావంబు విష్ణుని యందు జేర్చి వికల్పంబు భేదగ్రాహకచిత్తవృత్తులఁ జిత్తంబు నర్థరూప విభ్రమంబు గల మనంబు నందు మనంబును నహంకారంబు నందు నహంకారంబును మాయ యందు మాయను నాత్మానుభూతి యందు లయంబు నొందించి సత్యంబు దర్శించుచు విరక్తి నొంది స్వానుభవంబున నాత్మస్థితుండనై యుండుదు; నీవు భగవత్పరుండవు గావున రహస్యం బైన పరమహంసధర్మంబు స్వానుభవగోచరం బైన తెఱంగున నీకు హృద్గోచరంబగు నట్లు చెప్పితి" ననిన విని.

7-442-కంద పద్యము

ఘను నజగరమునివల్లభు
దనుజేంద్రుఁడు పూజ చేసి తగ వీడ్కొని నె
మ్మనమున సంతోషించుచుఁ
జనియెన్ నిజ గేహమునకు శశికులతిలకా!

7-443-వచనము

అనిన యుధిష్ఠిరుం డిట్లనియె.

7-444-కంద పద్యము

ననుఁ బోఁటి జడగృహస్థుఁడు
మునివల్లభ! యిట్టి పదవి మోదంబున నే
యనువునఁ జెందును వేగమ
వినిపింపుము నేఁడు నాకు విజ్ఞాననిధీ!

7-15-ఆశ్రమాదుల ధర్మములు

7-445-వచనము

అనిన నారదుం డిట్లనియె "గృహస్థుం డయినవాఁడు వాసుదేవార్పణంబుగా గృహోచితక్రియ లనుసంధించుచు మహామునుల సేవించి వారల వలన నారాయణ దివ్యావతార కథాకర్ణనంబు చేయుచు నయ్యైవిహితకాలంబుల శాంతజనులం గూడి మెలంగుచు బుత్రమిత్ర కళత్రాది సంగంబులు గలల వంటి

వని యెఱుంగుచు లోపల నాసక్తి లేక సక్తునికైవడి వెలుపలఁ బురుషకారంబు లొనర్చుచుఁ దగులంబు లేక విత్తంబు లిచ్చి జనక సుత సోదర సఖ జ్ఞాతిజనుల చిత్తంబులు సమ్మదాయత్తంబులు గావించుచు ధనధాన్య విధాన దైవ లబ్ధంబులవలన నభిమానంబు మాని యనుభవించుచు గృహక్షేత్రంబులఁ జొచ్చి యుదరపూరణమాత్రంబు దొంగిలినవాని దండింపక భుజగ మృగ మూషిక మర్కట మక్షికా ఖరోష్ట్రంబుల హింసింపక పుత్రుల భంగి నీక్షించుచు దేశకాలదైవంబుల కొలందిని ధర్మార్థ కామంబులఁ బ్రవర్తించుచు శునక పతిత చండాలాదులకైన భోజ్య పదార్థంబులు దగిన భంగి నిచ్చుచు నిజవృత్తిలబ్ధంబు లగు నశనాదులచేత దేవ ఋషి పితృ భూత మానవుల సంతర్పించుచుఁ బంచ మహాయజ్ఞావశేషంబుల నంతర్యామి పురుష యజనంబును నాత్మ జీవనోపాయంబును సమర్థించుచు నుండవలయు.

7-446-ఆటవెలది

జనక గురుల నైనఁ జంపు నర్థమున కై
ప్రాణమైన విడుచు భార్యకొఱకు
నట్టి భార్యఁ బురుషుఁ డతిథి శుశ్రూష చే
యించి గెలుచు నజితు నీశు నైన.

7-447-ఆటవెలది

పరముఁ డీశ్వరుండు బ్రాహ్మణముఖమున
నాహరించి తుష్టుఁ డయిన భంగి

నగ్నిముఖము నందు హవ్యరాసులు గొని
యైనఁ దుష్టి నొందఁ డనఘచరిత!

7-448-వచనము

కావున గృహస్థుండు బ్రాహ్మణు లందును దేవత లందును మర్త్య పశుప్రముఖ జాతులందును నంతర్యామియు బ్రాహ్మణాననుండును నైన క్షేత్రజ్ఞు నందు నయ్యై కోరికలు సమర్పించి సంతర్పణంబు జేయవలయు బాద్రపదంబునఁ గృష్ణపక్షంబు నందును దక్షిణోత్తరాయణంబు లందును రేయింబగలు సమమైనకాలంబు లందును వ్యతీపాతంబు లందును దినక్షయంబు నందును సూర్యచంద్రగ్రహణంబు లందును శ్రవణ ద్వాదశి యందును వైశాఖ శుక్ల తృతీయ యందును గార్తిక శుక్ల నవమి యందును హేమంత శిశిరంబుల లోను నాలుగష్టక లందును మాఘ శుక్ల సప్తమి యందును మాస నక్షత్రంబులతోడం గూడిన పున్నము లందును ద్వాదశితోడం గూడిన యుత్తరాత్రయ శ్రవణానురాధ లందును నుత్తరాత్రయ సహితంబు లయిన యేకాదశుల యందును జన్మనక్షత్రయుక్త దివసంబు లందును మఱియుఁ బ్రశస్తకాలంబు లందును జననీజనకబంధు జనులకు శ్రాద్ధంబులును జప హోమ స్నాన వ్రతంబులును దేవ బ్రాహ్మణసమారాధనంబులును నాచరింపవలయు భార్యకుఁ బుంసవనాదికంబును నపత్యంబునకు జాతకకర్మాదికంబును దనకు యజ్ఞదీక్షాదికంబును బ్రేతజనులకు దహనాదికంబును మృతదివసంబున సాంవత్సరికంబును జరుపవలయు.

7-449-మత్తేభ విక్రీడితము

విను మే దేశములన్ దయాగుణతపోవిద్యాన్వితం బైన వి
ప్రనికాయంబు వసించు, నే స్థలములన్ భాగీరథీముఖ్య వా
హినులుండున్, హరిపూజ లెయ్యెడల భూయిష్ఠప్రకారంబులం
దనరున్, భూవర! యట్టి చోటులఁ దగున్ ధర్మంబులం జేయఁగన్.

7-450-కంద పద్యము

హరి యందు జగము లుండును
హరిరూపము సాధుపాత్ర మందుండు శివం
కర మగు పాత్రము గలిగిన
నరయఁగ నది పుణ్యదేశ మనఘచరిత్రా!

7-451-వచనము

మఱియు గురుక్షేత్రంబును, గయాశీర్షంబును, బ్రయాగంబును, బులహాశ్రమంబును, నైమిశంబును, ఫాల్గుణంబును, సేతువును, బ్రభాసంబును, గుశస్థలియును, వారణాసియు, మధురాపురియును, బంపా బిందు సరోవరంబులును, నారాయణాశ్రమంబును, సీతారామాశ్రమంబును, మహేంద్ర మలయాదులయిన కులాచలంబులును, హరిప్రతిమార్చన ప్రదేశంబులును, హరిసేవాపరులయిన పరమభాగవతులు వసించెడి పుణ్యక్షేత్రంబులును శుభకాముండైనవాఁడు సేవింపవలయు.

7-452-ఆటవెలది

భూవరేంద్ర! యిట్టి పుణ్యప్రదేశంబు
లందు నరుడు చేయు నట్టి ధర్మ
మల్పమైన నది సహస్రగుణాధిక
ఫలము నిచ్చు హరికృపావశమున.

7-453-వచనము

వినుము; చరాచరంబయిన విశ్వమంతయు విష్ణుమయం బగుటం జేసి పాత్ర నిర్ణయ నిపుణులైన విద్వాంసులు నారాయణుండు ముఖ్యపాత్రంబని పలుకుదురు; దేవఋషులును బ్రహ్మపుత్రులైన సనకాదులును నుండ భవదీయ రాజసూయంబున నగ్రపూజకు హరి సమ్మతుం డయ్యె; ననేక జంతుసంఘాతకీర్ణంబైన బ్రహ్మాండపాదపంబునకు నారాయణుండు మూలంబు; తన్నిమిత్తంబు నారాయణ సంతర్పణంబు సకలజంతుసంతర్పణం బని యెఱుంగుము; ఋషి నర తిర్య గమర శరీరంబులు పురంబులు వాని యందుఁ దారత మ్యంబులతోడ జీవరూపంబున భగవంతుడయిన హరి వర్తించుటం జేసి పురుషుండనఁ బ్రసిద్ధుం డయ్యె; నందుఁ దిర్యగ్జాతుల కంటె నధికత్వంబు పురుషుని యందు విలసిల్లుటం జేసి పురుషుండు పాత్రంబు; పురుషులలోన హరి తనువైన వేదంబును ధరించుచు సంతోషవిద్యాతపోగరిష్ఠుండైన బ్రాహ్మణుండు పాత్రంబు; బ్రాహ్మణులలోన నాత్మజ్ఞాన పరిపూర్ణుండయిన యోగి ముఖ్యపాత్రం బని పలుకుదురు; పరస్పర పాత్రంబులకు సహింపని మనుష్యులకుఁ బూజనార్థంబుగాఁ ద్రేతాయుగంబు నందు హరి ప్రతిమలు గల్పింప బడియె; కొందఱు ప్రతిమార్చనంబు చేయుదురు; పాత్రపురుషద్వేషు లైనవారలకు నట్టి ప్రతిమార్చనంబు ముఖ్యార్థప్రదంబు గాదు; మందాధికారులకుఁ బ్రతిమార్చనంబు పురుషార్థప్రదం బగును.

7-454-ఆటవెలది

అఖిలలోకములకు హరి దైవతము చూడ
హరికి దైవతము ధరాధినాథ!
పదపరాగలేశ పంక్తిచేఁ ద్రైలోక్య
పావనంబు జేయు బ్రాహ్మణుండు.

7-455-వచనము

అట్టి బ్రాహ్మణజను లందుఁ గర్మనిష్ఠులుఁ దపోనిష్ఠులు వేదశాస్త్రనిష్ఠులు జ్ఞానయోగనిష్ఠులు నై కొందఱు వర్తింతు; రందు జ్ఞాననిష్ఠునికి ననంతఫలకామి యైన గృహస్థుండు పితృజనుల నుద్దేశించి కవ్యంబులును దేవతల నుద్దేశించి హవ్యంబులును బెట్టుట ముఖ్యంబు; దైవకార్యంబునకు నిరువుర నైన నొకరి నైన బిత్రుకార్యంబునకు మువ్వురి నైన నొకరినైన భోజనంబు చేయింప వలయు; ధనవంతున కైనను శ్రాద్ధవిస్తారంబు కర్తవ్యంబు గాదు; దేశకాలప్రాప్త కందమూలఫలాదికం బయిన హరి నైవేద్యంబున విధిచోదిత ప్రకారంబుగా శ్రద్ధతోడఁ బాత్రంబు నందుఁ బెట్టిన యన్నంబు గామదుహంబయి యక్షయ ఫలకారి యగు; ధర్మతత్త్వవేది యైనవాఁడు శ్రాద్ధంబులందు మాంస ప్రదానంబు జేయక భక్షింపక చరింపవలయు; కంద మూలాది దానంబున నయ్యెడి ఫలంబు పశుహింసనంబున సంభవింపదు; ప్రాణహింస చేయక వర్తించుట కంటె మిక్కిలి ధర్మంబు లేదు; యజ్ఞవిదు లైన ప్రోడలు నిష్కాములై బాహ్యకర్మంబులు విడిచి యాత్మ జ్ఞాన దీపంబులందుఁ గర్మమయంబు లయిన యజ్ఞంబుల నాచరింతురు.

7-456-కంద పద్యము

పశువులఁ బొరిగొని మఖములు
విశదములుగఁ జేయు బుధుని వీక్షించి తమున్
విశసనము చేయునో యని
క్రశిమన్ బెగడొందు భూతగణము నరేంద్రా!

7-457-వచనము

అదిగావున; ధర్మవేది యయినవాఁడు దైవప్రాప్తంబు లయిన కంద మూలాదికంబులచేత నిత్యనైమిత్తికక్రియలఁ జేయవలయు; నిజధర్మబాధకం బయిన ధర్మంబును, బరధర్మప్రేరితంబయిన ధర్మంబును, నాభాసధర్మంబును, బాషండధర్మంబును, గపటధర్మంబును ధర్మజ్ఞుండయినవాఁడు మానవలయు; నైసర్గికధర్మంబు దురితశాంతి సమర్థం బగు; నిర్ధనుండు ధర్మార్థంబు యాత్ర జేయుచు నైన ధనంబు గోరవలదు జీవనోపాయంబునకు నిట్టట్టుఁ దిరుగక కార్పణ్యంబు లేక జీవించుచు మహాసర్పంబు తెఱంగున సంతోషంబున నాత్మారాముండై యెద్దియుం గోరక బ్రదికెడి సుగుణునికిం గల సుఖంబు గామ లోభంబుల దశదిశలం బరిధావనంబు చేయువానికి సిద్ధింపదు; పాదరక్షలు గలవానికి శర్కరాకంటకాదుల వలన భయంబు లేక మెలంగ నలవడు భంగిఁ గామంబులవలన నివృత్తి గలవానికి నెల్లకాలంబును భద్రంబగు; ఉపస్థమునకును జిహ్వాదైన్యంబునకును బురుషుండు గృహపాలకశునకంబుకైవడి సంచరించుచు సంతుష్టి లేక చెడు; సంతోషిగాని విప్రుని విద్యా తపో విభవ యశంబులు నిరర్థకంబు లగు; ఇంద్రియలోలత్వంబున జ్ఞానంబు నశించు; సకల భూలోక భోగంబులు భోగించియు దిగ్విజయంబు

చేసియు బుభుక్షా పిపాసలవలనఁ గామపారంబును హింసవలనఁ గ్రోధపారంబును జేరుట దుర్లభంబు; సంకల్పవర్జనంబునం గామంబును, గామవర్జనంబునఁ గ్రోధంబును, నర్థానర్థదర్శనంబున లోభంబును, నద్వైతాను సంధానంబున భయంబును, నాత్మానాత్మ వివేకంబున శోకమోహంబులును, సాత్వికసేవనంబున దంభంబును, మౌనంబున యోగాంతరాయంబును, శరీర వాంఛ లేమిని హింసయు, హితాచరణంబున భూతజంబయిన దుఃఖంబును, సమాధిబలంబున దైవికవ్యథయు, బ్రాణాయామాదికంబున మన్మథవ్యథయు, సాత్త్వికాహారంబుల నిద్రయు, సత్త్వగుణంబున రజస్తమంబులును, నుపశమంబున సత్త్వంబును గురుభజనశలుఁడై శీలంబున జయింపవలయు.

7-458-కంద పద్యము

హరిమహిమ దనకుఁ జెప్పిన
గురువున్ నరుఁ డనుచుఁ దలఁచి కుంఠితభక్తిం
దిరుగు పురుషు శ్రమ మెల్లను
కరిశౌచము క్రియ నిరర్థకం బగు నధిపా!

7-459-ఉత్పలమాల

ఈ వనజాతనేత్రుఁ బరమేశు మహాత్ముఁ బ్రధానపూరుషున్
దేవశరణ్యు సజ్జనవిధేయు ననంతుఁ బురాణయోగ సం
సేవితపాదపద్ముఁ దమ చిత్తమునన్ నరుఁ డంచు లోకు లి
చ్ఛావిధిఁ జూచుచుండుదురు; సన్మతి లేక నరేంద్రచంద్రమా!

7-460-వచనము

వినుము; షడింద్రియంబులలోన నొకటియందుఁ దత్పరులై యిచ్ఛాపూరణ విధానంబులఁ జరితార్థుల మైతి మనువారలు ధారణాభ్యాస సమాధియోగంబుల సాధింప లేరు; కృషిప్రముఖంబులు సంసారసాధనంబులు గాని మోక్ష సాధనంబులు గావు; కుటుంబ సంగంబునఁ జిత్తవిక్షేపం బగు; చిత్తవిజయ ప్రయత్నంబున సన్న్యసించి సంగంబు వర్జించి మితంబయిన బిక్షాన్నంబు భక్షించుచు శుద్ధవివిక్త సమప్రదేశంబున నొక్కరుండు నాసీనుండై సుస్థిరత్వంబున బ్రణవోచ్చారణంబు చేయుచు రేచకపూరకకుంభకంబులఁ బ్రాణాపానంబుల నిరోధించి కామహతం బయిన చిత్తంబున బరిభ్రమణంబు మాని కామవిసర్జనంబు చేసి మరలు నంతకు నిజా నాసాగ్ర నిరీక్షణంబు చేయుచు నివ్విధంబున యోగాభ్యాసంబు చేయువాని చిత్తంబు కాష్ఠరహితంబయిన వహ్ని తెఱంగున శాంతిం బొందు కామాదుల చేత వేధింపఁబడక ప్రశాంత సమస్తవృత్తంబయిన చిత్తంబు బ్రహ్మసుఖ సమ్మర్శనంబున లీనంబై మఱియు నెగయ నేరదు.

7-461-మత్తేభ విక్రీడితము

ధరణీదేవుఁడు సన్న్యసించి యతియై ధర్మార్థకామంబులం
బరివర్జించి పునర్విలంబమునఁ దత్ప్రారంభి యౌనేని లో
భ రతిం గ్రక్కిన కూడు మంచి దనుచున్ భక్షించి జీవించు దు
ర్నరు చందంబున హాస్యజీవనుఁ డగున్ నానాప్రకారంబులన్.

7-462-కంద పద్యము

మలమునఁ గ్రిమియును బడు క్రియ
నిలబడు నొడ లాత్మ గాదు హేయం బనుచుం
దలఁతురు తజ్ఞులు పొగడుదు
రలసత నొడ లాత్మ యనుచు నజ్ఞు లిలీశా!

7-463-ఆటవెలది

వ్రతము మానఁదగదు వడుగు గుఱ్ఱనికిని
గ్రియలు మానఁదగదు గృహగతునికి
దపసి కూర నుండదగదు సన్న్యాసికిఁ
దరుణితోడి పొత్తు తగదు తగదు.

7-464-సీస పద్యము

రథము మేనెల్ల, సారథి బుద్ధి, యింద్రియ;
గణము గుఱ్ఱములు, పగ్గములు మనము,
ప్రాణాది దశవిధ పవనంబు లిరుసు, ధ;
ర్మాధర్మగతులు రథాంగకములు,
బహుళతరంబైన బంధంబు చిత్తంబు, ;
శబ్దాదికములు సంచారభూము,
లభిమాన సంయుతుం డయిన జీవుఁడు రథి, ;
ఘనతరప్రణవంబు కార్ముకంబు,

7-464.1-తేటగీతి

శుద్ధజీవుండు బాణంబు, శుభదమైన
బ్రహ్మ మంచిత లక్ష్యంబు, పరులు రాగ
భయ మదద్వేష శోక లోభప్రమోహ
మాన మత్సర ముఖములు మానవేంద్ర!

7-465-వచనము

ఇట్లు మనుష్య శరీరరూపం బయిన రథంబు దన వశంబు చేసికొని మహాభాగవతచరణకమలసేవానిశితం బయిన విజ్ఞానఖడ్గంబు ధరియించి శ్రీమన్నారాయణకరుణావలోకనబలంబున రాగాదిశత్రు నిర్మూలనంబు గావించి ప్రణవబాణాసనంబున శుద్ధజీవశరంబును సంధించి బ్రహ్మ మనియెడి గుఱి యందుఁ బడవేసి యహంకారరథికుండు రథికత్వంబు మాని నిజానందంబున నుండవలయు; నట్టి విశేషంబు సంభవింపని సమయంబున బహిర్ముఖంబు లయిన యింద్రియఘోటకంబులు బుద్ధిసారథిసహితంబులై స్వాభిమాన రథికుని ప్రమత్తత్వంబుం దెలిసి ప్రవృత్తిమార్గంబు నొందించి విషయ శత్రుమధ్యంబునం గూల్చిన.

7-466-ఆటవెలది

విషయ శత్రు లెల్ల విక్రాంతితోడ సా
రథిసమేతుఁ డయిన రథికుఁ బట్టి

యుగ్ర తిమిరమృత్యుయుత మగు సంసార
కూపమధ్యమందుఁ గూల్తు రధిప!

7-467-వచనము

వినుము; వైదికకర్మంబు ప్రవృత్తంబును నివృత్తంబును నన రెండు దెఱంగు లయ్యె; నందు బ్రవృత్తంబునఁ బునరావర్తనంబును నివృత్తంబున మోక్షంబును సిద్ధించు; ప్రవృత్త కర్మంబులోన నిష్టాపూర్తంబులన రెండుమార్గంబులు గల; వందు హింసాద్రవ్యమయ కామ్యరూపంబు లయిన దర్శ పూర్ణమాస పశు సోమయాగ వైశ్వదేవ బలిహరణ ప్రముఖంబు లయిన యాగాదికంబు లిష్టంబులు; దేవతాలయ వన కూప తటాక ప్రముఖంబులు పూర్తంబులు; ప్రవృత్త కర్మంబున దేహంబు విడిచి దేహాంతరారంభంబు నొందు దేహి హృదయాగ్రంబు వెలుంగు వానితోడ నింద్రియంబులం గూడి భూతసూక్ష్మయుక్తుం డై ధూమదక్షిణాయన కృష్ణపక్ష రాత్రిదర్శంబుల వలన సోమలోకంబుఁ జేరి భోగావసానంబున విలీనదేహుండై వృష్టి ద్వారంబునఁ గ్రమంబున నోషధి లతాన్న శుక్ల రూపంబులం బ్రాపించి భూమి యందు జన్మించు; నిది పునర్భవరూపం బయిన పితృమార్గంబు; నివృత్తకర్మ నిష్ఠుం డయినవాఁడు జ్ఞానదీప్తంబు లయిన యింద్రియంబు లందుఁ గ్రియాయజ్ఞంబులు యజించి యింద్రియంబుల దర్శనాది సంకల్ప మూలంబయిన మనంబునందు వికారయుక్తంబయిన మనంబును, వాక్కు నందు విద్యా విలక్షణ యయిన వాక్కును వర్ణ సముదా యము నందు వర్ణ సముదాయంబును, అకారాది సర్వత్రయాత్మకం బయిన యోంకారంబు నందు నోంకారంబును, బిందు వందు బిందువును, నాదంబు నందు నాదంబును, బ్రాణంబు నందు బ్రాణంబును, బ్రహ్మ మందు నిలుపవలయును; దేవమార్గంబయిన యుత్తరాయణ శుక్లపక్ష దివాప్రాహ్ణపూర్ణిమా రాకలవలన

సూర్యద్వారంబున బ్రహ్మలోకంబు నందుఁ జేరి భోగావసానంబున స్థూలోపాధియైన విశ్వుండై స్థూలంబును సూక్ష్మంబు నందు లయించి సూక్ష్మోపాధి యైన తైజసుండై సూక్ష్మంబును గారణంబు నందు లయించి కారణోపాధి యైన ప్రాజ్ఞుండై కారణంబును సాక్షిస్వరూపంబు నందు లయించి తుర్యుండై సూక్ష్మలయంబునందు శుద్ధాత్ముండై యివ్విధంబున ముక్తుం డగును.

7-468-ఆటవెలది

అమరనిర్మితంబు లై యొప్పు పితృదేవ
సరణు లెవ్వఁ డెఱుఁగు శాస్త్రదృష్టి
నట్టివాఁడు దేహి యై మోహమున నొందఁ
డతిశయించు బుద్ధి నవనినాథ!

7-469-వచనము

వినుము; దేహాదులకుఁ గారణత్వంబున నాదియందును నవధి త్వంబు ననంతమందును గలుగుచు బహిరంగంబున భోగ్యంబును నంతరంగంబున భోక్తయు బరంబు నఁనపరంబును జ్ఞానంబున జ్ఞే యంబును వచనంబున వాచ్యంబును నప్రకాశంబున బ్రకాశంబును నైన వస్తువునకు వేఱొండు లేదు; ప్రతిబింబాదికంబు వస్తుత్వం బునం జేసి వికల్పితంబై తలంపంబడు భంగి నైంద్రియకంబైన సర్వం బును నర్థత్వంబున వికల్పితం బయి తోఁచుం గాని పరమార్థంబు గాదు; దేహాదికంబులు మిథ్యాత్మకంబులు; వానికి హేతువు లయిన క్షితిప్రముఖంబులకును మిథ్యాత్వం బగుట సిద్ధంబు; పర మాత్మకు

నవిద్యచేత నెంతదడవు వికల్పంబుదోఁచు; నంతదడవును భ్రమంబునుం దోఁచు; అవిద్యానివృత్తి యైన సర్వంబును మిథ్య యని శాస్త్రవిధినిషేధంబులు కలలోపల మేలుగన్న తెఱంగగు; భావా ద్వైత క్రియాద్వైత ద్రవ్యాద్వైతంబులు మూఁడు గల; వందుఁ బట తంతు న్యాయంబునఁ గార్యకారణంబు లందు వస్త్వైకత్వాలోచనంబు చేసి వికల్పంబు లేదని భావించుట భావాద్వైతంబు; మనోవాక్కాయ కృతంబు లైన సర్వ కర్మంబులను ఫల భేదంబు జేయక పరబ్రహ్మా ర్పణంబు జేయుట క్రియాద్వైతంబు; పుత్ర మిత్ర కళత్రాది సర్వ ప్రాణులకుం దనకును దేహంబునకుం బంచభూతాత్మకత్వంబున భోక్త యొక్కం డను పరమార్థత్వంబున నర్థకామంబుల యెడ నైక్య దృష్టిఁ జేయుట ద్రవ్యాద్వైతంబు; నేర్పున నాత్మతత్త్వానుభవంబున నద్వైతత్రయంబును విలోకించి వస్తుభేదబుద్ధియుఁ గర్మభేదబుద్ధి యు స్వకీయపరకీయబుద్ధియు స్వప్నంబులుగాఁ దలంచి ముని యైనవాఁడు మానవలయు.

7-470-కంద పద్యము

వాదములు వేయు నేటికి
వేదోక్త విధిం జరించు విబుధుఁడు గృహమం
దాదరమున నారాయణ
పాదంబులు గొలిచి ముక్తిపదమున కేగున్.

7-471-శార్దూల విక్రీడితము

భూపాలోత్తమ! మీరు భక్తిగరిమస్ఫూర్తిన్ సరోజేక్షణ
శ్రీ పాదాంబుజయుగ్మమున్ నియతులై సేవించి కాదే మహో

గ్రాపత్స్యంఘములోనఁ జిక్కక సమస్తాశాంత నిర్జేతలై
యేపారంగ మఖంబు చేసితిరి దేవేంద్రప్రభావంబునన్.

7-16-నారదుని పూర్వజన్మంబు

7-472-వచనము

వినుము; పోయిన మహాకల్పంబునందు గంధర్వులలోన నుపబర్హణుం డను పేర గంధర్వుండ నైన నేను సౌందర్య మాధుర్య గాంభీర్యాది గుణంబుల సుందరులకు బ్రియుండనై క్రీడించుచు నొక్కనాఁడు; విశ్వస్రష్టలైన బ్రహ్మలు దేవసత్రమనియెడి యాగంబులోన నారాయణకథలు గానంబు చేయుకొఱకు నప్సరోజనులను గంధర్వులనుం జీరిన.

7-473-ఆటవెలది

క్రతువులోని కేను గంధర్వగణముతోఁ
గలసి పోయి విష్ణుగాథ లచట
గొన్ని పాడి సతులఁ గూడి మోహితుఁడ నై
తలఁగి చనితి నంత ధరణినాథ!

7-474-కంద పద్యము

వారిజగంధుల పొత్తున
వారిం గైకొనక తలఁగి వచ్చిన బుద్ధిన్
వా రెఱిఁగి శాప మిచ్చిరి
వారింపఁగరాని రోషవశమున నధిపా!

7-475-ఆటవెలది

పంకజాక్షు నిచటఁ బాడక కామినీ
గణము గూడి చనిన కల్మషమున
దగ్గకాంతి వగుచు ధరణీ తలంబున
శూద్రజాతిసతికి సుతుఁడ వగుము.

7-476-వచనము

అని యిట్లు విశ్వస్రష్టలు శపించిన నొక బ్రాహ్మణదాసికిఁ బుత్రుండ నై జన్మించి
యందు బ్రహ్మవాదులైన పెద్దలకు శుశ్రూష చేసిన భాగ్యంబున
నిమ్మహాకల్పంబునందు బ్రహ్మపుత్రుండనై జన్మించితి.

7-477-ఆటవెలది

కౌశలమున మోక్షగతికి గృహస్థుఁ డే
ధర్మ మాచరించి తగిలి పోవు
నట్టి ధర్మ మెల్ల నతి విశదంబుగాఁ
బలుకఁ బడియె నీకు భవ్యచరిత!

7-478-మత్తేభ విక్రీడితము

అఖిలాధారుఁ డజాది దుర్లభుఁడు బ్రహ్మంబైన విష్ణుండు నీ
మఖమం దర్చితుఁడై నివాసగతుఁ డై మర్త్యాకృతిన్ సేవ్యుఁ డై

సఖి యై చారకుఁ డై మనోదయితుఁ డై సంబంధి యై మంత్రి యై
సుఖదుండయ్యె భవన్మహామహిమ దాఁ జోద్యంబు ధాత్రీశ్వరా!

7-479-వచనము

అని యిట్లు నారదుండు చెప్పిన వృత్తాంతం బంతయు విని ధర్మనందనుండు ప్రేమవిహ్వలుండయి వాసుదేవునిం బూజించె; వాసుదేవ ధర్మనందనులచేతఁ బూజితుండై నారదముని దేవమార్గంబునం జనియె" నని శుకయోగీంద్రుండు పాండవపౌత్రునకుం జెప్పె నని సూతుండు శౌనకాదులకుం జెప్పిన.

7-17-పూర్ణి

7-480-కంద పద్యము

రాజీవసదృశలోచన!
రాజీవభవాదిదేవరాజివినుతవి
బ్రాజితకీర్తిలతావృత
రాజీవభవాండభాండ! రఘుకులతిలకా!

7-481-మాలిని

ధరణిదుహితృరంతా! ధర్మమార్గానుగంతా!
నిరుపమనయవంతా! నిర్జరారాతిహంతా!
గురుబుధసుఖకర్తా! కుంభినీచక్రభర్తా!
సురభయపరిహర్తా! సూరిచేతోవిహర్తా!

7-482-చంపకమాల

హరపటుచాపఖండన! మహాద్భుతవిక్రమశౌర్యభండనా!
శరనిధిగర్వభంజన! రసాతనయాహృదయాబ్జరంజనా!
తరుచరసైన్యపాలన! సుధాంధసమౌనిమనోబ్జఖేలనా!
సరసిజగర్భసన్నుత! నిశాచరసంహర! త్రిజగన్నుతా!

7-483-గద్యము

ఇది శ్రీపరమేశ్వర కరుణాకలిత కవితావిచిత్ర కేసనమంత్రిపుత్ర సహజపాండిత్య పోతనామాత్య ప్రణీతం బయిన శ్రీ మహాభాగవతం బను మహాపురాణంబు నందు ధర్మనందనునకు నారదుండు హిరణ్యాక్ష హిరణ్యకశిపుల పూర్వజన్మ వృత్తాంతంబు చెప్పుటయు, హిరణ్యకశిపు దితి సంవాదంబును, సుయజ్ఞోపాఖ్యానంబును, ప్రేతబంధు యమసల్లాపంబును, బ్రహ్మవరలాభగర్వితుండైన హిరణ్యకశిపు చరిత్రంబును, బ్రహ్లాదవిద్యాభ్యాస కథయును, బ్రహ్లాద హిరణ్యకశిపు సంవాదంబును, బ్రహ్లాదవచనంబు ప్రతిష్ఠింప హరి నరసింహరూపంబున నావిర్భవించి హిరణ్యకశిపుని సంహరించి ప్రహ్లాదునకు నభయం బిచ్చి నిఖిలదేవతానివహ ప్రహ్లాదాది స్తూయమానుండై తిరోహితుం డగుటయుఁ, ద్రిపురాసుర వృత్తాంతంబును, నీశ్వరుండు త్రిపురంబుల దహించుటయు, వర్ణాశ్రమధర్మ వివరణంబును, బ్రహ్లాదాజగర సంవాదంబును, స్వధర్మ ప్రవర్తకుఁ డగు గృహస్థుండు ముక్తుం డగు మార్గంబు నారదుండు ధర్మరాజునకుఁ దెలుపుటయు, నారదుని పూర్వజన్మ వృత్తాంతంబును, నను కథలు గల సప్తమస్కంధము సంపూర్ణము.

- - - - 0 - - - -